

Ἐκ τοῦ δικαίωματος δὲ τοῦ ἀποκτείνειν ἀναπτύσσεται βαθμηδὸν τὸ δίκαιον τοῦ ἄγειν δέσμιον πρὸ τοῦ δικαστηρίου τὸν ἐπ' αὐτῇ τῇ πράξει καταληφθέντα καὶ ἐπιτυχῶς ἐν ἐπισπευδούσῃ διαδικασίᾳ τὴν καταδίκην αὐτοῦ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν : ἡ ἐπὶ πράξεως μὴ κεκαλυμμένης ὑπὸ τοῦ σκότους ἐρρωμένη κατηγορία, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ὑστέρου γερμανικοῦ Μεσαιωνοῦ.

4. Ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Τακίτου¹, ὡς ἐκδίκησις τοῦ γένους εἶνε δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσις αὐτοῦ ὁλοκλήρου ἐπὶ μὴ ἐπ' αὐτοφώρῳ πράξεως. Ἀντικαθίσταται δὲ αὕτη διὰ τῆς πληρωμῆς ἐξιλαστηρίου χρήματος, τῆς *compositio*. Τὸ προσβληθὲν γένος ἔχει κατ' ἀρχὰς τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς ἰδιωτικῆς διαμάχης (*Fehde*) καὶ τῆς λήψεως τοῦ διαλλακτηρίου χρήματος (*Lösungssumme*). Καὶ μόνον μετὰ χαλεπὸν ἀγῶνα, ὡς καταδεικνύεται ἐναργῶς ἐκ τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων (*aus den Kapitularien*), κατορθοῖ ἡ ἐνισχυομένη πολιτικὴ ἐξουσία, ἵνα τὴν δικαστικὴν σύναψιν τῆς ἐξιλαστηρίου συμβάσεως νομικὴν καταστήσῃ ὑποχρέωσιν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ συστήματος τῶν χρηματικῶν ποινῶν. Ἀλλ' ὅμως οἱ τύποι τῆς μεσαιωνικῆς γερμανικῆς διαδικασίας δεικνύουσιν ἔτι τὴν γένεσιν τοῦ Δικαίου ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς διαμάχης. Εἰς τὴν θέσιν τῆς διὰ τῶν ὀπλῶν ἐπικουρίας ἐχώρησεν ἡ διὰ τοῦ ὅρκου ἐπικουρία. Ὡς δ' ἐκείνη, οὕτω καὶ αὕτη εἶνε δικαίωμα καὶ καθήκον τῶν τοῦ γένους κοινωνῶν, οἵτινες ἐν πλήρει πανοπλίᾳ, — ὑπόχρεω εἰς ἀμοιβαίαν βοήθειαν, — ἐνὶ στόματι ἐπιρρώνουσι τὸν ὅρκον τοῦ κυρίως ὀρκιζομένου.

II. Ἐν τῷ ἀκριβεῖ προσδιορισμῷ τοῦ πληρωτέου ἐξιλαστηρίου χρήματος, ἥτοι ἐν τῷ σταθερῷ διακανονισμῷ τοῦ συστήματος τῶν χρηματικῶν ποινῶν (*des Kompositionensystems*), ἔγκειται, ὡς ἤδη ἐμνημονεύσαμεν, ἡ κυρία σημασία τῶν ποινικῶν διατάξεων τῶν λαϊκῶν δικαίων. Ἡ παλαιὰ δ' αὐτοῦ ἡλικία συνάγεται ἐκ τῶν παρὰ Τακίτῳ² ἀνακοινώσεων.

¹ Germ. Cap. 21 : *Suscipere tam inimicitias patris seu propinqui quam amicitias necesse est.*

² Germ. cap. 12. *Sed et levioribus delictis pro modo poena ; equorum pecorumque numero convicti multantur. Pars multae regi vel civitati, pars ipsi qui vindicatur vel propinquis ejus exsolvitur. Cap. 21. Nec implacabiles durant (inimicitiae). Luitur enim etiam homicidium certo armen-*

Πολλαχῶς ταξινομοῦνται τὰ διάφορα ἀδικήματα. Δι' ἕκαστον κατ' ἰδίαν ὀδόντα καὶ δι' ἕκαστον τῶν διαφόρων δακτύλων, δι' ἕκαστον λοιδόρημα, διὰ πᾶσαν ἀσελγῆ ψαῦσιν γυναικὸς ἢ κόρης καθορίζεται ἀκριβῶς τὸ ἐξιλαστήριον χρῆμα. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τῶν χρηματικῶν τούτων ποινῶν θεσμοῖς τῶν καθ' ἕκαστα λαϊκῶν δικαίων ἀπαντῶμεν δύο διαφόρους ἀπολύτους ἀριθμούς, ἓνα μεγαλειότερον καὶ ἓνα μικρότερον, — ἐκεῖνον μὲν ὡς *Wergeld* (ἀνδρικὸν χρῆμα) ἐπὶ φόνου καὶ ἄλλων προσομοίων περιπτώσεων, τοῦτον δ' ὡς πρόστιμον (*Busse*) ἐπὶ ἐλαφροτέρων ἀδικημάτων¹. Ἐν τούτους οὐχὶ μόνον ἡ βαρύτης τοῦ διαπραχθέντος ἀδικήματος, ἀλλὰ καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ λαϊκὴ συγγένεια, ἡ ἡλικία καὶ τὸ φύλον τοῦ προσβληθέντος προσδιορίζουσι τὸ μέγεθος τοῦ ἐξιλαστηρίου χρήματος. Ἐκτὸς δὲ τοῦ εἰς τὸν ἀδικηθέντα καὶ εἰς τὸ γένος (συγγένειαν = *Sippe*) αὐτοῦ διδομένου χρηματικοῦ ποσοῦ, καταβάλλεται ἐπίσης εἰς τὴν ὀλότητα, ὡς μεσίτριαν εἰς τὴν συναφθεῖσαν συνδιαλλακτικὴν σύμβασιν, τὸ χρῆμα τῆς εἰρήνης (*fredus* ἢ *fredum*).

Καὶ ἡ ἐξιλαστήριος συνθήκη καὶ τὸ ἐξιλαστήριον χρῆμα βασίζονται ἐπὶ τῆς τῶν γενῶν κοινωνίας ἀκριβῶς ὡς ἡ ἐκδίκησις, ἐξ ἧς αὐταὶ ἐξεβλάστησαν. Ὅ,τι ἀνακοινοῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Τάκιτος: *recipitque satisfactionem universa domus*, προσεπιμαρτυρεῖται τελείως καὶ ὑπ' ἄλλων πηγῶν. Ἡ συμμετοχὴ τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν πληρωμὴν καὶ εἰς τὴν λῆψιν τοῦ ποσοῦ τοῦ *Wergeld*, ἥτις ἐν τοῖς γερμανικοῖς δικαίοις τοῦ λαοῦ ὑποσημαίνεται μόνον εἰς σποραδικὰ ἔχνη, παρὰ τοῖς δικαίοις τῆς νοτίου καὶ βορείου Γερμανίας διετηρήθη

torum ac pecorum numero, recipitque satisfactionem universa domus.

¹ Τὸ *Wergeld* ἀνέρχεται παρὰ τοῖς διαφόροις γένεσιν εἰς 150, 160 καὶ 200 *Schillinge*^{*}, τὸ δὲ πρόστιμον εἰς 10, 12 καὶ 15 τοιαῦτα. Ἰδε πρὸς τούτοις *Brunner Handbuch* 1 226, 2 612. Πόσον βαθέως ἐπέδρων τὰ ποσὰ ταῦτα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὑπαρξιν καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἔννομον κατάστασιν τοῦ καθ' οὗ ταῦτα ἐπεβάλλοντο συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι, ὡς σύγχρονοι πηγαὶ ἀναφέρουσιν, εἰς βοῦς ἐστοίχιζεν 1—2, εἰς δ' ἵππος 6—12 *Schillinge*. Ὅρα τὰ παρὰ *Waitz* 2 I, 279 μνημονευόμενα χωρία. Κατὰ τὸν *Schröder* τὸ *Wergeld* ἀνέρχεται μέχρι τῆς ἀξίας ἀνυποτελοῦς ἐπαύλεως (*eines freien Hofes*).

^{*} Σ. Μ. Παλαιὸν γερμανικὸν νόμισμα ἔχον τὴν ἀξίαν 80 φηνικίων (*pfennig*). Σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα *Schelling* εἶνε γνωστὸν ἰδίως τὸ ἀργυροῦν ἀγγλικὸν νόμισμα, ἴσον πρὸς ἓν μάρκον.

ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ ἐν μέρει καὶ μέχρι τοῦ 16ου Αἰῶνος ¹.

III. Ἀλλὰ καὶ ἡ δημοσία ποινὴ δὲν ὑπῆρξε ξένη εἰς τὸ ἀρχαιότατον γερμανικὸν Δίκαιον. Ἡ βαθεῖα εἰρήνη, ἣς ἔχουσι χρεῖαν ὁ στρατὸς ἐν τῇ στρατείᾳ, ἡ ἐκκλησία τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ Δικαστηρίου (auf der Dingstätte), οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἱερά, ἀναγκάζει ὅπως ἡ Ποινικὴ ἐξουσία ἀνατεθῇ εἰς τὰς χεῖρας τῆς ὁλότητος καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς ². Οὕτως ἰδίως πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς συγχρόνως φύσεως ἀδικήματα, οἷον προδοσία τῆς πατρίδος ἢ ἐν πολέμῳ, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων τιμωροῦνται διὰ δημοσίας ποινῆς ³. Ἀλλ' ἤδη, ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Μεροβιγγικοῦ καὶ ἔτι περαιτέρω τοῦ Καρολινγικοῦ Βασιλείου, σὺν τῇ σαφεστέρᾳ ἐπιγνώσει καὶ τῇ αὐστηροτέρᾳ ἐπιδιώξει τῶν πολιτικῶν σκοπῶν προσχωροῦσι καὶ νέα ἀδικήματα εἰς τὴν σφαῖραν τῶν δη-

¹ Sal. 58, 62 : Sic cujuscumque pater occisus fuerit, medietate compositionis filii collegant et alio medietate parentes qui proximiores sunt, tam de patre quam de matre, inter se dividant (Erbsühne καὶ Mag-sühne); Sax. 18, 19. Wilda 395. Waitz 1 71 σημ. 3, 75 σημ. 3. Brunner, Sippe und Wergeld. Zeitschr. der Savigny—Stiftung 3 I. Heusler 2 541. Günther 1 176 σημ. 42. Schröder Rechtsgeschichte 77.

² Ὅρα Tacitus Germ. c. 7. Ceterum neque animadvertere neque vincere ne verberare quidem nisi sacerdotibus permissum : non quasi in poenam nec ducis jussu sed velut deo imperante quem adesse bellantibus credunt (θεοκρατικὸς χαρακτήρ). Cap. II. Silentium per sacerdotes, quibus tunc (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ) et coërcendi jus est, imperatur. Cap. 6. Scutum reliquisse praecipuum flagitium. Nec aut sacris adesse aut concilium inire ignominioso fas : multique superstites bellorum infamiam laqueo finierunt. Cap. 12. Licet apud consilium accusare quoque et discrimen capitis intendere. Dinstinctio poenarum ex delicto. Proditores et transfugas arboribus suspendunt; ignavos et imbelles et corpore infames coeno ac palude, injecta insuper crate, mergunt. Diversitas supplicii illuc respicit, tamquam scelera ostendi oporteat, dum puniuntur, flagitia abscondi. (Ἴδε περὶ τοῦ χωρίου τούτου Waitz 1 425).

³ Rib. 69, I : Si quis homo infidelis extiterit, de vita componat et omnes res ejus fisco censeantur. Bajuuv. II. 1, 2 : Ut nullus liber Bajuvarius alodem aut vitam sine capitali crimine perdat, id est si in necem ducis consiliatus fuerit, aut inimicos in provinciam invitaverit aut civitatem capere ab extraneis machinaverit. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἐπίσης αἱ ἀπειράριθμοι διατάξεις κατὰ τῆς λειποταξίας (herisliz).

μοσίων ποινῶν¹. Ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἑοῦ αἰῶνος ἡ τῶν φραγκικῶν βασιλικῶν διατάξεων νομοθεσία ἀσχολεῖται ἐπὶ ποινικῶν ἀπειλῶν κατὰ τῆς ληστείας καὶ τῆς κλοπῆς, κατὰ τοῦ φόνου καὶ τῆς αἰμομιξίας, κατὰ τῆς μαγείας καὶ τῆς φαρμακείας, κατὰ τῆς ψευδορκίας καὶ τῆς ψευδομαρτυρίας, κατὰ τῆς νοθεύσεως νομισμάτων καὶ ἐγγράφων. Διὰ τῆς αὐξανούσης δὲ ἀνισότητος τῆς ἰδιοκτησίας ἡ κίνησις οὐσιωδῶς προάγεται. Ὅστις δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ ἐξιλαστήριον χρῆμα, δίδωσι δίκην διὰ τοῦ ἰδίου σώματος, ὅπως παλαιόθεν ὁ ἀνελεύθερος. Ἰδίως ἡ βασιλικὴ δικαιοδοσία (*Banngewalt*) ἀποβαίνει δυνατὸς παράγων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δικαίου. Πολλὰ νέα ποινικὰ διατάξεις, οὐ μόνον πρὸς προστασίαν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, χηρῶν, ὀρφανῶν καὶ πτωχῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τήρησιν τῆς δημοσίας εἰρήνης κατὰ διαφόρου εἴδους βιαιοπραγιῶν, βαδίζουσιν ἀρχοντικῇ αὐθεντίᾳ (*Kraft Amtsrechtes*) παρὰ τὸ δίκαιον τοῦ λαοῦ². Τέλος δεόν νὰ μὴ παραβλέψωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐκκλησίας, ἥτις εἰ καὶ ἐστερεῖτο ἰδιαιτέρας ποινικῆς ἐξουσίας, ἐμμέσως ὅμως διὰ βιβλίων μετανοίας καὶ ἀποφάσεων συνοδικῶν ἐπέδρα ἐπὶ τῶν περὶ τοῦ δικαίου θεωριῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς βασιλικῆς νομοθεσίας, εἰργάζετο δὲ πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν, ἅτινα παρουσίαζεν ἀκόμη τὸ κοσμικὸν Ποινικὸν Δικαστήριον³.

¹ Οὕτως ἡ *lex Ribuaria* ἀπειλεῖ διὰ δημοσίας ποινῆς τὴν ἐξύβρισιν τῶν βασιλικῶν ἐγγράφων (60, 6), τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπὴν (79), τὸν δεκάσμῳ (88), τὴν ἀπαγωγὴν τῆς ἐλευθέρας γυναικὸς ὑπὸ τοῦ δούλου (34, 4), τὴν νόθευσιν τῶν βασιλικῶν ἐγγράφων (59, 3), τὸν φόνον συγγενοῦς καὶ τὴν αἰμομιξίαν (66, 2). — Ἐν τῷ *Σαξωνικῷ* δικαίῳ τοῦ λαοῦ ἐπεβάλλετο θανατικὴ ποινὴ ἐπὶ ψευδορκίας, διαταράξεως τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης, ἐμπρησμοῦ, κλοπῆς ἀντικειμένων ἀξίας πλέον τῶν 3 Schillingen. Κάρολος δ' ὁ Μέγας προσεπάθει μὲν νὰ μετριάσῃ τὴν αὐστηρότητα τῶν διατάξεων τούτων, ἀλλὰ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἠπέλπει καὶ οὗτος διὰ τοῦ θανάτου τὰς προσβολὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἰδε *Waitz* 3 130. *Cünther* 1 182. *Schröder* 338.

² Ὅρ. *Waitz* 3 319. *Brunner* 2 34 *Summula de bannis* (Boretius *Gap.* 224).

³ Περὶ τοῦ κανονικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ὅρα τὰ Ἑγχειρίδια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, ἰδίως *Hinschius* 4 691 μέχρις 864 (Ρωμαϊκὸν καὶ Μεροβιγικὸν Δίκαιον), 3 1. Abt. (μέχρι τοῦ 14 αἰῶνος), *E. Löning* *Geschichte des Kirchenrechts* 1878 ἐπ. *Günther* 1 263, *Katz* *Ein Grundriss des Kanonischen Strafrechts* 1881 καὶ τὰς βιβλιογραφικὰς πληροφορίας τοῦ Z. — Ἐκ δὲ τοῦ *Corpus juris canonici* βλέπε τὸ 3. Βιβλίον τῶν Παπικῶν παραγγελλμάτων (*Dekretalen*).

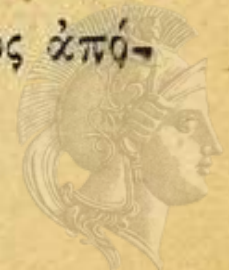

Οὕτω περὶ τὸ τέλος τῆς Καρολιγκικῆς περιόδου, κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Φραγκικοῦ Βασιλείου, ἤρατο τὴν νίκην ἡ δημοσία περὶ ἀδικήματος καὶ ποινῆς ἀντίληψις. Τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τῶν συμπερόντων τῆς ὁλότητος ἀπευθυνομένων ἀδικημάτων ἀπειλοῦνται διὰ δημοσίας ποινῆς, καταδιώκονται δὲ καὶ τιμωροῦνται ἐξ ἐπαγγέλματος.

IV. Σὺν τῇ παρακμῇ δὲ τῆς Φραγκικῆς Μοναρχίας ἄρχεται καθολικὴ ὀπισθοδρομικὴ κίνησις, ἥτις ἐπίσης καὶ ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου κατέστρεψε τὰς νεωστὶ γενομένας καὶ ὑπὸ ἰσχυρᾶς κεντρικῆς δυνάμεως συγκρατηθείσας, ἀλλ' ἔτι μὴ στερεῶς ριζωθείσας διορθώσεις τῆς Καρολιγκικῆς περιόδου, ἢ ἄλλως παρηγκώνισε καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπεσκότισε ταύτας.

Οὕτως ἐξαφανίζονται τὰ ἐν ξένη γλώσσῃ γεγραμμένα δίκαια τοῦ λαοῦ καὶ ἡ τῶν φραγκικῶν βασιλικῶν διατάξεων νομοθεσία περιπίπτει εἰς λήθην. Εἶνε ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ δικαίου τῶν ἐθίμων, ὅπερ ἠντλεῖτο μὲν ἐκ τῆς περὶ δικαίου πεποιθήσεως τοῦ λαοῦ, ἐξεδηλοῦτο δὲ διὰ τῶν ἀποφάνσεων τῶν παρέδρων δικαστῶν. Τοιουτοτρόπως ἐπαναφαίνονται αἱ ἐθνικαί, αἱ παλαιαὶ γερμανικαὶ περὶ δικαίου θεωρίαι, αἵτινες ὑπὸ τὴν τῶν φράγκων βασιλέων ἡγεμονίαν συχνάκις ὑπεσκελίσθησαν ὑπὸ ξένων θεσμῶν, ἥτοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Κανονικοῦ δικαίου. Ἀμέσως δὲ τότε προσκτᾶται κύρος ὁ ἰδιαίτερος χαρακτήρ τοῦ γερμανικοῦ λαϊκοῦ πνεύματος : ἡ εἰς ποικιλωτάτας μορφὰς ἀναφαινομένη διαμορφωτικὴ αὐτοῦ δύναμις ἄγει, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συγκεντρωτικὴν καὶ ἐνωτικὴν τάσιν τοῦ διαρρεύσαντος χρονικοῦ διαστήματος, εἰς αὖξουσιν κατὰ τμησιν τοῦ Δικαίου οὐ μόνον κατὰ γένη, ἀλλὰ καὶ κατὰ διαμερίσματα καὶ κοινότητας.

Συγχρόνως ὁμως ἀναβιοῖ ἡ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου περὶ Ποινικοῦ Δικαίου ἐποψις καὶ παραγκωνίζεται ἡ δημοσία ποινικὴ ἐξουσία, ἥτις, καθὸ ἐξαρτωμένη ἐξ ἰσχυρᾶς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἡδυνάτει νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τοῖς χρόνοις, ὅτε ἡ βασιλικὴ ἰσχὺς ἦν ἐν τῷ ἐξαφανίζεσθαι, ἡ δ' ἀνάπτυξις τῆς κυριαρχίας τῆς χώρας δὲν εἶχεν ἔτι συντελεσθῇ. Τοιουτοτρόπως ἡ σκέψις περὶ καταδιώξεως τοῦ ἀδικήματος ἐξ ἐπαγγέλματος ματαιοῦται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου. Τὸ ἐξιλαστήριον χρῆμα εὐρύνει τὸ ἔδαφος τῆς ἐπικρατήσεως αὐτοῦ ἐπὶ ζημίας τῆς δημοσίας Ποινῆς. Εἰς τὴν προαίρεσιν δὲ τοῦ ἀδικηθέντος ἀπό-

κειται ἡ ἐκλογὴ μεταξὺ τῆς ἐγέρσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς κατηγορίας ἢ τοῦ συμβιβασμοῦ (*Ledigung, Taidigung*) μετὰ τοῦ ἀδικοπραγήσαντος, ὅστις ἐπὶ ἐλαφροῦ ἀδικήματος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ βαρὺ ἀδίκημα) δύναται διὰ χρηματικῆς πληρωμῆς νὰ ἀποτρέψῃ ἀπ' εὐθείας τὴν ἀπειλουμένην σωματικὴν ποινὴν, — χωρὶς βεβαίως νὰ ἀποφύγῃ διὰ τούτου καὶ τὴν ἀτιμίαν.

Τὸ ἀδέβαιον τῆς δικαστικῆς δικαιοσύνης γεννᾷ τὸ μεσαιωνικὸν δίκαιον τῆς ἰδιωτικῆς διαμάχης (*mittelalterliche Fehderecht*), ὅπερ οὐσιωδῶς διάφορον ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐκδικήσεως τοῦ αἵματος, — ὡς δίκαιον τῆς ἀνάγκης ὅταν δὲν ᾔτο δυνατόν ἢ ἐπίτευξις τῆς δικαστικῆς βοηθείας κατ' ἀστικῶν ἢ ποινικῶν τοῦ δικαίου προσβολῶν, — προσῆκε μετὰ προηγουμένην πρόκλησιν (*diffidatio*) εἰς τὸν εἰς τὰ ὅπλα δικαιούμενον. Βαθμηδὸν δὲ διὰ τῶν νομίμων εἰρηνεύσεων τῆς χώρας = *die Gesetzlichen Landfrieden* (ἀπὸ τοῦ 1085 μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος) τὸ δίκαιον τοῦτο περιορίσθη καὶ εἶτα διὰ τῶν κατὰ συνθήκην τοιούτων (*die vertragsmässigen*) προσωρινῶς ᾗρθη, ἕως οὗ τελείως διὰ τῶν αἰωνίων τῆς χώρας εἰρηνεύσεων ἐξηφανίσθη (*die ewigen Landfrieden*)¹.

II. Ο ΟΨΙΑΙΤΕΡΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝ. ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΓ'. ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΣΤ'. ΑΙΩΝΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. *John* Strafrecht in Norddeutschland zur Zeit der Rechtsbücher 1858. *Osenbrüggen* Das alemannische Strafrecht im deutschen Mittelalter 1860. *Hälschner* Geschichte des brandenburgisch — preuss. Strafrechts 1885. *Frauenstädt* Blutrache und Totschlagsühne 1881. *Gengler* Deutsche Stadtrechtsaltertümer 1882. *Lindner* Die Veme 1888. *Thudichum* Fehmgericht und Inquisition 1889. (Πρὸς τούτοις *Günther* Z 11 257). *Frauenstädt* Breslaus Strafrechtspflege im 14. bis 16. Jahrhundert Z 10 I. *Pfenninger* Das Strafrecht der Schweiz 1891 σελ. 10. *Knapp* Z 12 200, 473 (Nürnberg). Πληροφορίαι τῶν *Löning* καὶ *Günther* ἐν Z 2 ἐπ. — Ἐλλείπει περιεκτικὴ ἐργασία. Ἰκανὴ πολύτιμος ὕλη ὑπάρχει ἐν ταῖς αὐστριακαῖς περὶ τοῦ δικαίου ἐξηγήσεσι (in den österr. Weistümern), συνειλεγμέναις ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν 1870

¹ *Böhlau* Nove constitutiones domini Alberti, d. i. der Landfriede v. J. 1235. 1858. Νεωτέρα φιλολογία παρὰ *Löning* Z 3 226, *Günther* Z 11 185. Πρὸς τούτοις *Huberti* Gottesfrieden und Landfrieden 1 1892. *Schröder* Rechtsgeschichte 614.

ἐπ. *Cattier* Evolution du droit pénal germanique en Hainaut jusqu' au XVe siècle 1893. *Caspar* Darstellung des Strafrechtlichen Inhalts des Schwabenspiegels und des Angsburger Stadtrechts. Diss. 1892.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου στενῶς συνδέεται μετὰ τε τῆς καταδύσεως καὶ τῆς ἀναδύσεως τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Σὺν τῇ ἀναπτύξει τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας καὶ τῇ ἀκμῇ τῶν πόλεων προοδεύει ἐπίσης καὶ ἡ κατὰ τὴν διαρρέυσασαν χρονικὴν περίοδον διακοπεῖσα ἐπίρρωσις τῆς κατὰ τὸ δημόσιον δίκαιον ἀντιλήψεως περὶ ἀδικήματος καὶ Ποινῆς. Ἐν πολλαῖς εἰρηνεύσεσι τῆς χώρας (*Landfrieden*) καὶ ἄλλοις νόμοις τοῦ Κράτους, ἐν δικάσις τῶν πόλεων, τῆς χώρας καὶ τοῖς ρυθμίζουσι τὰς μετὰξὺ τῶν τιμαριούχων καὶ τῶν δουλευόντων αὐτοῖς σχέσεις (*in Stadt — Land — und Hofrechten*), ἐν ἐρμηνείας τοῦ δικαίου καὶ ἐν συλλογαῖς νόμων (*in Weistümern und Rechtsbüchern*) ἀναγράφεται τὸ ὑφιστάμενον Δίκαιον, τὸ δὲ κατ' ἔθος δίκαιον παραγκωνίζεται. Ἐκ πλειόνων ὁσημέραι πηγῶν καὶ ὁρμητικῶς εἰσρέει τὸ ἀλλοδαπὸν Δίκαιον εἰς τὰ Γερμανικὰ ἐδάφη, τὸ πρῶτον μὲν τῆς Μεσημβρίας καὶ εἶτα τοῦ *Borrga*, ἀγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους θεσμοὺς περὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτοῦ. Τὰ σπουδαιότερα βιβλία τοῦ δικαίου καὶ τῶν δικαίων τῶν πόλεων φαίνονται ὡς ἀποκρυσταλωτικὰ σημεῖα, περὶ ἃ συντάσσονται, — οἶονεὶ ὡς ἀναπλήρωσις τῶν ἐξαφανισθέντων δικαίων τῶν γενῶν, — νέαι σφαῖραι ὁμοίου κατὰ τὸ περιεχόμενον δικαίου μεθ' ὅλην τὴν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα διαφοράν.

Οὕτως ἐδημιουργήθησαν οἱ προκαταρκτικοὶ ὅροι πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπίρρωσιν τῆς δημοσίας Ποινῆς. Τὸ ἱλαστήριον χρῆμα καὶ τὸ πρόστιμον (*Wergeld und Busse*) μνημονεύουσι τὰ βιβλία τοῦ δικαίου ὡς δίκαιον παρελθόντων χρόνων. Τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιορίζεται ἐπὶ τῶν περιπτώσεων ἀπρομελετήτου ἀνθρωποκτονίας, τὸ δὲ δεύτερον ἐπιβάλλεται συχνάκις ὡς πρόστιμον εἰς ἐπίδειξιν μόνον καὶ μόνον, ἵνα ἐπακολουθήσῃ¹ τούτῳ τὸ δικαστικὸν πρόστιμον (*das Gewette*): μεταβάλλεται δηλονότι εἰς κυρίαν χρηματικὴν Ποινὴν. Ἀλλὰ καὶ αἱ κατὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ἐλευθερίας ποινὰὶ καθίστανται ὁσημέραι πολυαριθμότεραι. Τὸ Σα-

¹ Οὕτω *Sachsenspiegel* 3 45. *Grimm Rechtsaltertümer* 679. *Osenbrüggen* Alam. Strafr. 72. Πολὺ συχνὰ ἐν ταῖς αὐστρ. Πηγαῖς.

ξωνικὸν Κότοπρον ¹ (2 13) ἀπειλεῖ τὴν κλοπὴν διὰ τριῶν καὶ πλέον Schillingen ὡς καὶ τὴν ὑπὸ νύκτα κλοπὴν διὰ τῆς ἀγχόνης. Διὰ τοῦ τροχοῦ δὲ ἀπειλεῖ τὸν φόνον καὶ τὴν κλοπὴν, τὴν ἐπισυμβαινουσάν μετὰ διαταράξεως ἰδιαιτέρας εἰρήνης, τὴν προδοσίαν, τὸν ἐμπρησμόν μετὰ φόνου (Mordbrand) καὶ τὴν ἄπιστον ἀγγελίαν (untreue Botschaft). Τοῦ διαπράττοντος ἀνθρωποκτονίαν ἢ ἄρπαγὴν ἢ ληστείαν ἢ ἐμπρησμόν ἢ βιασμόν ἢ διατάραξιν τῆς εἰρήνης ἢ βαρεῖαν μοιχείαν δέον ν' ἀποτέμνηται ἡ κεφαλὴ. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἡ γοητεία καὶ ἡ φαρμακεία τιμωροῦνται διὰ τῆς πυρᾶς. Παρὰ δὲ ταῖς κατὰ βαρέων ἀδικημάτων (Ungerichte) ἐπιβαλλομέναις ποιναῖς ἐπὶ λαιμοῦ καὶ χειρῶν (an Hals und Hand) ἀπαντῶνται ἐπίσης πολυάριθμοι ποιναὶ ἐπὶ δέρματος καὶ τριχῶν (an Haut und Haar) ὡς καὶ πρόστιμα κατὰ τῶν ἐλαφροτέρων ἀδικημάτων.

Ἰδίως ὅμως ἡ τῶν πόλεων ἐπιμιξία, ἐξ ἧς ἔνεκα τῶν νέων βιωτικῶν σχέσεων καὶ νέα ἀδικήματα γεννῶνται, καθίστησιν ἀναγκαίας παρὰ τῇ τακτικῶς ἐπισυμβαινούσῃ προγραφῇ (Verfestung) καὶ νέας ποινικὰς διατάξεις. Τὰ δίκαια τῶν πόλεων, πρὸ πάντων δὲ τὰ τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας, διακρίνονται ἔνεκα τῶν αὐστηρῶν καὶ συχνάκις σκληρῶν ποινικῶν ἀπειλῶν.

Ἀλλὰ νέα ἡδὴ κατὰστασις ἐπιπροστίθεται εἰς τὴν προϋπάρχουσαν, ἧς δέον νὰ μὴ ὑποτιμηθῇ ἡ ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐπιρροή: ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐγκληματιῶν—καὶ τῆς ἀγυρτείας (*Vagantentum*). Προάγει δ' οὗτος τὴν καθόλου ἐν τῇ φορᾷ τοῦ χρόνου ἐγκειμένην καταδίωξιν ἐξ ἐπαγγέλματος, ἥτις τὰς μᾶλλον διαφόρους μορφὰς λαμβάνουσα, ἰδίως ὡς ἐπὶ κακῇ φήμῃ δίκῃ (*Richten auf bösen Leumund*), κερδαίνει ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐν σταθερότητι καὶ ἐκτάσει, τὴν δ' ἄνευ δίκης ἐφαρμοζομένην καὶ μὴ κατὰ τὸν νόμον διακεκανονισμένην βάσανον (*Folter*) χρησιμοποιοῖ ὡς μέσον ἰσχυρὸν πρὸς ἐπαγωγὴν τῆς καταδίκης.

¹ Σ. Μ. Der Sachsenspiegel. Οὕτως ὀνομάζεται βιβλίον τι τοῦ Δικαίου κατὰ τὸν γερμανικὸν Μεσαίωνα, μεγίστην ἐπιρροὴν σχόν, ἐν ᾧ συνοπτικῶς ἐκτίθεται τὸ ἐν τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ, ἰδίᾳ ἐν τῷ τότε Δουκάτῳ τῆς Σαξωνίας ἰσχύον Δίκαιον. Εἶχε δ' ἀποκτήσει τοῦτο ὑπόληψιν Κώδηκος ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Δικαστηρίων.

Ἀλλὰ καθ' ὅσον μετὰ πλείονος ἐνεργείας ὑποτάσσει ὁ σκοπὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ Ποινικὸν Δίκαιον καὶ Ποινικὴν διαδικασίαν, κατὰ τοσοῦτον ὀλιγώτερον ἀρμόζουσιν οἱ παλαιοὶ τύποι, ἢ δ' ἀνάγκη ἀποβαίνει μεγαλειτέρα ἵνα τῇ πρὸ μικροῦ ἤδη χρόνου κατὰ τὸ περιεχόμενον τελεσθείσῃ μεταπλάσει παρασχεθῇ καὶ ἔννομος ἀναγνώρισις, ἵνα ἀντίστασις γένηται κατὰ τῶν ἐγχωρίων καταχρήσεων διὰ τοῦ κατὰ τὸ Δίκαιον τοῦ Κράτους διακανονισμοῦ (*reichsrechtliche Regelung*) τῆς Ποινικῆς διαδικασίας. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο, οὔτινος ἡ πλήρωσις δραστήριως μὲν ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ μόλις ἤδη συσταθέντος ἀνωτάτου τῆς Αὐτοκρατορίας Δικαστηρίου ἐν τῇ ἐν Lindau τῷ 1496¹ συνελθούσῃ Διαίτῃ, ἀλλ' ὅμως μετὰ μακροῦς ἀγῶνας μόλις τῷ ἔτει 1532 ἐπέτυχεν, εἶχεν ὡς προϋπόθεσιν νομικὴν σύγκρισιν τῶν ἀποδεκτῶν γενομένων ἀλλοδαπῶν δικαίων μετὰ τοῦ ἐγχωρίου γερμανικοῦ δικαίου. Πολυάριθμοι δὲ προεργασίαι τοῦ μᾶλλον διαφόρου εἴδους διηυκόλυναν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Καὶ ἡ ἐπιτυχία τούτου ὀφείλεται εἰς ἓνα ἄνδρα: τὸν *Hans v. Schwarzenberg*.

§. 5. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΚΑΡΟΛΟΥ ΤΟΥ Ε'.

I. Τὸ ὀθνεῖον Δίκαιον, ὅπερ ἡ Γερμανία εἶχεν ἀποδεχθῇ, ἰδίως τὸ Ποινικὸν Δίκαιον μετὰ τῆς Δικονομίας, δὲν ἦτο αὐτὸ τὸ Δίκαιον τῶν Ρωμαϊκῶν Πηγῶν τοῦ Δικαίου, ἀλλ' οὐσιωδῶς μεταβεβλημένον καὶ πρὸς τὰς παραλλαγαίσας ἐννόμους σχέσεις ἀρμόζον. Ἀπὸ τῆς ἀναβιώσεως τῶν νομικῶν σπουδῶν οἱ ἰταλοὶ νομικοί, — εἰ καὶ πολλάκις ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν, — εἰργάσθησαν ἀπαύστως πρὸς τὴν περαιτέρω διδασκαλίαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου. Γλωσσογράφοι καὶ μεταγλωσσογράφοι, ἰδίᾳ ὁ *Azo* († 1220) διὰ τῆς *Summa zum Kodex*, οἱ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐρμηνευταὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ *Roffredus* († 1250) καὶ *Durantis* († 1296) ὑπῆρξαν σπουδαῖοι διὰ τὴν ποινικὴν διαδικασίαν, — οἱ λεγόμενοι «Ἰταλοὶ Πρακτικοί», μετὰ τῶν ὁποίων οἱ *Rolandinus de Romanensis* († 1284), *Albertus Gandinus* († περὶ τὸ 1300), *Jacob de Belvisio* († 1335), *Angelus Aretinus* († μετὰ τὸ 1451)

¹ *Güterbock* ἐν τῇ κατωτέρῳ § 5 σημ. 6 μνημονευομένη συγγραφῇ 18 (*Harpprecht* 2 243),

καὶ *Bonifacius de Vitalinis* (ἀμέσως μετὰ τὸν *Aretinus*) τυγχάνουσιν ἀξιωματικῶν ἐνταῦθα ¹, — πάντες οὗτοι ἐξέθετον τὸ Ρωμαϊκὸν Ποινικὸν Δίκαιον κατὰ τὴν *generalis consuetudo* τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ὡς εἶχε τοῦτο ἀναπτύχθῃ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν θεσμῶν γερμανικῶν ἀπὸ τῶν λαγκοβαρδικῶν πηγῶν καταγομένων, πρακτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐπιστημονικῶν γενικεύσεων, τῆς Παπικῆς καὶ τῆς τοῦ Κράτους νομοθεσίας ὡς καὶ τῆς δικαστικῆς πράξεως. Ὅτι ἀναπτύσσουσιν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν δὲν εἶνε πλέον, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, καθαρῶς Ρωμαϊκόν, ἀλλ' Ἰταλικὸν Δίκαιον. Καὶ δὲν χρήζει ἰδιαιτέρου τονισμοῦ, ὅτι τὸ Δίκαιον τοῦτο ἀσυγκρίτως εὐκολώτερον ἐμελλε νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐν Γερμανίᾳ ἢ τὸ Δίκαιον τῶν *Libri terribiles* καὶ τοῦ Κώδικος. Μεγίστην δὲ σημασίαν ἐνέχει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ μεσαιωνικὴ Ἰταλικὴ Νομοθεσία ἀφιέρωσε τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς προσοχὴν καὶ εἰς τὰς γενικὰς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἀρχάς, οὕτω δ' ἔθετο τὰς πρώτας βάσεις πρὸς ἐπιστημονικὴν τῆς ὕλης κατοχὴν.

II. Πῶς καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ἐγένετο ἡ ὑποδοχὴ (*die Rezeption*), δὲν εἶνε τοῦ παρόντος. Μόνον ἐνὸς παράγοντος δέον νὰ μνησθῶμεν. Διὰ χειρογράφων τε καὶ ἐντύπων δηλονότι ἔτυχον τῆς εἰς τὴν Γερμανίαν εἰσόδου αἱ ἐργασίαι τῶν Ἰταλῶν Νομικῶν. Ἀλλ' εὐρυτέρα καὶ ἰσχυρότερα ὑπῆρξεν ἡ ἐπιρροή, ἣν αἱ τελευταῖαι αὗται ἤσκησαν ἐμμέσως: διὰ τῆς ἐξεργασίας αὐτῶν ὑπὸ τῆς λαϊκῆς — νομικῆς φιλολογίας τῆς Γερμανίας ².

Ἐκ τοῦ πολλοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὸν ἰδιόρρυθμον τοῦτον κλάδον τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας ἀνηκουσῶν συγγραφῶν προέχει διὰ τε τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα τὸ *Klagspiegel*, ὅπερ, κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ 15ου αἰῶνος γεγνημένον καὶ τυπωθὲν κατὰ τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος αὐτοῦ, ἐξεδόθη τῷ ἔτει 1516 ὑπὸ τοῦ *Sebastian Brant* († 1521). Οἱ *Azo*, *Roffre-*

¹ Ὁρα *Seeger* *Zur Lehre vom Versuch des Verbrechens in der Wissenschaft des Mittelalters* 1869. *Brusa* *Prolegomeni al diritto penale* 1888 σελ. 256.

² *Stintzing* *Geschichte der populären Litteratur des römisch — kanonischen Rechts in Deutschland* 1867. Τοῦ αὐτοῦ *Geschichte der deutschen Rechtswissenschaft* I. Τόμος 1880, v. *Schulte* *De criminalibus causis* 1888.

dus, Durantis καὶ Gandinus εἶνε οἱ ἐγγυηταί, ἀφ' ὧν ὁ συντάκτης αὐτοῦ ἀντλεῖ, ἀποδίδων τὰς γνώμας αὐτῶν κατὰ μᾶλλον καὶ ἥτον ἐπιτήδειον τρόπον.

III. Τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ 15ου καὶ τὸ πρῶτον τοῦ 16ου αἰῶνος ἐπιδείκνυσιν οὐχὶ ἀσήμαντον ἀριθμὸν Ποινικῶν Διατάξεων (*Halsgerichtsordnungen*), αἵτινες ἐπὶ τῆς ἀρχαίας μὲν τοῦ Γερμανικοῦ Δικαίου βάσεως κυρίως στηριζόμεναι, ἀλλ' ὅμως τὴν τῶν ἀλλοδαπῶν δικαίων ἐπίδρασιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὑποστᾶσαι, διακανονίζουσι κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Ποινικὴν διαδικασίαν, περιέχουσαι ἐν τούτοις συγχρόνως καὶ σειρὰν διατάξεων καθαρῶς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου.

Ὡς τοιαῦται μνημονευτέαι (ὅρα κυρίως *Stobbe Geschichte der deutschen Rechtsquellen* 2 237): 1. Τὸ τοῦ *Appenzell* Ἐπαρχιακὸν Δίκαιον (*Landbuch*) τοῦ 1409. 2. Ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ Ποινικοῦ Δικαστηρίου (*Zentgericht*) τοῦ *Würzburg* τῷ 1447. 3. Αἱ Ποινικαὶ Διατάξεις τῆς *Nürnberg* ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 14ου αἰῶνος, ἰδίᾳ αἱ τοῦ 1481 καὶ 1526. 4. Τὸ αὐστηρὸν Δίκαιον τοῦ *Altorf* καὶ 5. Ποινικὴ τις διάταξις τῆς *Zürich*, ἀμφότερα ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. 6. Ἡ λεγομένη Τυρολικὴ Ποινικὴ Διάταξις (*Tiroler Malefizordnung*) ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1499 (τυχοῦσα ἀπομιμήσεως ἐν *Radolphzell* 1506 καὶ *Laibach* 1514). 7. Ἡ τῆς Κάτω Αὐστρίας ἐγχωρία Διάταξις (*niederösterreichische Landgerichtsordnung*) ἀπὸ 21 Αὐγούστου 1514 (μεταρρυθμισθεῖσα τῷ 1540). 8. Τὸ τοῦ *Salzburg* *Landtaiding* ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. 9. Ἡ Ποινικὴ Διάταξις τοῦ *Witzenhausen* ἀπὸ τοῦ 15ου ἢ 16ου αἰῶνος. 10. Τὰ *Bav. arische Formulare für den geschworenen Redner beim endlichen Rechtstage* τοῦ 1518. Εἰς τὴν αὐτὴν ὁμάδα ἀνήκουσιν ὡσαύτως 11 : Ἡ μεταρρυθμισθεῖσα τοῦ *Chur* διάταξις (*Churgerichtsordnung*) τοῦ *Aachen* ἀπὸ τοῦ ἔτους 1577 καὶ 12. Ἡ Ποινικὴ Διάταξις (*das peinliche Halsgericht*) τοῦ *Höxter* ἀπὸ τοῦ ἔτους 1605.

Ἄλλ' ὑπὲρ πάσας ταύτας τὰς ἐν μέρει ἀρκούντως εὐφυεῖς νομοθετικὰς ἀποπείρας ἐξέχει διὰ τε τὴν βεβαίαν κατοχὴν καὶ τὴν σαφῇ ἐκθεσιν τῆς ἐκτενοῦς καὶ δυσκόλου ὕλης ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἐπιτηδειότητα τῶν θεμελιωδῶν ἰδεῶν αὐτῆς, ἐς αἰὲν ἐπαίνου ἄξιον μνημεῖον τοῦ εἰς τὸ νομοθετεῖν γερμανικοῦ προορι-

σμοῦ, — ἡ Βαμβεργικὴ Ποινικὴ Διάταξις = die *Bamberger Halsgerichtsordnung* (mater Carolinae) τοῦ 1507, ἥτις μετ' ἐλαχίστων παραλλαγῶν εἰσήχθη¹ τῷ ἔτει 1516 εἰς τὰς Βρανδεμβουργικὰς ἡγεμονίας τοῦ Ansbach καὶ Bayreuth (soror Carolinae).

Συντάκτης τῆς Βαμβεργικῆς Π. Διατάξεως ὑπῆρξεν ὁ *Johann Freiherr zu Schwarzenberg und Hohenlandsberg*.² Γεννηθεὶς τῷ ἔτει 1463, ἐξέχων δ' ἐπὶ σωματικῇ ἰσχύϊ συνορευοῦσιν πρὸς τὸ μυθῶδες, διέρχεται τὴν νεότητά συμφώνως πρὸς τὰ ἤθη τῆς τάξεως αὐτοῦ ἐν πότοις καὶ κύβοις παρὰ ταῖς παραρρηνείαις ἀρχοντικαῖς αὐλαῖς, ἕως οὗ σοβαρὰ ἐπιτακτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ πατρὸς ἀνακαλεῖ αὐτόν. Προσκολλᾶται τότε εἰς τὸν Μαξιμιλιανὸν I. καὶ συμμετέχει ἐνδόξως εἰς τὰς στρατείας αὐτοῦ (1485, 1486). Ἀμέσως μετὰ ταῦτα εἰσέρχεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ γείτονος Ἐπισκόπου τοῦ Bamberg καὶ διαμένει ὑπὸ πέντε Ἐπισκόπους ἀπὸ τοῦ 1501 μέχρι τοῦ 1522 ὡς αὐλάρχης (Hofmeister) καὶ προεδρεύων τοῦ ἐκ νομομαθῶν συγκειμένου Ἀνωτάτου Δικαστηρίου (Hofgericht). Τῷ δ' ἔτει 1521 εἰσέρχεται εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν Κοινὸν Συνέδριον τοῦ Worms, ἐν τῷ ὁποίῳ ὡς μέλος τῆς Διοικήσεως τοῦ Κράτους (1521—1524) καὶ παροδικῶς (1523) ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ὑπάρχου σπουδαῖον διεδραμάτισε πρόσωπον. — Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ αἱ ἐν Bamberg σχέσεις μεταβάλλονται. Ἀπὸ τοῦ 1522 ἐκυβέρνησεν ὁ παπικὰ φρονῶν Ἐπίσκοπος Weigand v. Redwitz καὶ ὁ Schwarzenberg, ὅστις διὰ τε τοῦ λόγου καὶ τῶν πράξεων εἶχε συμμετάσχει εἰς τὴν θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν (Reformation), ἠναγκάσθη τῷ 1524 νὰ εἰσέλθῃ ὡς αὐλάρχης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὀροκομήτων (Markgrafen) Kasimir καὶ Georg von Brandenburg. Ἀπέθανε δὲ ἐν Nürnberg τῇ 21. Ὀκτωβρίου 1528 πανταχόθεν καταθρηνηθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Λουθήρου ἀκόμη μετὰ ἔτη

¹ Περὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Bambergensis ὄρα *Leitschuh* ἐν Repertorium für Kunstwissenschaft IX. τόμ. 1886 (ἐκδοθεῖσιν ἐπίσης ἰδιαιτέρως). Ὅτι ἐπίσης καὶ τὰ δικαστήρια τοῦ Breslau ἐδίχαζον κατ' αὐτήν, ἀπέδειξεν ὁ *Frauenstädt* Z 10 3.

² Ἐλλείπει ἐπαρκὴς βιογραφία αὐτοῦ. Κυριώτερον ἔργον εἶνε τὸ τοῦ : *E. Herrmann* Johann Fr. zu Schwarzenberg 1841. Ὅρα ὡσαύτως τὴν ὠραίαν περίληψιν παρὰ *Stintzing* Geschichte der d. Rechtswissenschaft 1 612 ἐπ.

ἐγκωμιασθεῖς. — Καὶ ὡς δημωφελὴς ἐπίσης συγγραφεὺς ὁ Schwarzenberg ἔδρασε μετὰ ζήλου καὶ ἀποτελεσματικῶς. Ἐν ἀπλοῖς καὶ συνετοῖς ποιήμασι, διαπνεομένοις ὑπὸ βαθέος ἠθικοῦ περὶ καθήκοντος αἰσθήματος, ἐν πολεμικαῖς συγγραφαῖς κατὰ τῶν πονηρῶν συνηθειῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐν μεταφράσεσι τοῦ Κικέρωνος καὶ ἐν ἀντιπαικοῖς φυλλαδίοις ἐπεζήτησε νὰ ἐπέμβῃ ἀναμορφωτικῶς εἰς τὸν ὅλον πνευματικὸν βίον τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ. — Οὔτε νομικὸς οὔτε σοφὸς ὑπῆρξεν ὁ εἰς ὃν ὀφείλομεν τὴν πρώτην διὰ τὸ Γερμανικὸν Κράτος περιεκτικὴν Νομοθεσίαν, ὑπῆρξεν ὅμως ὑγιέστατος ὡς πολεμιστὴς καὶ ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ, ὡς ποιητὴς δὲ καὶ ὡς πρόμαχος τῆς θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐξόχως σπουδαῖος, γνήσιος Γερμανὸς ἀνὴρ.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὁ Schwarzenberg ἐπωφελήθη τῶν ἀκολουθῶν πηγῶν: ¹ 1. Τοῦ ἐγχωρίου Βαμβεργικοῦ Δικαίου. 2. Τῆς Νομολογίας τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας καὶ ἰδίᾳ τῆς Nürnberg. 3. Τῆς τοῦ Worms Μεταρρυθμίσεως τοῦ ἔτους 1498, ἴσως δὲ προσέτι καὶ ἐνίων τῶν λοιπῶν νομοθεσιῶν τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας. 4. Τῆς δημώδους-νομικῆς φιλολογίας, οὕτω δὲ ἐμμέσως καὶ τῶν συγγραφῶν τῶν Ἰταλῶν. (Ἀναμφιβόλως ἐπωφελήθη τοῦ Klagspiegel, πιθανῶς δὲ τῆς Summa Angelica ἢ τινος τῶν πρὸ αὐτῆς). 5. Νόμων τινῶν τοῦ Κράτους, ὡς τῆς εἰρηνεύσεως τῆς χώρας (Landfrieden) τοῦ ἔτους 1495.

IV. Συνεπείᾳ τῶν παραπόνων τοῦ ἀνωτάτου Αὐτ. Δικαστηρίου² ἢ ἐν Freiburg τῷ ἔτει 1498 Αὐτοκρατορικὴ Συνέλευσις (Δίαιτα) συνέλαβε τὴν ἀπόφασιν «νὰ ἐπιχειρήσῃ γενικὴν μεταρρύθμισιν καὶ εἰσαγάγῃ διάταξιν ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ περὶ τοῦ πῶς δεῖ προβαίνειν in criminalibus»³. Ἀλλὰ τὰ περαιτέρω πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ-

¹ *Brunnenmeister* Die Quellen der Bambergensis 1879 προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ λεπτομερῶς τὴν ἤδη ὑπὸ τῶν Stobbe, Stintzing καὶ ἄλλων ἐξενεχθεῖσαν δοξασίαν, ὅτι ὁ Schwarzenberg ἐπωφελήθη ἐμμέσως τῶν συγγραφῶν τῶν Ἰταλῶν. Προϋργιαίτερον εἶνε νὰ ἐμμείνωμεν ἐν τῇ γνώμῃ, ὅτι τὸ περιεχόμενον τῶν ὑπὸ τοῦ Schwarzenberg ἀναφερομένων θεσμῶν εἶνε σχεδὸν ὅλως καθαρὸν γερμανικὸν καὶ μεθ' ὅλον ἔτι τὸ ρωμαϊζὸν ἀμφίεσμα αὐτῶν.

² Ὅρα ἀνωτέρω σελ. 73. — *Malblanc* Geschichte der peinlichen Gerichtsordnung Karls V. 1783. *Güterbock* Entstehungsgeschichte der Karolina 1876. *Stintzing* 1 607.

³ «Eine gemeine Reformation und Ordnung in dem Reich fürzunehmen, wie man in criminalibus prozedieren solle»,

τον διαβήματα ἀνεκόπησαν, ἕως οὗ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ Συνελεύσει τοῦ Worms τῷ 1521 ἐπανῆλθε καὶ αὖθις τὸ ζήτημα. Ἐυστήθη λοιπὸν ἐπιτροπή, ἐντεταλμένη τὴν ἐξεργασίαν τοῦ Νομοσχεδίου, ἣτις ἔθετο ὡς βάσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τὴν Βαμβεργικὴν Ποινικὴν Διάταξιν, τυχούσαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ εὐρείας διαδόσεως, ἰδίᾳ διὰ τοῦ ὑπὸ *Ulr. Tenglers* († 1510) συνταχθέντος *Layenspiegel* (1509). Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπωφελήθη πρὸς τοῦτοις καὶ τὸ λεγόμενον «*Bamberger Korrektorium*», συλλογὴν τινα συμπληρωτικῶν διατάξεων τῆς *Bambergensis* ἀπὸ τοῦ 1507 μέχρι τοῦ 1516. Ἀλλ' ὅμως εἰς νέα ἐμπόδια ἡ ἐργασία αἰείποτε προσέκοπτε. Τρίς ἔτι διεσχευάσθη τὸ (I.) Νομοσχέδιον τοῦ Worms (1521) : ἐν ταῖς Αὐτοκρατορικαῖς Συνελεύσεσι τῆς *Nürberg* (1524 II. Νομοσχέδιον), τοῦ *Speier* (1529 III. Νομοσχέδιον) καὶ τοῦ *Augsburg* (1530 IV. Νομοσχέδιον). Ἀπὸ δὲ τοῦ 1529 αἱ ἐξ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος προσπάθειαι ἐχώρησαν ἐν φανερᾷ ἀντιθέσει κατὰ τῆς κοινῆς ἀπαιτήσεως πρὸς ἀπόκτησιν ἐνιαίας Νομοθεσίας. Ἰδίως τῷ ἔτει 1530 ἡ Ἐκλεκτορικὴ Σαξωνία, τὸ Παλατινάτον τοῦ *Ρήνου* καὶ τὸ Ἐκλεκτορικὸν *Βρανδεβοῦργον* διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς μειώσεως τῶν ἐγγράφως ἀνεγνωρισμένων ἐγχωρίων δικαίων (*Landrechte*) αὐτῶν. Ὅτε δὲ ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ ἔτος 1532 ἐν τῇ ἐν *Regensburg* Διαίτη τὸ Νομοσχέδιον ἐγένετο Νόμος, ἐδέησε νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἐν προοιμίῳ ἡ λεγομένη *clausula salvatoria* : «*Doch wollen wir durch diese gnädige Erinnerung Kurfürsten, Fürsten und Ständen an ihren alten, wohlhergebrachten rechtmässigen und billigen Gebräuchen nichts benommen haben*»¹.

V. Ὅπως αἱ πρὸ αὐτῆς Ποινικαὶ Διατάξεις, ὧν ἡ ἐπίδρασις καὶ ἐξ ἐπιπολαίας ἐξετάσεως προδήλως καταφαίνεται, οὕτω καὶ ἡ Καρο-

¹ Ἡ ἀρχαιότερα γνωστὴ εἰς ἡμᾶς ἔκδοσις εἶνε τοῦ 1533 (*editio princeps?*). Ἡ ἔκδοσις ὑπὸ *Zörfl* (ἡ 3. ἔκδοσις τοῦ 1883 συμφωνεῖ ἐντελῶς μετὰ τῆς 2. τοῦ 1876) περιέχει ἐν συνοπτικῇ ἐκθέσει 1. Τὴν Βαμβεργικὴν καὶ Βρανδεβουργικὴν II. Διάταξιν. 2. Τὸ Νομοσχέδιον τοῦ 1521. 3. Τὸ τοῦ 1529. 4. Τὸν Νόμον τοῦ Κράτους. Εὐχρηστος δι' εἰσήγησιν εἶνε ἡ ἔκδοσις τοῦ *Müller* ἐν τῇ τοῦ *Reclam Universalbibliothek*. — Τὰς λατινικὰς μεταφράσεις τῆς Ποινικῆς Διατάξεως Καρόλου τοῦ Ε' ὑπὸ *Gobler* 1553 καὶ *Remus* 1594 ἐξέδωκεν ὁ *Abbeg* τῷ 1837.

λίνα συγκεντροῖ τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸν διακανονισμόν τῆς ποινικῆς διαδικασίας. Ἔθετο ἐν ταύτῃ τοὺς κανόνας ἐκείνους, οἵτινες, παρὰ τινὰς ἐν τισι μέρεσι τοῦ ἐγχωρίου Δικαίου διαφοράς, ἐνετύπωσαν ἐν τούτοις ἐμφανῶς ἐπὶ τῆς κοινῆς — γερμανικῆς Ποινικῆς Δικονομίας τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ χαρακτήρα. Τὸ οὐσιαστικὸν δὲ Ποινικὸν Δίκαιον, περὶ οὗ πραγματεύονται τὰ ἄρ. 104—208, ταυτοχρόνως παραγκωνίζεται. Ἐνταῦθα κυρίως εἰς καὶ μοναδικὸς κανὼν ἐτέθη, ὅστις περιέχει ἀπολύτως καταναγκαστικὸν Δίκαιον (ἄρ. 104): Οὐδεμία πρᾶξις δέον νὰ τιμωρηθῇ δι' ἐγκληματικῆς ποινῆς, εἴτε διὰ τοῦ θανάτου εἴτε δι' ἀκρωτηριαζούσης σωματικῆς ποινῆς, ἂν μὴ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον δὲν ἐτιμώρησε τὴν πράξιν ταύτην (ἢ τινὰ ἄλλην ἰσαξίαν αὐτῇ, ἄρθρ. 105) διὰ παρομοίας ποινῆς. Τούναντίον τὸ εἶδος τῆς Ποινῆς δύναται νὰ προσδιορίζηται κατὰ τὴν ἐγχωρίαν συνήθειαν. Κατὰ τὰ λοιπὰ ὁ Νόμος οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμεῖ νὰ ᾔηνε ἢ ἐκθεσίς τις τοῦ ἰσχύοντος Δικαίου διὰ τοὺς πρὸς Νομολογίαν μὲν κεκλημένους, ἀλλὰ τὸ γραπτὸν Δίκαιον ἀγνοοῦντας παρέδρους δικαστάς. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξαιρέτως ἐπήρκεσεν ἡ Καρολίνα. Διότι ἡ ἀπλῆ καὶ σαφής, ἡ ἀκριβὴς καὶ εὐληπτος γλῶσσα καθίστησιν αὐτὴν ἔργον ὑποδειγματικὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλ' ὑπὲρ τὸν σκοπὸν τοῦτον οὔτε ἠθέλεν οὔτε ἐμέλλεν αὕτη νὰ προβῇ. Δὲν ἐπεζήτει κρείττω κατάληψιν καὶ κρείττω ἐκθεσιν τοῦ Δικαίου. Ἐναγωνίως προσεπάθει ὁ Schwarzenberg διὰ τῆς ἀείποτε ἐπαναλαμβανομένης διατάξεως, ὅτι ἐφ' ὅλων τῶν ἀμφιβόλων περιπτώσεων δέον νὰ ζητῇται ἡ συμβουλὴ τῶν νομομαθῶν, νὰ τηρήσῃ τὴν ζωογόνον ἐπίδρασιν τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν Νομολογίαν. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου δέον νὰ ἐπιμείνωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν ὀρθῶς τὴν σημασίαν τοῦ Κώδικος τούτου καὶ ἰδίως τὴν σχέσιν τῆς ἐγχωρίου νομοθεσίας πρὸς τὴν Καρολίαν. Αἱ ὀλίγαι δὲ διατάξεις αὐτῆς, ὅσαι περιέχουσι καταναγκαστικὸν Δίκαιον, αὐστηρῶς διακριτέαι τυγχάνουσιν ἀπὸ τῶν λοιπῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἀναφορικῶς πρὸς τὴν δευτέραν ταύτην ὁμάδα τῶν διατάξεων τῆς Καρολίνης δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὡς Κώδικα ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἐννοιαν, ἀλλὰ μόνον ὡς συλλογὴν τινὰ νόμων ὁμοίων τοῖς Κατόπτροις (den Spiegeln) τοῦ 13 αἰῶνος, ἡ ἀξία αὐτῆς πάλιν διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου εἶνε πολὺ σπουδαία. Οὐ μόνον καθορίζονται ἐν αὐτῇ

τὰ καθ' ἑκάστα ἀδικήματα ἀκριβέστερον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' αὐστηρὸν νομικὸν τρόπον ¹, ἀλλὰ καὶ αἱ εἰς τὰ γενικὰ συστατικὰ στοιχεῖα ἀνήκουσαι ἔννοιαι, ὡς ἡ ἀπόπειρα, ἡ ἄμυνα, ἡ ἀμέλεια κ. ἄ.—συντασσομένης τῆς Καρολίνας πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς,—ὅτε μὲν ἐν λεπτομερεστέრა ὅτε δὲ ἐν συντομωτέρα ἐκθέσει ἀναπτύσσονται. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Καρολίνα ἔνεκα τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἀξίας ἐγένετο ἡ βάσις, ἐφ' ἧς τὸ κοινὸν—Γερμανικὸν Δίκαιον ἐπὶ αἰῶνας τρεῖς ἐστηρίζετο.

§ 6. ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ—ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. *Wächter* Gemeines Recht Deutschlands, insbes. gemeines deutsches Strafrecht 1844. *Hälschner* Geschichte des brandenb.—preuss. Strafrechts 1855. *Seeger* Die strafrechtl. Consilia Tubingensia 1877. *Stintzing* Geschichte der deutschen Rechtswissenschaft. *Stobbe* Geschichte der deutschen Rechtsquellen 2. *Schletter* Die Konstitutionen Augusts von Sachsen v. 1572. 1857. *Gessler* Zeitschr. f. deutsches Recht 20 (Württemb. Entw. v. 1609). *Oppenhoff*. Die Strafrechtspflege des Schöffentuhls zu Aachen seit dem Jahre 1657. v. *Maasburg* Die Galeerensklaven in den deutschen u. böhmischen Erblanden Österreichs 1885. *Nypels* Les ordonnances de Philippe II (1579). 1856. *Günther* Wiedervergeltung 2 μετὰ πολλῶν παραπομπῶν. *Pfenninger* Strafrecht der Schweiz 93. *Dargum* Die Rezeption der PGO. in Polen Zeitschr. der Savignystiftung 10. — Τὸ ὅλον ἔδαφος τῶν πηγῶν δεῖται ἔτι ἐξερευνήσεως.

I. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥ ΙΗ' . ΑΙΩΝΟΣ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια τῆς τοῦ Κράτους νομοθεσίας ἐν τῇ σφαίρα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου περιορίζετο εἰς ἀπειλὴν κατ' ὀλίγων

¹ Τὰ ἀδικήματα, περὶ ὧν πραγματεύεται ἡ Καρολίνα, εἶνε τὰ ἐπόμενα : 106 βλασφημία κατὰ τοῦ Θεοῦ, 107 ψευδορκία, 108 παράβασις τοῦ ὅρκου ἐπὶ τῷ μὴ ἐκδικῆσαι (Urfehdebruch), 109 μαγεία, 110 σιλλογραφία, 111 — 114 νόθευσις νομισμάτων, ἐγγράφων κ.τ.τ. 115 ἀπιστία τοῦ συνηγόρου (des Rechtsfreundes), 116 — 123 ἐγκλήματα κατὰ τῆς ἠθικῆς (οἷον παρὰ φύσιν ἀσέλγεια, αἰμομιξία, ἀπαγωγή, βιασμός, μοιχεία, διγαμία, προαγωγή), 124 προδοσία, 125 ἐμπρησμός, 126 ληστεία, 127 στάσις, 128 δῆ-ωσις τῆς χώρας (Landzwang), 129 ἐχθροπραξίαι (Befehdung), 130 — 156 ἀνθρωποκτονίαι (φαρμακεία, παιδοκτονία, ἔκθεσις, ἄμβλωσις, αὐτοκτονία, φό-νος καὶ ἀναίρεσις κ.τ.λ.), 157—175 κλοπὴ καὶ ὑπεξαίρεσις (Veruntreuung), 180 ἀπελευθέρωσις φυλακισμένων.

τινων πράξεων ἀστυνομικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φύσεως¹, μόνον δ' ἐν ταῖς ἀστυνομικαῖς διατάξεσι τοῦ Κράτους τοῦ 1548 καὶ 1577 ἔλαβε μεγαλειτέραν ἐπίδοσιν, ἀφέθη εἰς τὰς κατὰ μέρος χώρας ἡ αὐτεξουσιότης, ὅπως ἀναπτύξωσι περαιτέρω τὸ Ποινικὸν Δίκαιον. Καὶ πράγματι ἡ ἐγχωρία Ποινικὴ Νομοθεσία ἀνέπτυξε κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 16ου καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 17ου αἰῶνος ἀσυνήθως ζωηράν καὶ γόνιμον δραστηριότητα. Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία, τὸ Ἐκλεκτορικὸν Παλατινατον καὶ τὸ Βρανδεβούργον ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλλας καὶ πρὸς τὰ μικρότερα Κράτη ἐν τῇ δημοσιεύσει περιεκτικῶν, — ἐν μέρει μὲν αὐθυποστάτων, ἐν μέρει δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Δικαίων ἀποδεκτῶν γενομένων, — Ποινικῶν Κωδίκων, οἵτινες ὅτε μὲν ἐπὶ λέξει ἢ καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον συνετάσσοντο πρὸς τὴν Καρολίαν, ὅτε δὲ κατ' ἐλευθέριον τρόπον ἐχρῶντο τῇ προϋπαρχούσῃ νομικῇ ὕλῃ, πάντοτε ὅμως λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις ἐκείνας τοῦ Νόμου τοῦ Κράτους, αἵτινες περιεῖχον καταναγκαστικὸν Δίκαιον².

Περὶ νὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος χωλαίνει ἡ δραστηριότης τῆς ἐγχωρίας Νομοθεσίας. Τοὺς περιεκτικούς καὶ πλήρεις Ποινικούς Κώδικας διαδέχονται πληθὺς μακροσκελῶν καὶ βραχυβίων διατάξεων τῆς ἀρχιγραμματείας (Kanzleiorordnungen), αἵτινες ἐξαιρετικῶς μόνον δύνανται ν' ἀπαρνηθῶσι τὸ πνεῦμα τῆς μὴ πεφωτισμένης τυραννίδος (Absolutismus). Σειρὰ διαφόρων ἐννοιῶν ἀδικημάτων ὀφείλει εἰς τὴν ἐγχωρίαν νομοθεσίαν τὴν γένεσιν ἢ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Οὕτω τὸ ἀδίκημα τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἐπανάστασις (Aufstand) καὶ στάσις, ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀρχῆς, μονομαχία, αὐτοκτονία, χρεωκοπία, θηριοκλοπὴ (Wilddiebstahl), σωματικὴ βλάβη, ἐξύβρισις κ. ἄ.

¹ Οὕτω βλασφημίαι καὶ ὄρκοι, πολυποσία (Zutrinken), μοιχεῖα καὶ παλλακεία, καὶ ἡ διατάραξις βεβαίως τῆς κοινῆς εἰρήνης (Landfriedensbruch), τοχογλυφία, λίβελλοι (Schmähschriften), ἀπάται καὶ νοθεύσεις. — Ἡ γνωμοδότησις τοῦ 1668 κατὰ τῆς μονομαχίας δὲν προσέλαβεν ἰσχὺν Νόμου, ἔδωκεν ὅμως ἀφορμὴν εἰς πάμπολλα ἡγεμονικὰ περὶ μονομαχίας διατάγματα. — Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν Νόμων εἶνε ἄξιοι μνείας αἱ Ποινικαὶ Διατάξεις Φραγκίσκου τοῦ I διὰ τὴν Γαλλίαν 1539 καὶ Φιλίππου τοῦ II διὰ τὰς Κάτω Χώρας 1570.

² Ἐναντίον ὁ v. Kries 35 σημ. 2.

Μόνον αἱ σπουδαιόταται νομοθετικαὶ ἐργασίαι δυνατόν νὰ συμ-
παρατεθῶσιν ἐνταῦθα.

I. Αὐστρία. 1. Ἐν Τυρόλῳ ἡ Ποινικὴ Διάταξις (*Die Mafizordnung*) τοῦ 1499 ἐγένετο δεκτὴ ἐν ταῖς ἐγχωρίαις διατάξεσι τοῦ 1526, 1532 (αὕτη δ' ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἐγχωρίας διατάξεως τοῦ *Henneberg* (*der Henneberger LO* τοῦ 1539) καὶ 1573. Μερικὴ ἐπίδρασις τῆς Καρολίνης. 2. Ἐν τῇ Κάτῳ Αὐστρίᾳ τὴν ἐγχωρίαν Διάταξιν τοῦ 1514 ἀντικατέστησε τὴν 30 Δεκ. 1656 διεξοδικὴ Ποινικὴ Διάταξις, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Φερδινάνδου τοῦ III. Ὑστερα Νομοσχέδια (1666, 1721) δὲν ἤγαγον πρὸς τὸν σκοπὸν. Πολύτιμον ὑπόμνημα εἶνε τὸ ὑπὸ *Bratsch* 1751. 3. Ἡ τῆς Ἀνω Αὐστρίας ἐγχωρία Διάταξις ἀπὸ 1. Ὀκτωβρίου 1559 στηρίζεται ἐπὶ τῆς τοῦ 1514 τῆς Κάτῳ Αὐστρίας. Ἀνατύπωσις αὐτῆς (οὐχὶ δ' ἀναθεώρησις, ὡς ἀνακριβῶς λέγει *Stobbe* 2 409) ἐγένετο τῷ 1627. Νέαν ἐγχωρίαν Διάταξιν (οὐχὶ δ' ἀπλὴν ἀναθεώρησιν), ἣτις κατὰ τὰ οὐσιώδη συμφωνεῖ μετὰ τῆς τοῦ 1656 *Ferdinandea* τῆς Κάτῳ Αὐστρίας, ἐξέδωκε Λεοπόλδος ὁ I. τῇ 14 Αὐγούστου 1675. 4. Ἡ ἐγχωρία Διάταξις τοῦ *Krain* τῆς 18 Φεβρουαρίου 1535 στηρίζεται ἐπὶ τῆς τοῦ 1514 τῆς Κάτῳ Αὐστρίας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Καρολίνης. 5. Τοῦναντίον ἡ τοῦ *Kärnten* ἐγχωρία Διάταξις τοῦ ἔτους 1577 περιέχει ὀλίγας μόνον ποινικὰς διατάξεις. 6. Ἐν *Steiermark* Κάρολος ὁ II. εἰσήγαγε τὴν ἐγχωρίαν Δ. καὶ τὴν Ποινικὴν Διάταξιν τῆς 24 Δεκεμβρίου 1574, ἣτις συχνάκις στηρίζεται ἐπὶ τῆς Καρολίνης. Τῷ δὲ 17 αἰῶνι ἴσχυσεν ἀναμφιβόλως ἐν *Steiermark*, ἐν *Kärnten* καὶ *Krain* ἡ *Ferdinandea* τοῦ 1656. (Ὅταν ἐπομένως ἡ *Theresiana* ὁμιλῇ περὶ τῆς Καρολίνης, ἐννοητέον τὴν Ποινικὴν Διάταξιν Καρόλου τοῦ Ε'. καὶ ὅχι τὴν Στεριακὴν Π. Δ. ὡς γενικῶς ἔχει γίνεαι ἀποδεκτόν.) 7. Ὡς πρὸς τὴν Βοημίαν, μνημονευτέον τὴν ἐγχωρίαν Διάταξιν Φερδινάνδου τοῦ I. τοῦ 1549, τὴν τοῦ Φερδινάνδου III. τοῦ 1627 καὶ τὴν ἀνανεωθεῖσαν (*vernewerte*) ἐγχωρίαν Διάταξιν τοῦ 1765. 8. Ἡ τῆς Μοραβίας ἐγχωρία Διάταξις τῆς 1 Ἰουλίου 1628 στηρίζεται ἐπὶ τῆς Βοημικῆς τοῦ 1627. 9. Ἐν Σιλεσίᾳ ἴσχυεν ἀπὸ τοῦ 1707 ἡ Π. Δ. Ἰωσήφ τοῦ I.

II. Ἐν Σαξωνίᾳ ὁ Ἐκλέκτωρ Αὐγούστος ἐδημοσίευσεν τῇ 21 Ἀπριλίου 1572 τὰς τῆς Ἐκλεκτορικῆς Σαξωνίας Διατάξεις, ὧν ἡ ἐπίδρασις πολὺ συνετέλεσε πέραν τῆς Σαξωνίας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν

τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Αἱ τῶν Διατάξεων τούτων προηγούμεναι σπουδαιόταται ἐργασίαι περιέχονται ἐν ταῖς ἐπανειλημμένως τυπωθείσαις Consultationes constitutionum Saxonicarum (ἐκδοσις ὑπὸ Friderus Mindanus 1616). Περαιτέραν δὲ τελειοποίησιν ἀντιπροσωπεύουσιν αἱ Decisiones electorales τοῦ 1661.

III. Πρωσσία. 1. Ἐν τῇ πρωσσικῇ τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων χώρα (Ordensland) ἴσχυε κατ' ἐξοχὴν τὸ Μαγδεμβουργικὸν Δίκαιον κατὰ τὴν ὡς Jus culmense γνωστὴν συλλογὴν. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα συχναὶ ἀπόπειραι διορθώσεως ἐγένοντο, ἰδίως τὸ Ius culmense revisum τοῦ 1594, «der Danziger Culm», ὅπερ χωρὶς νὰ προσλάβῃ ἰσχὺν Νόμου ἔτυχεν ἐφαρμογῆς ἐν τοῖς Δικαστηρίοις. 2. Κατ' ἀπαίτησιν τῶν τῆς ἀνατολικῆς Πρωσσίας ἀντιπροσώπων ἐπηκολούθησε νέα ἀναθεώρησις, ἥς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τὸ ὑπὸ τοῦ *Levin Buchius* συνταχθὲν ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ Δουκάτου τῆς Πρωσσίας τοῦ 1620 (**6** Βιβλίον. Ποινικὸν Δίκαιον. Ἐπίδρασις τῶν Σαξωνικῶν διατάξεων καὶ τοῦ *Damhouders*). 3. Περαιτέρω ἐπεξεργασίαι εἶνε τὸ Βρανδεμβουργικὸν ἀναθεωρηθὲν ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ Δουκάτου τῆς Πρωσσίας τῷ ἔτει 1685 καὶ τὸ τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου ἐπιδιωρθωμένον ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ Βασιλείου τῆς Πρωσσίας τῷ 1721, ἐξεργασθὲν ὑπὸ τοῦ *S. v. Cocceji* (**6** Βιβλίον. Ποινικὸν Δίκαιον. Ἐπίδρασις τοῦ *Carpzous*). Νομοσχεδίον τι Ποινικοῦ Κώδικος (ὑπὸ *Berger*), περατωθὲν τῷ 1721, δὲν ἔσχε περαιτέρω τινὰ ἔκβασιν. 4. Ἐν τῷ *Mark Brandenburg* τὰ Νομοσχέδια ἐγγωρίας τινὸς Διατάξεως τοῦ 1572 μέχρι τοῦ 1594 ὑπὸ τῶν *Diestelmeyer* (πατὴρ καὶ υἱοῦ) δὲν ἐγένοντο Νόμοι. 5. Τῷ ἔτει 1582 ἐδημοσιεύθη καὶ αὐθις ἡ Βρανδεμβουργικὴ τοῦ 1516 Ποινικὴ Διάταξις μετὰ μικρῶν τινων παραλλαγῶν. Κατὰ τὸ προοίμιον δ' αὐτῆς δέον νὰ γίνῃ ἀποδεκτόν, — ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην, — ὅτι ὁ Κώδης ἔμελλε νὰ ἰσχύῃ καὶ διὰ τὴν Πρωσσίαν, ὡς πιθανώτατα ἔτυχεν ἐφαρμογῆς καὶ ἐν Βρανδεμβούργῳ πρὸ τοῦ 1582. Ὅρα περὶ τούτου *Günther* Z **12** 646, **14** 269.

IV. Ἐκ τῶν τῆς Βαυαρίας μνημονευτέαι ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Βαυαρικοῦ ἐγγωρίου Δικαίου τοῦ 1518 καὶ τὸ ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ 1616 διὰ τὴν Ἄνω καὶ Κάτω Βαυαρίαν, ὅπερ ἐν ταῖς ποινικαῖς αὐτοῦ διατάξεσι δὲν ἀποκρούει τὴν ἐπιρροὴν τῶν Σαξω-

νικῶν διατάξεων, πολλάκις δὲ λύει καὶ τὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Καρολίνης γεννηθέντα ἀμφισβητούμενα ζητήματα.

V. Τὸ τοῦ Ἐκλεκτορικοῦ Παλατινάτου ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ 1582 (5. Βιβλ. Ποινικὸν Δίκαιον, στηριζόμενον μὲν ἐπὶ τῆς Καρολίνης, ἀλλ' ἔχον ὑπ' ὄψει καὶ τὰς Σαξωνικὰς διατάξεις) εἰσῆχθη τῷ 1606 καὶ εἰς τὸ Ἄνω Παλατινάτον (Amberg). Ὅτε δὲ τοῦτο μετηνέχθη εἰς Βαυαρίαν, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ κατ' ἀπομίμησιν τοῦ βαυαρικοῦ ἐγγωρίου Δικαίου τοῦ 1616 συνταχθέντος ἐγγωρίου Δικαίου τοῦ 1657.

VI. Ἐν τῇ ὀροκομντεία τοῦ *Baden* ἐδημοσιεύθησαν ἐγγώρια Δίκαια διὰ τὸ *Baden — Baden* τῷ 1858 (κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἐ. δ. τοῦ Ἐκλεκτορικοῦ Παλατινάτου) καὶ διὰ τὸ *Baden — Durlach* τῷ 1654 (τυπωθὲν τῷ 1622).

VII. Ἐν Βυρτεμβέργῃ οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπῆτησαν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1551 τὴν ἐπεξεργασίαν Ποινικοῦ Κώδικος. Ἐν τούτοις τὸ μετὰ τὸ ἔτος 1607 κατὰ πρῶτον καταρτισθὲν Νομοσχέδιον οὐδέποτε προσέλαβεν ἰσχὺν Νόμου. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐγγώριον Δίκαιον τοῦ 1610 καὶ ἡ ἐγγωρία Διάταξις τοῦ 1621 περιέχουσιν ἀριθμὸν τινα ποινικῶν διατάξεων.

VIII. Ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις ἤρκοῦντο μόνον νὰ ἀνατυπώσωσιν ἀπλῶς τὴν Καρολίναν ἢ νὰ ἐφιστῶσι τὴν εἰς αὐτὴν προσοχὴν τῶν Δικαστηρίων. Ἀλλὰ καὶ ὅπου δὲν συνέβη τὸ τοιοῦτον, ὅπου ἴσως ἡ νέα ἔκδοσις τῶν κωδίκων περιεῖχε μόνον ἀρχαῖον Δίκαιον, ὡς λ. χ. ἐν ταῖς τοῦ δικαίου τῶν πόλεων μεταρρυθμίσεσι τοῦ *Lübeck* 1586 καὶ τοῦ Ἀμβούργου 1603, εἰς οὐδεμίαν πάλιν ὑπόκειται ἀμφισβήτησιν ἡ πραγματικὴ ἰσχὺς τῆς Καρολίνης. Περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς Καρολίνης ἐν Ἑλβετίᾳ ὄρα *Pfenninger* 80.

II. Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ.

Ἡ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου Γερμανικὴ φιλολογία κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα παρίστησιν ἀλγεινὴν ὅλως εἰκόνα. Διατελεῖ εἰς χεῖρας ἀμοίρων πνεύματος καὶ ἀκρίτων ἀντιγραφῶν, πρὸς οὓς τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον διετέλεσε τόσον ξένον ὅσον καὶ τὸ γερμανικόν. Ὁ *Perneder* († περὶ τὸ 1540) διὰ τῆς Ποινικῆς Διατάξεως αὐτοῦ (ἔκδ. 1544 ἐπ.) ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπικρατεῖ τῆς ἀγορᾶς, ἰδίως δὲ ἐν Βαυαρίᾳ καὶ ἐν Τυρόλῳ. Τούτῳ ἀκολουθοῦσιν οἱ *Gobler* († 1569 ἐν πολλαῖς συγγρα-

φαῖς), *König*. († 1526, *Practica* 1541), *Rauchdorn* (*Practica* 1564), *Dorneck* (*Practica* 1576), *Sawr* (*Strafbuch* 1577). Καὶ αἱ ἀνούσιαι συλλογαὶ αὐτῶν τυγχάνουσιν ἐπανειλημμένων ἐκδόσεων (*Stintzing* ■ 630.)

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ ἀλλοδαπή τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου νομοθεσία ἐπέδωκε ταχέως καὶ λαμπρῶς. Ἐνῶ οἱ Ἴταλοι περὶ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος, μετὰ τὸν *Hippolyt de Marsiliis* († 1529) καὶ *Aegidius Bossius* († 1546), ἐπὶ τοῦ *Julius Clarus* († 1575) ἐξίκοντο εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατέπεσαν βαθμηδὸν ἐπὶ τῶν *Tib. Decianus* († 1581) καὶ *Jacobus Menochius* († 1600) μέχρι τοῦ *Prosper Farinacius* († 1618), ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ (*Tiraquellus* καὶ *Covarruvias*) ἐπεκράτησεν ἡ νέα νομικὴ μέθοδος τῆς συνθέσεως, τῆς *mos gallicus*. Ὁ σπουδαίότατος ἐν τῷ Ποινικῷ Δικαίῳ ἀντιπρόσωπος τῆς σχολῆς ταύτης, ὁ *Anton Matthäus II.*, καταγόμενος μὲν ἐκ τοῦ περιφήμου ἐξ Ἑσσης λογίου γένους, ἀλλ' ἐν Ὀλλανδίᾳ δράσας, ἀνήκει βεβαίως εἰς ὑστέραν ἐποχὴν. (Ἀπεβίωσε τῷ 1654, τὸ δὲ κύριον ἔργον αὐτοῦ *De criminibus* ἐφάνη τὸ πρῶτον τῷ 1644 καὶ τελευταῖον τῷ 1803). Ἐπὶ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας ἐπέδρασε πολὺ ὀλιγώτερον ἢ ὁ τῆς Ἰταλικῆς Σχολῆς ὁπαδὸς προκάτοχος αὐτοῦ *Jod. Damhouder* † 1581¹. Οὐδὲν ἦττον καὶ ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸ 2 ἡμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος ἡ πρόοδος εἶνε προφανής. Ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δηλονότι ἡ ἐπὶ τῶν τοῦ Ποινικοῦ Δ. περιπτώσεων ἀπόφανσις φθάνει καὶ μέχρι τῶν Νομικῶν Σχολῶν, — ἰδίᾳ συνεπείᾳ τῆς πρὸς αὐτάς ἀποστολῆς τῶν δικαστικῶν ἐγγράφων. Ἡρξαντο δὲ αὗται ἀμέσως (τὸ πρῶτον ἐν *Tübingen*, *Jena*, *Rostock*, *Ingolstadt*) νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὸ Ποινικὸν Δίκαιον ἰδιαιτέρας διαλέξεις καὶ ἀπεδείχθη ἅπαξ ἔτι, ὡς κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν Ἰταλίαν, ὅτι ὁ σύνδεσμος τῆς Ἐπιστήμης μετὰ τῆς δικαστικῆς πράξεως ἀποβαίνει αἴσιος δι' ἀμφοτέρας.

Πολλὰ συλλογαὶ συμβουλῶν καὶ συζητήσεων μαρτυροῦσι τοῦτο. Ἀξίαι μνείας εἶνε αἱ ὑπὸ τοῦ *Bocer* Καθηγητοῦ ἐν Τυβίγγῃ, *Disputationes* 1596 ἐπ. (*classis IV de criminibus*), *Petrus Theodoricus* Καθηγητοῦ ἐν Ἰένῃ († 1640), *Collegium criminale* 1618, 1671, *Hunnius* Καθηγητοῦ ἐν Γκεῖσσειν († 1636), Col-

¹ Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ *Damhouder* πρὸς τὸν ἐκ Γάνδης *Philips Wielant*, οὗτινος τὸ ἔργον ἀντέγραψεν, ὡς λέγεται, ὅρα *van Hamel* ■ 51 σημ. 29.

legii criminalis disputationes 1621, *Theod. Petrejus* τοῦ ἐκ Μαρβούργου Διδάκτορος, *Thesaurus controversarum conclusionum criminalium* 1598, *G. D. Lokamer* Καθηγητοῦ ἐν Στρασβούργῳ († 1637), *Centuria quaestionum criminalium* 1523, *Ad. Volkmann* *Tractatus criminalis* 1629 (3. Μέρος *Consilia criminalia*).

Πρῶτος, ὅστις ἐν Γερμανίᾳ ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου τὴν συνθετικὴν Μέθοδον, ἦν ὁ *Nic. Vigelius* Καθηγητῆς ἐν Μαρβούργῳ († 1600) ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ *Constitutiones Carolinae publicorum judiciorum* 1583, ἐν ᾧ ἐπειράθη νὰ ἀποδείξῃ τὴν μετὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου συμφωνίαν τῆς Καρολίνης. Τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀκολουθοῦσιν οἱ ἐν Τυβίγγῃ Καθηγηταὶ *Val. Volz* († 1581) καὶ *Joh. Harpprecht* († 1639, *Tractatus criminalis* 1603), ὡς καὶ ὁ ἐξ Ἑσσης *Gilhausen* (μετὰ τὸ 1642, *Arbor judiciaria criminalis* 1606). Βαθμηδὸν δὲ καταλαμβάνει ἡ Καρολίνα τὸ κέντρον τῆς συγγραφικῆς ἐνεργείας τῶν Ποινικολόγων. Τὰ ἐπὶ τῆς Καρολίνης ὑπομνήματα τοῦ *Musculus* 1614, *Zieritz* 1622, *Stefani* 1626, *Bulläus* 1631, *Manzlius* 1650, *Blumblacher* 1670, *Glaser* 1684, *Otto* 1685 λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει τὰς ἀνάγκας τῶν Δικαστηρίων.

Ἡ ἐπὶ τῆς Καρολίνης στηριζομένη ἐπιστήμη τοῦ Κοινοῦ—Γερμανικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ὀφείλει τὴν ἀκμὴν αὐτῆς εἰς τοὺς Σάξωνας Νομικοὺς τοῦ 17ου αἰῶνος. Ἐμφοροῦμενοι οὗτοι ὑπὸ τῆς κοινῆς περὶ δικαίου ἀντιλήψεως, τῆς ἀπανταχοῦ τῆς Κάτω Γερμανίας βαθέως ἐρριζωμένης, τῆς μὴ ὑπὸ τῶν ξένων δικαίων διασαλευθείσης οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Σαξωνικοῦ Κατόπτρου συγκρατηθείσης, —ἐρειδόμενοι ἐπὶ Νομοθεσίας τὸν σκοπὸν ἐπιγιγνωσκούσης καὶ πανταχοῦ περιβλέπτου, —ἀντλοῦντες γονιμότητα ἐκ τῆς ἀδιαλείπτως ζωνταῆς ἀλληλενεργείας ἐπιστήμης καὶ νομικοῦ βίου, κτῶνται τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ Νομοθεσίᾳ, τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ ἀσκήσει τῆς Δικαιοσύνης. Μετὰ τοῦ *Matth. Berlich* († 1638, *Conclusiones practicae* 1615—1619) συντάσσεται ὁ κατὰ πολὺ ἐξέχων αὐτοῦ *Benedict Carpzou* (1595—1666), ὅστις διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ *Practica nova Imperialis Saxonica rerum criminalium* 1635 καὶ ἄλλων συγγραφῶν ἐγένετο ὁ θεμελιωτῆς τῆς ἐμπειρικῆς μεθόδου, οὕτω δὲ καὶ νέας γερμανικῆς Ἐπιστήμης τοῦ Δικαίου. Μέλος τοῦ ἐν

Λειψία Δικαστηρίου τῶν συνέδρων καὶ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς ἐν Λειψία Νομικῆς σχολῆς, διακρινόμενος ἐπὶ μεγάλη μαθήσει, ἐπιστημονικῇ ἐμβριθείᾳ καὶ εὐρείᾳ ἐκ τῆς πράξεως πείρᾳ, ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα ἐνετύπωσε τὴν σφραγίδα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ¹ ἐπὶ τῆς Ποινικῆς ἐν Γερμανίᾳ Δικαιοσύνης. Καὶ μόνον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα κατορθοῖ ὁ *J. S. F. Böhm*er († 1772, *Observationes selectae ad Carpzovii practicam* 1759) νὰ διασείσῃ καὶ βαθμηδὸν νὰ παραγκωνίσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ *Carpzov*, ὅστις ματαίως εἶχε καταπολεμηθῇ ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν *Oldekop* († 1667, *Observationes criminales practicae* 1633, 1639, 1654) καὶ *Brunnemann* († 1672, *Tractatus de inquisitionis processu* 1648, ὑπομνήματα εἰς τὸν Κώδικα καὶ εἰς τοὺς Πανδέκτας 1663 καὶ 1670).

Ἡ ὑπὸ τῶν Σαξόνων νομικῶν προπαρασκευασθεῖσα βαθεῖα τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐξέτασις προφαίνεται ἐναργῶς κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐν τοῖς ἐπὶ τῆς Καρολίνης ὑπομνήμασι. Παρὰ τὸν *Stefani* 1702, *Ludovici* 1707, *Beyer* 1714, *Meckbach* 1756, *Scop* 1758 κ. ἄ. ἐξέχουσιν οἱ *Kress* (*Commentatio Succincta* 1721) καὶ *J. S. F. Böhm*er (*Meditationes* 1770) δι' ἀρίστων ἔργων.

Πρὸς τῇ ἀκμαζούσῃ δὲ ἀκαδημαϊκῇ σπουδῇ τοῦ Δικαίου ἀναφαίνεται ἐν ταχείᾳ ἀλληλουχίᾳ καὶ σειρᾷ συστηματικῶν ἐκθέσεων τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Καρολίνης: *Kirchgessner* 1706, *Frölich v. Fröliehsburg* 1709 (οὐδὲν ὑπόμνημα, παρὰ τὸν τίτλον αὐτοῦ), *Beyer* 1711, *Gärtner* 1729, *Kemmerich* 1731, *J. S. F. Böhm*er 1733, *Engau* 1738, *Meister sen.* 1755, *Koch* 1758, *Richter* 1763, *Quistorp* 1670 ἐπ., *Püttmann* 1799, *Müller* 1786, *Meister jun.*, 1789, *Paalzow* 1789, *Stelzer* 1793, *Stübel* 1795, *Klein* 1796 κ. ἄ. συγγράφουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διεξοδικὰ Ἐγχειρίδια, ἐνῶ ἄλλοι, ὡς ἰδίως οἱ *Struve* († 1692, *Dissertationes criminales* 1671), *Leyser* († 1752 ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ *Meditationes ad Pand.* 1717 ἐπ.), *Schilter* (*Exercitationes ad Dig. lib 47 καὶ 48*, 1675 ἐπ.) πραγματεύονται ἐν μελέ-

¹ Λαμπρὰ σχημαγραφία τοῦ *Carpzov* παρὰ *Stintzing* 2 55 πρὸς τούτοις δὲ καὶ *Löning* 2 5 579.

ταις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διεξοδικαῖς κατ' ἰδίαν ζητήματα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ Libri terribiles.

III. Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ.

Εἰ καὶ ἡ Νομοθεσία τῆς Ἐπικρατείας καὶ τῶν κατ' ἰδίαν κρατῶν ὥς καὶ ἡ Ἐπιστήμη ἐστηρίζοντο μέχρι τῶν μέσων τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος ἐν γένει ἐπὶ τῆς Ποινικῆς Διατάξεως Καρόλου τοῦ Ε'. ἐν τούτοις ἡ ἐπελθοῦσα ἀναγκαία μεταβολὴ ἐν τε ταῖς ἀνάγκαις καὶ ἐν ταῖς ιδέαις τῆς ἐποχῆς ἤγαγεν εἰς ριζικωτέραν ὁσημέραι μεταρρύθμισιν τοῦ Κοινοῦ — Γερμανικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἀδιαφόρως τῆς πρὸ μικροῦ τονισθείσης συναρμογῆς νέων καὶ τῆς περαιτέρω ἀπεργασίας παλαιῶν ἐννοιῶν ἀδικημάτων, διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης θέγεται ἰδίως τὸ Ποινικὸν σύστημα τῆς Π. Δ. Κ. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ σφαῖρα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῇ Π. Δ. Κ. ἀπειλουμένων Poena ordinaria οὐσιωδῶς περιορίζεται διὰ τεχνητῆς στενώσεως τῶν ἐννοιῶν τῶν ἀδικημάτων (οὕτως ἀπαιτεῖται ἡ immissio seminis ἐπὶ τῶν σαρκικῶν ἀδικημάτων, ἡ ἐπέλευσις τοῦ θανάτου ἐπὶ τῆς φαρμακείας, τὸ βιώσιμον τοῦ νηπίου ἐπὶ παιδοκτονίας κ.τ.λ.), ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐλλείψεως ὑπαρχούσης εἰς τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος, γίνεται σχεδὸν ἀπεριορίστως χρῆσις τῆς poena extraordinaria, ἥτις βεβαίως κατὰ τὸν Clarus καὶ τὸν Carpzov οὐδέποτε δύναται νὰ ᾔνε θανατικὴ ποινὴ. Ἀλλ' ὅμως κατόπιν, — τοῦτο δ' ἐνέχει μεγαλειτέραν ἔτι σπουδαιότητα, — αὐτὰ τὰ ποινικὰ μέσα τῆς Π. Δ. Κ. ἐκτοπίζονται ἐν μέρει ὑπὸ ἄλλων. Τοιουτοτρόπως εἶδη τινὰ τῆς ἐπιβεβαρυμένης θανατικῆς ποινῆς καὶ τῶν ἀκρωτηριαζουσῶν σωματικῶν ποινῶν ἐφαρμόζονται ὁσημέραι σπανιώτερον : εἰς τὴν θέσιν δ' αὐτῶν ἐπέρχεται—πρὸς τῷ κυφωνισμῷ (Ausstellung am Prange), τῷ στιγματισμῷ, τῇ σωματικῇ τιμωρίᾳ, — ἡ ἐξωτερικῶς ἐπὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου στηριζομένη καταδίκη εἰς δημόσια ἔργα, εἰς κατασκευὴν ὁδῶν καὶ ὀχυρωμάτων, εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, εἰς τὸ κάτεργον (Galeeren), ἰδίως ὅμως, — εἰ καὶ κυρίως μόνον ἐπὶ τῶν ἀστυνομικῶν παραβάσεων (Polizeivergehen). — ἡ κράτησις ἐν σωφρονιστηρίοις καὶ ζητρείοις (κατωτέρω § 61). Ἐπειδὴ ὅμως ἔλειπεν οἷονδ' ἂν ποτε σταθερὸν μέτρον, ὅπως καθορίζηται ἡ σχέσις τῶν νέων τούτων εἰδῶν τῶν ποινῶν πρὸς τὰς παλαιὰς καὶ πρὸς αὐτὰ

τὰ ἀδικήματα, ἕνεκα τούτου ἡ ἐπιμέτρησις τῆς Ποινῆς κατήντησε βαθμυδὸν νὰ ᾔηνε πρᾶξις δικαστικῆς αὐθαιρεσίας. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ παρουσιάσθη καταφανεστέρα καὶ οὐδενὸς ἐλέγχου ἐπιδεκτικὴ ἡ ἀνάγκη ριζικωτέρας θεραπείας.

Ὅλως χαρακτηριστικὸν φαινόμενον διὰ τὴν περίοδον ἡμῶν ἀποτελοῦσιν οἱ διωγμοὶ τῶν φαρμακευτριῶν (*Hexenverfolgungen*)¹. Εἰ καὶ δὲν ᾔησαν ξέναι τῷ τε ρωμαϊκῷ καὶ τῷ μεσαιωνικῷ-Γερμανικῷ Δικαίῳ διατάξεις ποινικαὶ κατὰ τῆς μαγγανείας ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος ἤρξατο τὸ πρῶτον μορφούμενον τὸ κυρίως ἀδίκημα τῆς μαγγανείας (*Hexerei*), συγγενὲς πρὸς τὴν *heretica pravitas* καὶ διακρινόμενον διὰ τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλοφροσύνην. Ἐξ ἀδικήματος κατὰ σῶματος καὶ ζωῆς μετατρέπεται τοιοῦτοτρόπως εἰς ἀδίκημα κατὰ τῆς θρησκείας καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐκκλησίας. Ἦδη τὸ Σαξωνικὸν Κάτοπτρον (2 13, 7) εἶχε κατατάξει τὴν μαγγανείαν μετὰ τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς φαρμακείας, ἠπεῖλει δὲ ταύτην διὰ τοῦ θανάτου. Ἐν τούτοις ἐν Γερμανίᾳ οἱ κατὰ τῶν φαρμακευτριῶν διωγμοὶ ἀνεπτύχθησαν βραδέως. Παρὰ τὸ διάταγμα «*Summis desiderantes*» τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ VIII. τοῦ ἔτους 1484 καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν *Institor* καὶ *Sprenger* συνταχθέντος καὶ κατὰ τὸ 1489 τὸ πρῶτον φανέντος *Malleus maleficarum*, ἡ Π. Δ. Κ. ἐν ἄρθρ. 109 ἐμμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κοσμικοῦ Δικαίου καὶ ἀπειλεῖ διὰ πυρᾶς θανάτου μόνον τὴν ἐπιβλαβὴ μαγγανείαν, δι' αὐθαιρέτου δὲ ποινῆς τὰς ἄλλας περιπτώσεις². Ταχέως ὅμως ἡ νομολογία βαίνει ἔτι περαιτέρω. Στηριζομένη ἐπὶ τῆς περὶ τῶν *delicti exceptiss* ἀπαισίας διδασκαλίας ὑπερορᾷ τὰ νόμιμα ὅρια. Ὁδηγὸς αὐτῆς εἶνε τὸ *Malleus maleficarum* (*Hexenhammer*), ἡ δ' ἀπεριόριστος χρῆσις τῆς βασάνου καθίστησι

¹ Ὅρα *Wächter*, Beiträge zur deutschen Geschichte 1845. *Soldan*—*Herpe* Geschichte der Hexenprozesse 2. ἔκδ. 1880. *Stintzing* 1 641. Νεωτέρα Βιβλιογρ. παρὰ *Löning* Z 5 236, 7 689, *Günther* Z 11 177, 12 638, 14 263. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Ἐπικρατείας ἴδε Z 12 909.

² Ἡ ἐν τῇ Βαμβεργικῇ Π. Δ. ἄρθρ. 130 καὶ 131 ἀπαντῶσα συμπάρθεσις αἵρέσεως (*Ketzerei*) καὶ μαγγανείας ἔμελλε νὰ ἐκλίπη ἐν τῇ Καρολίνῃ διὰ τῆς παραλείψεως τοῦ περὶ τῆς αἵρέσεως πραγματευομένου ἄρθρου.

δυνατὰς τὰς ἀπείρους καύσεις τῶν φαρμακευτριῶν, ὧν ἡ ἀκμὴ συμπίπτει περὶ τὸν 17ον αἰῶνα. Εἰς μάτην ἐνέτεινον τὴν φωνὴν ἄνδρες εἰρηνικοί, ὅποιοι οἱ *Molitoris* 1489, *Agrippa von Nettesheim* († 1535), *Weyer* 1563, ὁ Ἰησουΐτης *Fr. v. Spee* 1631 καὶ ἄλλοι. Οἱ ἀντίπαλοι *Bodin* 1579, τοῦ *del Rio* τῷ 1599 προΐσταμένου, ἐπεκράτουν. Οἱ Σαξωνικοὶ κανονισμοὶ (*Konstitutionen*) 1572, παρεκκλίνοντες ἐκ τῆς Ποινικῆς Διατάξεως Καρόλου τοῦ Ε', — ἐπέβαλλον θανατικὴν ποινὴν ἐφ' ὅλων τῶν περιπτώσεων τῆς μαγγανείας ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως. Καὶ τούτοις ἠκολούθησεν ἡ αὐστριακὴ *Ferdinandea* 1656 καὶ τὸ Πρωσσικὸν ἐγχώριον Δίκαιον 1685. Ἡ δὲ τοῦ *Benedikt Carpzous* αὐθεντία ἐβάρυνε πολὺ ὑπὲρ τῆς εἰς τὰς φαρμακευτρίας πίστεως—καὶ μόνον μικρὸν κατὰ μικρὸν κατ' ὠρθωσαν οἱ συγγραφεῖς τοῦ αἰῶνος τῶν Φώτων, ἐξ ὧν πρόμαχος καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπεφάνη ὁ *Thomasius* ² († 1728. *De crimine magiae* 1071. *De origine ac progressu processus inquisitorii contra sagas* 1712), νὰ παραγκωνίσωσιν ἐκ τῆς νομολογίας τοὺς κατὰ τῶν φαρμακευτριῶν διωγμούς.

Βραδέως δ' ἠκολούθει καὶ ἡ Νομοθεσία. Ἐνῶ τὸ Πρωσσικὸν ἐγχώριον Δίκαιον 1721 (6. βιβλίον, τίτλος **B**, ἄρθρ. 4), προβαῖνον ἔτι μᾶλλον ἢ τὸ Ἑδικτον τῆς 13 Δεκεμβρίου 1714, παρέπεμψε τὴν μαγείαν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πλάνης, ἐν τούτοις ὁ *Codex crim. bavaricus* 1751 καὶ ἡ αὐστρ. διάταξις τῆς 5 Νοεμβρίου 1766 (ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ ἄρθρ. 58 τῆς *Terresiana* 1768) ἐμμένουσι σταθερῶς, — βεβαίως ὅμως λίαν περιεσκεμμένως, — εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀδικήματος τῆς μαγγανείας. Ἡ τελευταία θανάτωσις φαρμακίδος ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους ἔλαβε χώραν ἐν *Würtzburg* τῷ ἔτει 1749. Ἐν *Glarus* δὲ τῆς Ἑλβετίας τῷ 1782 ἡ φαρμακὶς *Anna Göldi* ἐβασανίσθη καὶ ἀπεκεφαλίσθη.

IV. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1750.

Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Κοινοῦ Δικαίου στηριζομένη, — παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀπ' αὐτοῦ διάστασιν, — ἡ Ποινικὴ Νομοθεσία τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Αὐστρίας περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος φέ-

² Περὶ τούτου βλέπε *Nicoladoni* Christian *Thomasius*. *Ein Beitrag zur Geschichte der Aufklärung*. 1888. *Schrader* *Geschichte der Friedrichs* — *Universität Halle* 1, 2. 1894.

ρει τὰ χαρακτηριστικὰ καταδυσάσης ἤδη χρονικῆς περιόδου. Ὡς ὑπερήφανοι μόνον μάρτυρες τοῦ μεγάλου παρελθόντος τοῦ Κοινοῦ Δικαίου προέχουσιν εἰς τὸν ὑποφαίνοντα αἰῶνα τὰ σπουδαιότατα ἔργα τῆς ἤδη ἐκ θεμελίων διασαλευθείσης ἐπιστήμης τῶν ἡμερῶν ἐκείνων:

1. Ὁ *Codex juris criminalis Bavarici* τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1751, συνταχθεὶς καὶ ἐρμηνευθεὶς ὑπὸ *Kreitmayr* († 1790).

2. Ἡ *Constitutio criminalis Theresiana* διὰ τὰς αὐστριακὰς κληρονομικὰς χώρας (*Erblande*) τῆς 31 Δεκεμβρίου 1768, ὑπερβαλόντως κατεχομένη ὑπὸ τῶν ἰδεῶν τοῦ *J. S. F. Böhmmer*. Ὁρα *Wahlberg Klein. Schriften* 2 115, v. *Maasburg Zur Entstehungsgeschichte der Theres. Halsgo.* 1880. *J. L. Banniza Delineatio juris crim. secundum constitutionem Carolinam ac Theresianam* Τόμ. 2 1773. *Berner Die Strafgesetzgebung von 1751 bis zur Gegenwart* 1857.

§ 7. Ο ΑΙΩΝ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. *Löning* Z 3 219. *Cantù* Beccaria e il diritto penale 1862 (Γαλλικὴ Μετάφρασις μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σχολείων ὑπὸ *Lacointa* καὶ *Delpech* 1885). *Frank* Die Wolffsche Strafrechtsphilosophie und ihr Verhältnis zur kriminalpolitischen Aufklärung im 18. Jahrh 1887. *Hertz* Voltaire und die französische Strafrechtspflege im 18. Jahrh. 1887. *Stöltzel* Karl Gottlieb Suarez. Ein Zeitbild aus der Rechtsverwaltung und Verfassung 2 τόμ. 1888. *Günther* 2 160.

I. Ἀφ' ἧς ἡ τοῦ *Garpozovs* ὑπόληψις κατέπεσεν ὑπὸ τὰς ὁσημέραι σφοδρότερας καθισταμένας προσβολὰς τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἡ γερμανικὴ Ποινικὴ Δικαιοσύνη ἀπώλεσε τὸ τελευταῖον αὐτῆς ὑποστήριγμα. Ἡ Νομοθεσία τῆς ἐπικρατείας ἐγένετο ἄφρωνος καὶ ἡ ἐγχωρία Νομοθεσία ἐξηντλεῖτο εἰς ἀπείρους μικροσχήμους διατάξεις. Τὴν δὲ Ποινικὴν διάταξιν Καρόλου τοῦ Ε' νομομαθεῖς τε καὶ δικασταὶ μετὰ τῆς αὐτῆς καταφρονήσεως ἐθεώρουν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ κατάστασις αὐτῆς τῆς Ποινικῆς Δικαιοσύνης εἶχε περιέλθει εἰς ὅλως ἀβέβαιον σημεῖον, διὰ τῆς ἐπελεύσεως προσέτι καὶ ἐξωτερικῶν περιστάσεων ἐπεταχύνθη ὁ ὄλεθρος τοῦ Κοινοῦ — Γερμανικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἀλλὰ νέα περὶ τοῦ παντὸς θεωρία (*Weltanschauung*), στηριζομένη ἐπὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἀνακαλύψεων τῆς τῶν φυσικῶν

ἐπιστημῶν ἐρεῦνης (*Kopernikus* † 1543, *Kepler* † 1630, *Galilei* † 1642) εἰσῆλασεν ἤδη νικηφόρως εἰς τὴν σφαῖραν τῶν πνευμάτων. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ Ἐπιστήμη ἔπαυσε νὰ ᾔνε ἡ εἰς τὴν Θεολογίαν δουλεύουσα θεράπαινα, ἥτε Πολιτεία καὶ τὸ Δίκαιον ἤχθησαν πρὸ τοῦ βήματος τῆς μετὰ κρίσεως βασιανίζουσης ἀνθρωπίνης λογικῆς. Μόλις δ' ὁ *Hugo Grotius* († 1645) ἀνήγαγε τὸ φυσικὸν Δίκαιον εἰς τὴν τάξιν αὐθυσποστάτου ἐπιστήμης καὶ ἐξερράγη ὁ ἀγὼν περὶ τῶν βάσεων τοῦ δημοσίου Ποινικοῦ Δικαίου. Οἱ μὲν *Hobbes* († 1679), *Spinoza* († 1794), *Locke* († 1704) ἀνῆγον τὴν Ποινὴν, — ὡς σκοπὸν τῆς ὁποίας ὑπεδείκνυν τὴν βελτίωσιν ἢ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἀδικήσαντος καὶ τὴν ἐκφόβησιν τῶν λοιπῶν, — εἰς τὸ πρὸς αὐτοσυντήρησιν ἔνστικτον, ὁ δὲ *S. v. Cocceji*, ὁ Μέγας Καγκελλάριος (*Grosskanzler*) τῆς Πρωσίας († 1755) ἀνῆγε ταύτην εἰς τὴν Θεῖαν διαταγὴν ὡς δικαίαν ἀνταπόδοσιν ¹.

Ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις κατέρχεται μετ' οὐ πολὺ ἀμέσως καὶ μέχρι τοῦ πρακτικοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Οἱ γερμανοὶ φωτισταὶ (*Aufklärer*) στηρίζονται ἐπὶ τοῦ *Pufendorf* († 1694), ὅστις ἀποδοκιμάζει ρητῶς τὴν τῆς ἀνταποδόσεως ἰδέαν, συνήγορον ὅμως ἔχων τὸν ἐν Χάλλῃ δεξιὸν ἐν τῷ συζητεῖν Καθηγητὴν *Christistian Thomasius* (ὄρα ἀνωτέρω § 6 σημ. 7). Ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ παραδοθέντος Ρωμαϊκοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου ἀντιπροσωπεύουσιν οὗτοι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν λογικισμὸν (*Rationalismus*) τῆς ἀστυνομικῆς Πολιτείας (*des Polizeistaates*), ὅστις ἀναχθεῖς ὑπὸ τοῦ *Christian Wolf* († 1754) εἰς σύστημα τὸ πᾶν περιλάμβανον ἐπιδρᾷ ὁριστικῶς ἐπὶ τῆς Πρωσσικῆς Νομοθεσίας ².

¹ *Grotius* De jure belli ac pacis 1625. *Hobbes* De cive 1640. *Leviathan* 1651. *Spinoza* Tractatus theologo—politicus 1670. *Locke* On government 1680. *S. v. Cocceji* Elementa justitiae naturalis et Romanae 1740. *Introductio ad Grotium illustratum* 1751.

² *Pufendorf* De jure naturae et gentium 1672. *Thomasius* Fundamentum juris naturae et gentium καὶ πολλὰ ἄλλα συγγραφαί. *D. Fischer* De poenarum humanarum abusu 1712. *Chr. G. Hoffmann* De insignioribus defectibus jurisprudentiae criminalis Germanicae eorumque emendationum ratione ac mediis 1731 — *Engelhard* Versuch eines allgemeinen peinlichen Rechts aus den Grundsätzen der Weltweisheit und besonders des Rechts der Natur hergeleitet 1756 (ἀκολουθεῖ πιστῶς τῷ *Wolff*).

Ἀλλὰ διάτορος φωνὴ ἤχησεν ἤδη πέραν τοῦ Ρήνου. Ὁ *Montesquieu* († 1755) προσέβαλε ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ τὸ ἰσχύον Ποινικὸν Δίκαιον μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας. Καὶ ταχέως ἐξετόπισεν ἐκ τοῦ εὐστρόφου πνεύματος Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ *Wolff*. Ὁ δὲ Βολταῖρος († 1775) καὶ ὁ I. I. Ρουσσὼ († 1778) ἐξηκολούθησαν, ἐκεῖνος μὲν μετὰ τῆς δεξιότητος κοσμοβίου (*Weltmann*), οὗτος δὲ διὰ τῶν βαθέως ἐπιδρώντων λόγων ἐνθουσιώδους φιλοσόφου τὸ ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ *Montesquieu* ἀρξάμενον ἔργον¹.

Ἀλλ' ἐξωτερικὴ τις ἀφορμὴ ἀνέφλεξε τὸ ὑποκαιόμενον οἰκοδόμημα τοῦ ἀρχαίου Ποινικοῦ Δικαίου. Τῷ 1762 ἐν Τουλούζῃ ὁ διαμαρτυρόμενος ἔμπορος *Jean Calas*, ἔνεκα ὑποτιθεμένου φόνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἀθῶος ὢν κατεδικάσθη καὶ ἐπὶ τροχοῦ ἐστρεβλώθη. Ὅτε δὲ ὁ γέρων ἤδη Βολταῖρος ἐν μιᾷ τῶν μᾶλλον καυστικῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐμέμφθη τὰ Γαλλικὰ δικαστήρια ἐπὶ φόνῳ ἀθώου καταδίκου, εἴλκυσε διὰ μιᾶς μεθ' ἑαυτοῦ τὴν κοινὴν γνώμην. Ἐνεκα τούτου δὲ καὶ ἡ τοῦ *Beccaria* († 1794) συγγραφή: *Dei delitti e delle pene* 1764 (μετάφρασις ὑπὸ Glaser 2. ἔκδ. 1876), ἥτις τὰ ἐν τῇ Ποινικῇ Δικαιοσύνῃ ἐπικρατοῦντα ἀτοπήματα ἀνηλεῶς ἐμαστίγωσε καὶ δι' ἐντόνων λόγων ἐζήτησε καθολικὴν βελτίωσιν, ἀπήχησε ζωηρῶς ἐν ἀπάσαις ταῖς χώραις. Ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Βέρνη Οἰκονομικῆς Ἑταιρίας τῷ ἔτει 1778 προκήρυξις διαγωνίσματος ἐπροκάλεσε πλήμμυραν συγγραμμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ τῶν *Globig* καὶ *Huster* Πραγματεία περὶ τῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας (δημοσιευθεῖσα τῷ 1783) ἔτυχε τοῦ βραβείου. Οἱ δὲ *Sonnenfels* († 1817) ἐν Αὐστρίᾳ (ἤδη ἀπὸ τοῦ 1764), ὁ *Filangieri* († 1788) ἐν Ἰταλίᾳ, οἱ *Hommel*, *Wieland*, *v. Soden*, *Kleinschrod* († 1824) καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἡμιλλῶντο, ἰδίως κατὰ τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος, εἰς προτάσεις περὶ βελτιώσεως τῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας².

¹ *Montesquieu* *Lettres persanes* 1721. *Esprit des lois* 1748. Πιστῶς ἀκολουθεῖ αὐτῷ Φρειδερίκος ὁ Μέγας *Sur les raisons d' établir on d' abroger les lois* (τῷ 1748 πρὸς τούτοις γραφέν). — Ὁ Βολταῖρος ἐν πολλαῖς συγγραφαῖς. *Rousseau* *Contrat social* 1762.

² *Filangieri* *Scienza della legislazione* 1780 ἐπ. *Wieland* *Geist der peinlichen Gesetze* 1 1783, 2 1784. *Gmelin* *Grundsätze der Gesetzgebung über Verbrechen und Strafen* 1785. *Soden* *Geist der peinlichen*

II. Αἱ θεμελιώδεις ιδέαι τοῦ αἰῶνος τῶν φώτων (προστασία τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς δικαστικῆς αὐθιχεσίας, ἄρσις τῶν βασανιστηρίων, κατάργησις ἢ καὶ περιορισμὸς τῆς θανατικῆς ποινῆς, τονισμὸς τοῦ δημοσίου σκοποῦ τῆς Ποινῆς μετὰ παραγκωνίσεως πάσης θρησκευτικῆς ἢ καὶ καθαρῶς ἠθικῆς ἀξιώσεως) ταχέως ἔμελλον νὰ τύχωσι συνεποῦς ἐφαρμογῆς ἐν τῇ Ποινικῇ Νομοθεσίᾳ τῶν μᾶλλον σημαντικῶν χωρῶν. Ἦδη ἐν Ρωσσίᾳ τῷ ἔτει 1767 ἡ Αἰκατερίνη II. ἐν τῇ ἀξιομνημόνεύτῳ αὐτῆς «Ὁδηγίᾳ διὰ τὴν πρὸς ἀπεργασίαν Νομοσχεδίου νέου Κώδικος ἐνταλθεῖσαν ἐπιτροπὴν» ἀπεπειράθη νὰ μεταγράψῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ νομοθέτου τὸ τοῦ *Montesquieu* *Esprit des lois*. Ὁ διὰ τὴν Τοσκάνην Ποινικὸς Κώδιξ Λεοπόλδου τοῦ II. τοῦ ἔτους 1786 ἐνεφορεῖτο τοῦ πνεύματος τοῦ *Beccaria*. Ἐν Αὐστρίᾳ ὁ *Sonnenfels* μετὰ μακροῦς ἀγῶνας ἤρατο τὴν νίκην. Ἐν δὲ τῇ Πρωσσίᾳ Φρειδερίκος ὁ Μέγας ἀφ' ἧς ἀνέβη ἐπὶ τὸν Θρόνον προέβη εἰς τὴν ὁδὸν τῶν καινοτομιῶν.

I. Ἐν Αὐστρίᾳ Ἰωσήφ ὁ II. ἐδημοσίευσεν τῇ 2 Ἀπριλίου 1787 τὸν περὶ ἀδικημάτων καὶ τῆς τιμωρῆσεως αὐτῶν ἀπὸ 13 Ἰανουαρίου 1787 Νόμον, ὅστις ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν διετέλει ἐν πλήρει ἀντιθέσει πρὸς τὴν *Theresiana*. Περὶ ἐπισήμου τινὸς λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς μεταφράσεως (ἀγνώστου εἰς ἐμὲ) ἀναφέρει ὁ *Eisenmann* **Z 13** 524. Ὅτι ὁ Ποινικὸς οὗτος Κώδιξ οὐδέποτε ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ (*Eisenmann* 523), εἶνε πεπλανημένη γνώμη. Σπουδαῖαι εἶνε αἱ ὑπὸ τοῦ *Eisenmann* γενόμεναι ἀνακοινώσεις περὶ τῆς προηγουμένης ἱστορίας τοῦ Κώδικος. Σύντομος καὶ ἀκριβὴς γλῶσσα, πεφωτισμένη τυραννίς, ἀντικατάστασις τῆς θανατικῆς ποινῆς διὰ τῶν σκληροτέρων μέχρις ἑκατὸν ἐτῶν διαρκουσῶν κατὰ τῆς ἐλευθερίας ποινῶν, ἀπόκλεισις τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐπιβολῆς ποινῶν (*Analogie*), ἀτελεῖς ὅρισμοί, ἰδοὺ τὰ γνωρίσματα τοῦ Κώδικος τούτου, ὅστις, ἀφοῦ καὶ πάλιν τῷ 1795 εἰσῆχθη ἡ θανατικὴ ποινὴ διὰ τὸ ἀδικημα τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἐδημοσιεύθη ἐκ νέου τῇ μὲν 17 Ἰουνίου 1796 (ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου 1797) μετὰ τινων μεταβολῶν ἐν τῇ ἄρτι μετὰ τῆς Αὐστρίας ἐνωθείσῃ Δυτικῇ Γαλικίᾳ, τῇ δὲ 3 Σεπτεμβρίου 1803 (ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1804)

Gesetzgebung Deutschlands 1792. (v. Reder) Das peinliche Recht nach den neuesten Grundsätzen vollständig abgehandelt und meine Gedanken über den Entw. zu einem neuen peinlichen Gesetzbuch 4 Teile 1783 14.

δι' ὅλην τὴν μοναρχίαν μετὰ πολλῶν καὶ οὐσιωδῶν βελτιώσεων. Οὕτω δέ, ἐπελθούσης καὶ τῆς βελτιωμένης ἐκδόσεως τοῦ 1852, ἀποτελεῖ οὗτος τὴν βάσιν τοῦ ἰσχύοντος νῦν Αὐστριακοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ὅρα *v. Maasburg Kleinere Schriften* **3** 1. *Wahlberg Die Strafe des Schiffziehens in Osterreich (1783 — 1790) 1890.* — Ἀξίας λόγου ἐπεξεργασίας ἔτυχεν ὁ Π. Κ. τοῦ 1803 παρὰ *Jennell. Das österr. Krim.-Recht nach seinen Gründen und seinem Geiste dargestellt* 4 Τόμ. 1808/15. Τὸν Ἰωσηφίνειον Π. Κ. ἐξέθεντο οἱ *Sonnleithner Anmerkungen* 1787, *de Luca Leitfaden* 1789. — Ὁ Π. Κ. τοῦ 1787 ἀπετέλεσεν ἐπίσης τὴν βάσιν διὰ τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1787 ἐν ταῖς αὐστριακαῖς Κάτω Χώραις εἰσαχθὲν *Règlement provisionnel pour la procédure criminelle* (Bruxelles 1787), οὕτω δὲ εἰς πολλὰ σπουδαῖα σημεῖα ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς νομοθεσίας τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὅρα πρὸς τούτοις περὶ τούτου τὸν *Eisenmann Z* **13** 523.

2. Ἐν Πρωσσίᾳ ἡ Κυβέρνησις Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἀνέπτυξε ζωηράν δραστηριότητα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας (ὅρα *Stölzel Brandenburg—Preussens Rechtsverwaltung* **2** 229). Μετὰ πολλὰς δὲ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα βελτιώσεις κατέληξεν αὕτη εἰς τὸ Γενικὸν ἐγχώριον Δίκαιον τοῦ 1794 (δημοσιευθὲν τῇ 20 Μαρτίου 1791, ἀνασταλὲν τῇ 18 Ἀπριλίου 1792, δημοσιευθὲν ἐκ νέου τῇ 5 Φεβρουαρίου 1794, ἐν ἰσχύϊ δὲ ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1794), ὅπερ ἐν τῷ 20 τίτλῳ τοῦ **2** Μέρους ἐν 1577 παραγράφῳ ἐπραγματεύθη τὸ Ποινικὸν Δίκαιον. Ὁ *Klein* († 1810) ἔσχε τὸ κυριώτατον μέρος ἐν τῇ συντάξει, ἐφ' ἧς ἐπέδρασε καὶ ἡ τῶν *Globig* καὶ *Huster* συγγραφή. Διὰ τῆς εὐαρέστου διεξοδικότητος αὐτοῦ, τῆς δειλῆς εὐμενείας, τῆς μέχρι τοῦ γελοίου ἐξικνουμένης φροντίδος περὶ προληπτικῶν μέτρων, τῶν ἐν συνόλῳ ἡπίων ποινικῶν διατάξεων καὶ τῶνὼς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐχρήστων ὀρισμῶν ἡ Ποινικὴ Νομοθεσία τοῦ Γενικοῦ ἐγχωρίου Δικαίου ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τῶν τῆς πεφωτισμένης ἀστυνομικῆς Πολιτείας δεσποζουσῶν γνομῶν. Ἄν δὲ σμικρὸν ἀνταποκρίνεται εἰς σημερινὸν Κώδικος ὑπόδειγμα, ὑπῆρξεν ὅμως σοβαρὰ καὶ βιώσιμος, πρὸς τὴν περαιτέρω δ' ἀνάπτυξιν λίαν ἐπιτηδεῖα ἐργασία.

§ 8. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΙΘ'. ΑΙΩΝΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Περὶ τῆς Νομοθεσίας: 1. Τῶν κατὰ μέρος γερμανικῶν Κρατῶν: *Berner Die Strafgesetzgebung von 1751 bis zur Gegenwart 1867.* Πλούσιον ὑλικὸν ὑπάρχει ἐν τοῖς εἰς τοὺς διαφόρους Ποινικοὺς Κώδικας ὑπομνήμασι. Συντομώτεραι πληροφορίες ἐν *Stengleins Sammlung der deutschen Strafgesetzbücher 1857.* — 2. Τῆς ἀλλοδαπῆς: *Die Strafgesetzgebung der Gegenwart in rechtsvergleichender Darstellung, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. 1 Τόμος 1894.*

I. Ἀφοῦ ἀντιπαρῆλθεν ἡ τρικυμιώδης καὶ καταθλιπτικὴ περίοδος τοῦ φωτισμοῦ, νέος αἰὼν διέλαμψε ἡσυχωτέρας καὶ γονιμωτέρας ἐργασίας διὰ τε τὴν Ποινικὴν Νομοθεσίαν καὶ διὰ τὴν Ἐπιστήμην. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἄμα τῇ μεγάλῃ ἐπαναστάσει ἀρξάμενη κίνησις ἤγαγε πρωτίστως εἰς τὸν *Code pénal* τοῦ 1791 καὶ τὸν *Code des délits et des peines* τῆς 3 τοῦ μηνὸς ὀμβριλῶδους (*Brumaire*) τοῦ ἔτους IV, ὅστις ὑπὸ τοῦ *Merlin* συνταχθεὶς διεκανόνιζε κυρίως τὴν ποινικὴν διαδικασίαν, — εἶτα δὲ εἰς τὸν Ναπολεόντειον Ποινικὸν Κώδικα *Code pénal* τοῦ 1810 (νομοσχέδιον τοῦ 1804, ἐπανάληψις τῶν ἐργασιῶν τῷ 1808, ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Ἰανουρίου 1814), ὅστις διὰ τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ ἐν τῇ σαφεῖ καὶ ἀκριβεῖ ἐκφράσει ἔσχε βαθεῖαν καὶ εὐρεῖαν ἐπιρροήν, — οὐχὶ βεβαίως εὖνουν πάντοτε, — ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν Νομοθεσίαν ἰδίᾳ μὲν τῶν λατινικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιλοίπων λαῶν. Εἰ καὶ ἡ σκληρότης τῶν ἐπὶ τῆς σφόδρα ἀκάμπτου ἀρχῆς τῆς ἐκφοβήσεως στηριζομένων ποινικῶν ἀπειλῶν ὑπέστη ἀπὸ τοῦ 1832 ἐπανειλημμένας καὶ οὐσιώδεις μετριάσεις, ἡ στερεὰ ἐν τούτοις συναρμογὴ τῶν ἐννοιῶν αὐτοῦ διέμεινε μέχρι τῆς σήμερον ἀδιάσειστος. Εἰς τὸν μακρὸν τοῦτον χρόνον τῆς ἡσυχίας ὀφείλει ἡ Γαλλικὴ Νομολογία τὴν βεβαίαν σαφήνειαν αὐτῆς. Ἐν ταύτῃ ὅμως ἔγκειται καὶ ὁ λόγος τῆς χαλαρώσεως τῆς Γαλλικῆς Νομικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ἀπὸ δεκαετηρίδων ἤδη στερεῖται τελεσφόρου κινήσεως.

I. ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΠΟΙΝΙΚΟΙ ΚΩΔΗΚΕΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1851.

1. Ἡ προτεραιότης προσήκει τῇ Βαυαρίᾳ. Ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν Γερμανικῶν Ποινικῶν Κωδίκων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ εἶνε ἐπίσης καὶ ὁ πάντων σπουδαιότατος κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Παρά

τινα σφάλματα αὐτοῦ διέσπειρε πέραν τῶν Γερμανικῶν ὁρίων τὴν δόξαν τῆς Γερμανικῆς νομοθετικῆς τέχνης καὶ ἐν τῷ πρὸς τὸν Γαλλικὸν Κώδικα ἀγῶνι ἠναντιώθη κατ' αὐτοῦ νικηφόρως.

Ἡ ὑπὸ τοῦ *Feuerbach*¹ τῷ 1804 δημοσιευθεῖσα ἐπίκρισις τοῦ ἀπὸ 1802 νομοσχεδίου τοῦ *Kleinschrod* ἔσχεν ὡς συνέπειαν, ἵνα κληθῇ ἐκεῖνος πρὸς ἀπεργασίαν νέου νομοσχεδίου. Ἡ δ' ἐργασία αὐτοῦ, περατωθεῖσα τῷ 1807, μετὰ προηγηθεῖσαν ἐπ' αὐτῆς συζήτησιν ἐν τῇ νομοθετικῇ ἐπιτροπῇ ἐτυπώθη τῷ 1810 καὶ μετὰ νέαν πάλιν συζήτησιν ἐδημοσιεύθη ὡς Ποινικὸς Κώδηξ τῆς 16 Μαΐου 1813. Ἐπίσημον καὶ μόνον ἐπιτραπὲν ὑπόμνημα («σχόλια») εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ *Gönnner* 3 Τόμοι. 1813/14. Τῷ 1814 εἰσῆχθη οὗτος εἰς Ὀλδεμβούργον. Ἔσχε δὲ ἐπιρροὴν καὶ ἐπὶ τῆς ὑστέρας νομοθεσίας ἐν Σαξωνίᾳ Βυρτεμβέργῃ, Ἀννοβέρῳ καὶ Βρουνσβίκῃ.

2. Σαξωνία. Τῷ 1810 οἱ *Tittmann* καὶ *Erhard* ἐνετάλησαν πρὸς σύνταξιν Ποινικοῦ Κώδικος. Τὰ νομοσχέδια αὐτῶν (*Tittmann* 1813, *Erhard* 1816) ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῶν διασκέψεων ἐπιτροπῆς τινος, ὧν ἐξαγόμενον ὑπῆρξε τὸ ὑπὸ *Stübel* ἐπεξεργασθὲν νομοσχέδιον τοῦ 1824. Ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ *Stübel* καὶ τοῦ *Tittmann* διέκοψε τὰς περαιτέρω ἐργασίας. Τὸν ἀντὶ τὸ κατὰ τὸ 1834 καὶ 1835 συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ *Gross* νομοσχέδιον ἤγαγεν εἰς τὸν Ποινικὸν Κώδικα τῆς 30 Μαρτίου 1838. — Ὑπομνήματα ὑπὸ *Gross* 1838, *Weiss* 1841 ἐπ., *Held* καὶ *Siebdrat* 1848.

3. Μετὰ τοῦ Π. Κ. τοῦ 1838 συνετάχθησαν τέσσαρα ἐκ τῶν Θουριγγικῶν κρατιδίων, τὸ Weimar 1839 (νομοσχ. τοῦ 1822), τὸ Altenburg 1841, τὸ Meiningen 1844 καὶ τὸ Schwarzburg—Sondershausen 1845. Ὁ Σαξωνικὸς Κώδηξ ὑπόκειται ὡσαύτως ὡς βάσις τοῦ λεγομένου Θουριγγικοῦ Π. Κ. (νομοσχ. τοῦ 1849), ὅστις εἰσῆχθη τῷ 1850 εἰς Weimar, Sondershausen, Rudolstadt, Anhalt, Meiningen καὶ Koburg, τῷ 1851 εἰς Gotha, τῷ 1852 εἰς Reuss. jung. Linie μετὰ παραλλαγῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, τῷ 1864 εἰς Anhalt—Bernburg, ὅπου εἶχε γίνεαι ἀποδεκτὸν ἀπὸ τοῦ 1852 εἰς τὸν Πρωσσικὸν Π. Κ. (τοῦ 1851) καὶ τῷ 1868 ἔσχυσεν ἐν Reuss. ält. Linie. Τὸν ἀντὶ τὸ Altenburg ἐνέμεινε σταθερῶς ἐν τῷ Π. Κ. τοῦ 1841.

4. Βυρτεμβέργη. Αἱ πρῶται ἐργασίαι τοῦ 1810 μέχρι τοῦ

¹ Περὶ τοῦ *Feuerbach* ὅρα κατωτέρω § 9 σημ. 1.

1813 (τέσσαρα νομοσχέδια) εἰς οὐδέν κατέληξαν. Τὸ αὐτὸ πρόκειται καὶ περὶ τοῦ κατὰ τὸ 1823 ὑπὸ τοῦ *v. Weber* συνταχθέντος νομοσχεδίου. Ἐχρήσαντο δ' ἐκεῖ ἐν τῷ μεταξὺ τῷ ἐδίκτῳ τῆς 17 Ἰουλίου 1824 περὶ τῶν εἰδῶν τῶν ποινῶν καὶ τῶν σωφρονιστικῶν καταστημάτων. Ὁ Π. Κ. ἀπὸ 1 Μαρτίου 1839 στηρίζεται ἐπὶ τῶν νομοσχεδίων τοῦ 1832 (ὡς χειρογρ. τυπωθέντων), τοῦ 1835 (ἐκδοσις τοῦ 1837, ἐκθεσις τῆς βουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τυπωθεῖσα τῷ 1837) καὶ τοῦ 1838 (τὸ τελευταῖον κατὰ τὰς ἀποφάσεις ἀμφοτέρων τῶν βουλῶν). Μεταρρυθμίσεις τούτου ἐπηκολούθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1849, 1853 καὶ 1855.

Knapp Das württembergische Kriminalrecht, dargestellt in Zusätzen zu Feuerbachs Lehrbuch 1828/29. *Wächter* Die Strafarten und Strafanstalten des Königreichs Württemberg. 1832. Ὑπομνήματα ὑπὸ *Hepp* 3 τόμ. 1839/42, *Hufnagel* († 1848) 2 τόμ. 1840/44, συντομωτέρα ἐκθεσις 1845.

5 Ἀννόβερον. Αἱ τῷ 1823 ἀρξάμεναι ἐργασίαι κατέληξαν εἰς τὸ κατὰ τὸ 1825 δημοσιευθὲν νομοσχέδιον (εἰς δ' ἐξόχως συμμετέσχεν ὁ *A. Bauer*, ὅστις τῷ μὲν 1826 ἐξέδωκε τὸ νομοσχέδιον μετὰ παρατηρήσεων, περαιτέρω δὲ τοιαύτας ἐδημοσίευσε τῷ 1828 καὶ 1831). Ἀπὸ τοῦ 1825 μέχρι τοῦ 1830 διεσκευάσθη τὸ νομοσχέδιον καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος ὑπεβλήθη εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους. Οὗται δ' ἐπεράτωσαν τὰς ἐργασίας αὐτῶν τῷ 1838. Ἡ δημοσίευσις τοῦ Π. Κ. ἐγένετο τῇ 8 Αὐγούστου 1840. Ἐπονται δὲ τούτῳ πολλοὶ συμπληρωτικοὶ νόμοι. — *Kommentar* ὑπὸ *Leonhardt* 2 τόμ. 1846/51, συντομώτερον τὸ τοῦ 1860.

6. Βρουνσβίκη. Τὸ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῷ 1839 εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους ὑποβληθὲν νομοσχέδιον (ἐξαιρέτως ἔδρασαν ἐν τούτῳ οἱ *v. Sohleinitz* καὶ *Breymar*) ἤγαγεν εἰς τὸν Π. Κ. τῆς 10 Ἰουλίου 1840. Οὗτος δ' ἴσχυσεν καὶ ἐν *Lippe-Detmold* ἀπὸ τοῦ 1843 μέχρι τοῦ 1870.

7. Ἑσση — Δαρμστάτη. Νομοσχέδιον ὑπὸ *Knapp* 1824, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ γνωμοδοτήσεως ἐπεξεργασθὲν ὑπὸ *Mittermaier* τῷ 1831. Νομοσχέδιον ὑπὸ *v. Lindelof* τοῦ 1837 (ὡς χειρόγρ. τυπωθέν). Τῷ 1839 ἐγένετο πρότασις τοῦ καὶ αὐθις ἐπεξεργασθέντος Νομοσχεδίου (εἰσηγηταὶ αὐτοῦ οἱ *v. Linde* καὶ *Breidenbach*). Δημοσίευσις τοῦ Π. Κ. ἐγένετο τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1841, παρηλλαγμένη

δὲ τῷ 1849. — Ὑπὸ τοῦ *Breidenbach* ἐξεδόθη *Kommentar*, 2 *Abteilungen* 1842/44 (μόνον τὸ Γενικὸν Μέρος). — Ὁ Ἑσπικὸς Π. Κ. ἴσχυσε μέχρι τοῦ ἔτους 1867 καὶ ἐν *Nassau* ἀπὸ τοῦ 1849, ἐν *Frankfurt a/M.* ἀπὸ τοῦ 1857, ἐν *Hessen-Homburg* ἀπὸ τοῦ 1859.

8. Βάδν. Ποινικὸν Διάταγμα τοῦ 1803, ὅπερ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κοινοῦ Δικαίου ἐμελλε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἐνιαῖον τῆς Ποινικῆς Δικαιοσύνης. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1836 εἰργάσθη ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ εἰς τὴν κατάρτισιν Νομοσχεδίου (τὸ πρῶτον νομοσχέδιον ἐτυπώθη τῷ ἔτει 1836), ὅπερ τῷ 1839 ὑπεβλήθη εἰς τὴν δευτέραν Βουλὴν. Μετασχηματισθεὶς τῷ μὲν ἔτει 1840 κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς δευτέρας, τῷ δὲ ἔτει 1844 κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης Βουλῆς ὁ Π. Κ. ἐδημοσιεύθη τῇ 6 Μαρτίου 1845. Ἐτέθη δ' ἐν ἰσχύϊ τῇ 1 Μαρτίου 1851. — *Thilo* *Kommentar* 1845, *Puchelt* *Kommentar* 2 *Teile* 1866/68.

II. Ο ΠΡΩΣΙΚΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΕΞ ΤΟΥ 1851.

Ἡ σπουδαία ἐγκύκλιος διάταξις τῆς 26 Φεβρουαρίου 1799 περὶ τῆς τιμωρήσεως τῶν κλοπῶν καὶ ἄλλων παρομοίων ἀδικημάτων ἀπετέλεσε τὸ πέρας τῆς ὑπὸ τῆς Πρωσίας ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνόδου Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου μετ' ἐπιγνώσεως τοῦ σκοποῦ καὶ ἐνεργῶς ἐπιδιωχθείσης Ποινικῆς Πολιτικῆς. Μετ' ὅκνου δὲ καὶ ἀβεβαιότητος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος προβαίνουνσιν αἱ μεταρρυθμιστικαὶ ἐργασίαι.

Διὰ βασιλικῆς διαταγῆς (*Kabinettsordre*) ἀπὸ 24 Ἰουλίου 1826 ἀνετέθη εἰς τὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν Νόμων ἐπιτροπὴν (ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργοῦ Κόμητος *Dankelmann*) ἡ γενικὴ ἀναθεώρησις τῆς Πρωσικῆς Νομοθεσίας. Διὰ δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου διάσκεψιν (*Pensum I*) ὠρίσθη ἰδιαιτέρα ἐπιτροπεία, συγκειμένη ἐκ τῶν ἐξῆς: *v. Kamptz* (διευθύνωντος τότε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης) προεδρεύοντος, *Sack* καὶ *Fischenich* μελῶν, *Schiller* εἰσηγητοῦ. διὰ τὰ κατὰ τῆς περιουσίας ἀδικήματα, *Boden* δι' ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἀποτέλεσμα: τὸ **I. Νομοσχέδιον** (νομοσχέδιον τῆς ἐπιτροπῆς) ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1828 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1829 ἐντύπως ὑποβληθέν, πρὸς τούτοις δὲ 4 τόμοι αἰτιολογιῶν.

Συζήτησις τοῦ νομοσχεδίου ἔλαβε χώραν ἐν τῇ (μεγάλῃ) ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν νόμων ἐπιτροπῇ ὡς καὶ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ

Ἀποτέλεσμα : τὸ **II. Νομοσχέδιον** (I. Μέρος. Ποινικὴ Νομοθεσία) 1830.

Ἀφοῦ ὁ *v. Kamptz* ἀνέλαβε τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης (1830) ἐπηκολούθησε νέα συζήτησις. Ἦγαγε δ' αὕτη εἰς τὸ **III.** (ἀνατεθεωρημένον) **Νομοσχέδιον**. 1 Μέρος. Ποινικὸς Κώδῃξ καὶ αἰτιολογίαι 1833. 2 Μέρος. Ἀστυνομικοὶ ποινικοὶ νόμοι καὶ αἰτιολογίαι (ὡς V τόμος τῶν ἄνωθι μνημονευθεισῶν αἰτιολογιῶν) 1833. Ἐν δ' ἔτει 1838 ἐγένοντο διάφοροι συμπληρώσεις, ἰδίως εἰς τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις (*Polizeiübertretungen*).

Ἐπὶ τοῦ Νομοσχεδίου τούτου ἐγένετο νέα συζήτησις. Τῷ δὲ 1836 εἶδε τὸ φῶς τὸ **IV.** (ἀνατεθεωρημένον) **Νομοσχέδιον** καὶ πρὸς τούτοις ἡ (ὑπὸ τοῦ *Weil* ἐξεργασθεῖσα) συμπαραβολὴ τῶν Ποινικῶν Νόμων ἁλλοδαπῶν πολιτειῶν. 5 Μέρη. 1838 — 1841.

Διὰ βασιλικῆς διαταγῆς ἀπὸ 4 Φεβρουαρίου 1838 ἡ περαιτέρω ἐξέτασις ἀνετέθη εἰς ἀμέσως ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα ἐργαζομένην ἐπιτροπὴν (*Immediatkommission*), συγκειμένην ἐκ μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Διεσκέφθη δ' αὕτη ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1838 μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1842. Πρὸς τούτοις ἤρξατο ἡ περὶ τῶν Γενικῶν Ἀρχῶν διάσκεψις ἐν πλήρει ἀπαρτίᾳ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1839 καὶ διήρκεσεν αὕτη μέχρις Ἰανουαρίου τοῦ 1843. Ἀποτέλεσμα : τὸ **V. Νομοσχέδιον 1843**. Πρὸς τούτοις τὰ πρωτόκολλα τῆς διασκέψεως. 3 Μέρη, 1839/42. Ἀντιπαράθεσις τῶν τριῶν νομοσχεδίων (1 Τὸ τοῦ 1836. 2. Τὸ ἄλλως μὴ τυπωθὲν τῆς ὑπὸ τὴν ἄμεσον τοῦ ἡγεμόνος ἐπιστάσιαν ἐργασθείσης ἐπιτροπῆς. 3. Τὸ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας τοῦ 1843), ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἐπικρατείας *v. Kamptz* 1844.

Τὸ νομοσχέδιον ἐξ ἑνὸς μὲν κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1843 ἐπρωτάθη μεθ' ὑπομνήματος περιλαμβάνοντος 64 ἐρωτήματα εἰς τὰς ὀκτὼ ἐγχωρίους συνελεύσεις (*Landtagen*), ἐξ ἑτέρου δὲ ἀπεστάλη εἰς πολλὰς ἀρχὰς καὶ εἰς νομομαθεῖς. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν πανταχόθεν γνωμοδοτήσεων (ἰδίως τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως τοῦ 1844) καὶ κρίσεων (ἡ παραρρήνειος συνέλευσις ἐπρότεινε νέον νομοσχέδιον μετὰ αἰτιολογιῶν) ὁ *Bischoff* τῷ 1845, τοῦ *v. Savigny* ὄντος ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, συνέταξε τὴν τρίτομον ἀναθεώρησιν τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Π. Κ. τοῦ 1843 καὶ ἐπὶ τῇ βά-

σει ταύτη τὸ **VI.** (ἀνατεθεωρημένον) **Νομοσχέδιον** τοῦ 1845.

Ἡ περαιτέρω ἐξέτασις ἐπηκολούθησεν ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιστάσιαν τοῦ ἡγεμόνος ἐργαζομένης ἐπιτροπῆς ἀπὸ Ὀκτωβρίου τοῦ 1845 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1846. Τὸν δὲ Δεκέμβριον τοῦ 1846 ἡ ἐπιτροπὴ παρουσίασεν εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας τὸ **VII. Νομοσχέδιον**. Πρὸς τούτοις τῷ 1846 ἔλαβον χώραν νέαι συζητήσεις τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεκινήθησαν αἱ ἰδιαίτεραι σπουδαὶ τῶν παραρρηνείων κατοίκων. Ὑπόμνημά τι τοῦ *Rurppenthal* τῷ ἔτει 1846 ἐξεδήλωσε ταύτας. Ἐκ νέας δὲ διασκέψεως προσῆλθε τὸ **VII. Νομοσχέδιον** μετ' αἰτιολογιῶν τοῦ 1847. Πρὸς τούτοις ἐγένοντο περαιτέρω συζητήσεις τῆς ἐπιτροπῆς τῷ ἔτει 1847.

Τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο ἐπροτάθη μετὰ 19 προσθέτων κυρίων ἐρωτημάτων εἰς τὴν κατὰ τὴν 3 Δεκεμβρίου 1847 συγκληθεῖσαν ἡνωμένην τῶν ἀντιπροσώπων ἐπιτροπὴν, ὑπὸ ταύτης δ' ἐσυζητήθη, τόσον ἐν τῷ προκαταρκτικῷ τμήματι ὅσον καὶ ἐν πλήρει ἀπαρτίᾳ μέχρι τῆς 6 Μαρτίου 1848. *Όρα Bleich Verhandlungen des usw. Ausschusses* 4 Τόμ. 1848.

Ἡ περαιτέρω συζήτησις διεκόπη ἔνεκα τῶν συμβάντων τοῦ Μαρτίου. Ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης *Simons* ἀνέλαβεν αὐθις τὴν ἐργασίαν. Τῇ δὲ 10 Δεκεμβρίου 1850 παρουσίασεν εἰς τὴν δευτέραν βουλὴν τὸ **IX. Νομοσχέδιον** μετ' αἰτιολογιῶν (δημοσιευθὲν τῷ 1851). Τέλος αἱ πολυετεῖς προσπάθειαι ἔσχον ἔκβασιν εὐτυχῇ. Μετὰ διεξοδικὴν συζήτησιν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς βουλαῖς ἐπηκολούθησε τῇ 14 Ἀπριλίου 1851 ἡ βασιλικὴ κύρωσις τοῦ νέου Π. Κ. ὅστις ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ τῇ 1 Ἰουλίου 1851¹.

Ἡ ἐπιρροὴ τῶν παραρρηνείων νομομαθῶν ἦτο καταφανής : ἐν τοῖς ὀρισμοῖς περὶ ἀποπείρας καὶ συμμετοχῆς, περὶ συστήματος ποινῶν καὶ διεθνoῦς Ποινικοῦ Δικαίου, τριπλῆς διαιρέσεως τῶν ἀδικημάτων καὶ ἐλαφρυντικῶν λόγων κ.τ.λ. ὁ πρωσσικὸς Π. Κ. διατελεῖ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ *Code pénal*.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Σχόλια ἐκ τῶν τοῦ *Goltdammer Materialien* 2 Teile 1851/52, *Beseler* 1851, *Oppenhoff* 1856 ἐπ. Ἐγχειρίδια ὑπὸ *Temme* 1853, *Hälschner* 1855/68, *Berner* 1857 ἐπ.

¹ Κοινὸν Δίκαιον ἴσχυεν ἀκόμη τότε ἐν τῇ Δυτικῇ Πομερανίᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ παραρρηνείου τμήματος τῆς Διοικήσεως τοῦ *Koblenz*.

Ὁ πρωσσικὸς Π. Κ. εἴτε μετὰ παραλλαγῶν εἴτε καὶ ἄνευ τοιούτων εἰσῆχθη τῷ 1852 εἰς Hohenzollern, εἰς Anhalt—Bernburg (μέχρι τοῦ 1864), τῷ 1855 εἰς Waldeck καὶ Pyrmont, τῷ 1858 εἰς Oldenburg (ὅπου τῷ 1837 ὁ Π. Κ. τοῦ 1814 διὰ τινων προσθηκῶν αὐξηθεὶς ἐξεδόθη ἐκ νέου τῷ 1814) καὶ τῷ 1863 εἰς Lübeck

Διὰ διατάγματός τινος τῆς 12 Δεκεμβρίου 1866 ἐδημοσιεύθησαν τὰ δύο πρῶτα μέρη τοῦ Π. Ν. ἐν Frankfurt α/Μ. Τὸ διάταγμα τῆς 25 Ἰουνίου 1867 διέτασεν, ὅτι ἐν ταῖς νεωστὶ κτηθείσαις χώραις ὁ πρωσσικὸς Π. Κ. ἔδει νὰ λάβῃ νόμου ἰσχύν, — κατὰ τὴν τρίτην ἐπίσημον ἔκδοσιν (τοῦ 1859), — ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1867. Διὰ τούτου κατηργήθησαν: 1. Ἐν Nassau, Homburg καὶ Frankfurt α/Μ ὁ Ἑσσικὸς Π. Κ. τοῦ 1841. 2. Ἐν Hannover ὁ Π. Κ. τοῦ 1840. 3. Ἐν Hessen — Kassel καὶ Schleswig — Holstein τὸ Κοινὸν Δίκαιον. — Περὶ τοῦ *Kurhessen*, ὅπου νομοσχέδιόν τι ἐπεξεργασθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1849 δὲν κατορθώθη νὰ προταθῇ ὡς νόμος, ὅρα *Kersting* Das Strafrecht in Kurhessen in einzelnen Abhandlungen 2 τόμ. 1853/54. Περὶ τοῦ *Schleswig-Holstein* (νομοσχέδ. ὑπὸ Eggers 1808, νομοσχέδια τοῦ 1840, 1849, 1866) ὅρα *Kramer* Versuch einer systematischen Darstellung des peinlichen Rechts 1789. *Schirach* Handbuch des schleswig-holsteinschen Kriminalrechts 2 τόμ. 1828/29.

III. Ἡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΟΙΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 1851.

1. Σαξωνία. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Π. Κ. τοῦ 1838 κατέστη ἀναπόφευκτος μετὰ τὰ βαθέως ἐπιδράσαντα γεγονότα τοῦ ἔτους 1848. Ἐπιτροπὴ τις συγκληθεῖσα τὸν Ἰούνιον τοῦ 1848 (εἰσηγητῆς ὁ *Krug*) παρουσίασε κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1850 νομοσχέδιόν τι, οὔτινος ἡ ἐπιψήφισις δὲν ἐπεδιώχθη περαιτέρω. Νεωστὶ ἐξεργασθὲν νομοσχέδιον ὑπεβλήθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1853 εἰς τὰς τῶν ἀντιπροσώπων ἐπιτροπείας. Ἠγάγε δὲ τοῦτο εἰς τὸν Π. Κ. τῆς 13 Αὐγούστου 1855, ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1856. Ἀπομίμησις τούτου εἶνε ὁ Π. Κ. τῆς *Reuss ältere Linie* ἀπὸ 27 Νοεμβρίου 1861, ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Μαΐου 1862. Ὁ Σαξωνικὸς Π. Κ. ἔτυχε τῷ 1838 μερικῆς ἐπεξεργασίας, ἰδίως ἀναφορικῶς πρὸς τὸ τῶν ποινῶν σύστημα.

Kommentare ὑπὸ Krug 2 ἐκδ. 1861/62, Siebdrat 1862, v. Schwarze 1868. Συστηματικὴ ἐκθεσις ὑπὸ Wächter 1857/58 (μὴ περατωθεῖσα),

2. Ἐν Βαυαρίᾳ παρουσιάσθη ἡδὴ ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Π. Κ. τοῦ 1813 ἡ ἀνάγκη καθολικῆς τούτου μεταρρυθμίσεως. Τὸ ὑπὸ τοῦ Gönner τῷ 1822 συνταχθέν **I. Νομοσχέδιον** ἔτυχε σχεδὸν γενικῆς ἐπικρίσεως. **II. Νομοσχέδιον** τοῦ 1827, ὅπερ ἦν κατ' ἐξοχὴν ἔργον τοῦ v. Schmidtlein, δὲν ἔσχε κρείττω τύχην. **III. τι Νομοσχέδιον** τοῦ 1831 ὑπὸ τοῦ Stürzer ἐπεξεργασθὲν δὲν συνεζητήθη περαιτέρω. Αἱ διακοπεῖσαι ἐργασίαι ἀνελήφθησαν καὶ πάλιν τὸ πρῶτον τῷ 1848. Ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης v. Kleinschrod παρουσίασεν εἰς τὰς βουλὰς τῷ μὲν 1851 τὸ πρῶτον γενικὸν Μέρος **IV. Νομοσχεδίου**, τῷ δὲ 1853 πλήρες **V. Νομοσχέδιον** μετὰ αἰτιολογιῶν (ἐκδοσις εἰς ὄγδοον 1854). Ἀμετάβλητον τὸ τελευταῖον τοῦτο εἰσῆχθη καὶ πάλιν εἰς τὰς βουλὰς τῷ 1855 ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Kleinschrod v. Ringelmann. Σφοδραὶ ἀσυμφωνίαι μετὰξὺ κυβερνήσεως καὶ ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπήνεγκον τὸν Μάρτιον τοῦ 1858 ἀπότομον διακοπὴν τῶν περαιτέρω συζητήσεων. Τὸν Ἰούνιον δὲ τοῦ 1860 τὸ νέον ὑπουργεῖον παρουσίασε τὸ πρῶτον εἰς τὰς βουλὰς τὸ νεωστὶ ἐπεξεργασθὲν **VI. Νομοσχέδιον**. Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐπροχώρησαν αἱ ἐργασίαι ταχέως. Τῇ δὲ 1 Ἰουλίου 1862 ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ὁ πρὸς τὸν Π. Κ. τῆς 10 Νοεμβρίου 1861 συγγενὴς Π. Κ. τῆς 10 Νοεμβρίου 1861.

Ὑπομνήματα ὑπὸ Hocheder 1862, Weis 1863/65, Dollmann († 1867) καὶ Risch 1862/68, Stenglein 1861/62.

3. Ἐν Ἀμβούργῳ ἐθεώρουν ἔτι τῷ 1869 ὡς ἐπιτήδειον τῷ τότε χρόνῳ νὰ εἰσαγάγωσιν νέον Ποινικὸν Κώδικα, ὅστις ἴσχυσεν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1869 μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1871. (Ἀρχαιότερα νομοσχέδια : 1848 ὑπὸ Trummer διὰ τὰς 3 ἀνσεατικὰς πόλεις, τῷ 1849 καὶ 1851 ἐπεξεργασθὲν. Τῷ 1862 νέον πάλιν νομοσχέδιον συνετάχθη, δημοσιευθὲν τῷ 1864).

III. Ὅθεν τῷ ἔτει 1870 ἡ θέσις τῆς Γερμανικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας ἦν ἡ ἐπομένη :

Κοινὸν Δίκαιον ἴσχυεν ἔτι μόνον : 1. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Meklenburg (ὅπου νομοσχεδίον τι ἀπὸ τοῦ 1850 ἐντελῶς εἶχεν

ἀποτύχει). 2. Ἐν Lauenburg (ἐνταῦθα εἰσῆχθη διὰ νόμου τῆς 4 Δεκεμβρίου 1869 ὁ Πρωσσικὸς Π. Κ. ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1870). 3. Ἐν Schlaumburg — Lippe καὶ 4. Ἐν Bremen (ὅπου τὰ νομοσχέδια τοῦ 1861 καὶ 1868 εἶχον ἐντελῶς ἀποτύχει).

Ἐκτὸς τούτων ἦσαν δέκα ἔτι διάφοροι ἐγχώριοι ποινικοὶ κώδικες ἐν ἰσχύϊ καὶ δὴ : 1. Ὁ τῆς Βρουνσβίκης τοῦ 1840 (ἐπίσης καὶ ἐν Lippe—Detmold). 2. Ὁ τῆς Σαξωνίας τοῦ 1838, ἐν τῷ S. Altenburg ἰσχύων ἀπὸ τοῦ 1841. 3. Ὁ τῆς Ἑσσης τοῦ 1841. 4. Ὁ τῆς Θουρυγγίας τοῦ 1850 ἐπ. 5. Ὁ τῆς Πρωσσίας τοῦ 1851. 6. Ὁ τῆς Σαξωνίας τοῦ 1868. 7. Ὁ τοῦ Ἀμβούργου τοῦ 1869. Πρὸς δὲ καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γερμανίᾳ : 8. Ὁ τῆς Βυρτεμβέργης τοῦ 1839. 9. Ὁ τῆς Βάδης τοῦ 1845 καὶ 10. Ὁ τῆς Βαυαρίας τοῦ 1861.

Ἡ διάσπασις ἦτο μεγάλη, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσον εἰς πρῶτον βλέμμα ἠδύνατο νὰ φανῇ. Παρ' ὅλας τὰς ἐν τοῖς καθ' ἑκάστα διαφοράς, ἐπεκράτει ἐν τούτοις ποιά τις ὁμοφωνία ἐν τοῖς θεμελιώδεσι τύποις. Κυρίως ὅμως διὰ τε τῆς ἐμμέσου καὶ ἀμέσου ἐπικρατήσεως τοῦ πρωσσικοῦ Π. Κ. ἀρκούντως προπαρασκευάσθη ἡ κατασκευὴ κοινοῦ — γερμανικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος. Ἐμελλε δ' οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου τῆς ἐργασίας νὰ συγκομίσῃ ἡ Πρωσσία τοὺς καρποὺς τῆς πολιτικῆς αὐτῆς¹.

IV. Ἡ ἀλλοδαπὴ Νομοθεσία.² Ἀπὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν ἡ ἀλλοδαπὴ Νομοθεσία ἀνέπτυξεν ἐκ νέου ζωηράν καὶ αὐτοτελεῆ δραστηριότητα. Μεταξὺ τῶν Ποινικῶν Κωδίκων τῆς ἐποχῆς ταύτης μνημονευτέοι ὡς σπουδαιότατοι : 1. Ὁ Οὐγγρικός τοῦ 1878. 2. Ὁ τῶν Κάτω χωρῶν τοῦ 1881. 3. Ὁ Ἰταλικὸς τοῦ 1889. 4. Ὁ μὴ ἐπικυρωθεὶς ἔτι Φιλανδικὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Πρὸς τούτοις ληπτέα ὑπ' ὄψιν καὶ ἕτερα ἱκανὰ νομοσχέδια, οἷον πρὸ παντὸς τὰ ἀνερχόμενα μέχρι τοῦ 1874 Αὐστριακά, τὸ Ρωσσικόν, τὸ Νορβηγικόν καὶ τὸ ἐν ἐπεξεργασίᾳ διατελοῦν Νομοσχέδιον Π. Κ. διὰ τὴν Ἑλβετικὴν Ὁμοσπονδίαν.

¹ Περὶ τῆς ἱστορίας τῆς γενέσεως τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τῆς Αὐτοκρατορίας ὄρα ἄνωτέρω § 10.

² Ὅρα τὴν ἐν τῷ προλόγῳ γενομένην παρατήρησιν

§ 9. Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΝ ΤΩ 19ῷ ΑΙΩΝΙ (ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1870).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. v. *Liszt* in Rechtsforschung und Rechtsunterricht auf den deutschen Universitäten 1893 σελ. 72 (ἐκ τοῦ διὰ τὴν ἐν Σικάγῳ Παγκόσμιον ἔκθεσιν ἐκδοθέντος ἔργου: Die deutschen Universitäten). — Περὶ τῶν λεγομένων θεωριῶν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου: *Heinze* HH. 1 239. v. *Bar* 1 201. *Laistner* Das Recht in der Strafe 1872. *Günther* 1 καὶ 2 (συνέχεια).

I. Ἄμα τῇ ἐξόδῳ τοῦ 18ου αἰῶνος ἄρχεται διὰ τὴν Γερμανικὴν ἐπιστήμην νέα ἐποχὴ ἀκμῆς, ἥτις διαρκεῖ μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ περίοδος τῆς ταραχώδους καὶ μεθ' ὅλον τὸν φωτισμὸν ἀδιυλίστου ζυμώσεως εἶχεν ἀντιπαρέλθει. Ἡ δ' ἐνέργεια τῆς ἐγχωρίας νομοθεσίας οὐ μόνον ἀνεξάντλητον παρέσχευ ὕλην, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νέον τι μεγαλοπρεπὲς διττὸν πρόβλημα, πρὸς λύσιν τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις τῆς ἐπιστήμης ἐπετάθη, τὴν σύμπληξιν δηλονότι τοῦ κατὰ τὰς διαφόρους χώρας διεσπασμένου Δικαίου καὶ τὴν ἱστορικὴν μετὰ τοῦ παρελθόντος σύνδεσιν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νέας ταύτης ἐποχῆς εὐρίσκεται ὁ *P. J. A. Feuerbach*, γεννηθεὶς τῷ 1775, † τῷ 1833¹. Κρατυνθεὶς ἐκ τοῦ πενύματος τῆς τοῦ Καντίου φιλοσοφίας, τὰς τοῦ λογικισμοῦ θεωρίας τῶν προκατόχων αὐτοῦ κριτικῶς βασανίζων, εἰς τὰς ἀκαθέκτους μεταρρυθμιστικὰς ἀξιώσεις τὴν εἰδικὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ τὴν ἐκ τῆς πράξεως πεῖραν ἀντιτιθέμενος, ἐξ ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ Ἑγχειριδίου (1801) αὐτοῦ ἐγένετο ὁ θεμελιωτὴς τῆς γερμανικῆς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐπιστήμης, ἐξ ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βαυαρικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τοῦ 1813 ἐχάραξε τὴν ὁδὸν τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης. Συγχρόνως δὲ μετὰ τοῦ *Feuerbach* εἰργάζοντο οὐ μόνον οἱ φίλοι αὐτοῦ *Grollmann* († 1829. *Grundsätze* 1798) καὶ v. *Almendingen* († 1827), ἀλλὰ καὶ

¹ *L. Feuerbach* A. v. *Feuerbachs* Leben und Wirken 1852. *Glaser* Ges. kl. Schriften 1 21. *Geyer* Kl. Schriften 553. *Marquardsen* Allg. D. Biographie 6 731. — Τὸ Ἑγχειρίδιον ἐξεδόθη ἐν 14. ἐκδ. ὑπὸ *Mittermaier* 1847, μετὰ κριτικῶν σχολίων ὑπὸ *Morstadt* 1852 καὶ *Osenbrüggen* 1855. — Ἐκ τῶν λοιπῶν συγγραφῶν αὐτοῦ μνημονευτέαι ἰδίως: *Revision der Grundsätze und Grundbegriffe des posit. peinl. Rechts* 1799/1800,

106 § 9. Ἡ Γερμ. ἐπιστ. τοῦ Π. Δ. ἐν τῷ 19ῳ αἰῶνι (μέχρι τοῦ 1870).

οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ *Klein* († 1810. Grundsätze 1796) καὶ *v. Kleinschrod* († 1824. Systematische Entwicklung 1794/96 3 ἐκδ. 1805) εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἡμετέρας ἐπιστήμης.

Πολλοὶ δὲ ἄλλοι ἐπηκολούθησαν. Ὡς συγγραφεῖς Ἑγχειριδίων μνημονευτέοι : *Tittmann* († 1834), Handb. 1806/10, 2 ἐκδ. 1822/24. *Rosshirt* († 1873), Καθηγητῆς ἐν Heidelberg, Lehrb. 1821, Geschichte und System 1838/39. *Wirth* Handb. 1822. *Martin* († 1857) Lehrb. 1820/25. 2 ἐκδ. 1829. *Wächter* († 1880. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψε *Windscheid* KG. v. *Wächter* 1880) Lehrb. 1825/6 (σύνοψις μετὰ πολυτίμων ἱστορικῶν παραπομπῶν). *Bauer* († 1843) Lehrb. 1827, 2 ἐκδ. 1833. *Henke* († 1869) Handb. 1823/38. *Jarcke* († 1852) Handb. 1827/30. *Heffter* († 1880), Καθηγητῆς ἐν Bonn, Halle, Berlin. Lehrb. 1833, 6 ἐκδ. 1857. *Klenze* († 1838) Lehrb. 1833 (σύνοψις). *Abegg* († 1868), Καθηγητῆς ἐν Königsberg καὶ Breslau, System 1826, Lehrb. 1836. *Marezoll* († 1873), Καθηγητῆς ἐν Giessen καὶ Leipzig, Kriminalrecht 1841, 3 ἐκδ. 1856. *Luden* († 1880), Καθηγητῆς ἐν Ἰένῃ, Handbuch I 1842. *Köstlin* († 1856), Καθηγητῆς ἐν Tübingen, ὁπαδὸς τοῦ Ἐγγέλου, Neue Revision 1845, System 1855. *Häberlin* Grundsätze 1845 ἐπ. *E. J. Bekker*, Καθηγητῆς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἐν Heidelberg, Theorie 1859. *Geib* († 1864) Lehrb. 1861/62 (λαμπρὰ σύνοψις). *Berner* Lehrb. I ἐκδ. 1857. *Temme* († 1881) Lehrb. des gem.-deutsch. Strafrechts 1876 (οἰκτρὸς ἀναχρονισμός).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν λοιπῶν συγγραφέων, οἵτινες ἐπραγματεύθησαν καθ' ἕκαστα μέρη τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, ἐξέχει ἰδιαζόντως ὁ *K. J. A. Mittermaier* († 1867) ὃχι τόσον διὰ βαθύτητα καὶ νομικὴν ὀξυδέρκειαν, ὅσον μᾶλλον διὰ τὴν ἀκαταπόνητον σπουδὴν αὐτοῦ, ὅπως καταστήσῃ γονίμους διὰ τὴν γερμανικὴν Ἐπιστήμην τὰς ἁλλοδαπὰς ἐργασίας, συντήξῃ δὲ μετὰ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου τὰς λεγομένας βοηθητικὰς αὐτῷ ἐπιστήμας. Ὅρα *K. u. F. Mittermaier*, Bilder aus dem Leben *K. J. A. Mittermaiers*. 1886.

Μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περιοδικῶν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου λαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν, παρὰ τῇ Bibliothek für

peinliche Rechtswissenschaft (1798—1804) ὑπὸ τοῦ *Feuerbarch* καὶ *Grolmann* ἐκδιδομένη, τὸ *Archiv des Krim.-Rechts* (1799—1807) ἰδρυθὲν ὑπὸ *Klein* καὶ *v. Kleinschrod*, βραδύτερον ὡς *Neues Archiv* (1816—1833), τέλος δ' ὡς *Archiv Neue Folge* (1834—1857) ὑπὸ *v. Kleinschrod*, *Mittermaier*, *Abegg*, *Hefster*, *v. Wächter*, κ. ἄ. ἐκδιδόμενον.

II. Αἱ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου ἔρευναι περὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ποινῆς προάγουσι τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τοῦ 18ου Αἰῶνος. Ἡ τοῦ Καντίου θαυμασία ἀπόπειρα τοῦ νὰ ἀποσπάσῃ ἐντελῶς τὴν Ποινὴν ἀπὸ τοῦ Δικαίου καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἀνταπόδοσιν, — ἥς τὸ μέτρον κέκληται νὰ ὀρίσῃ τὸ ἀντιπεπονθός, — ἐπὶ τῆς κατηγορικῆς προσταγῆς, δὲν ἐπέδρασεν οὐσιωδῶς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ὁ *Henke* καὶ *Zachariä* προσεπάθησαν, συντασσόμενοι μετὰ τοῦ Καντίου, νὰ ἐποικοδομήσωσι τὸ Ποινικὸν Δίκαιον ἐπὶ τῶν θεωριῶν τοῦ ἀντιπεπονθότος, ἀλλ' ἐναυάγησαν οἰκτρῶς χωρὶς νὰ εὕρωσιν ὁπαδούς¹. Ἐπεκράτησε δ' ἐντελῶς ἡ ἐν τῇ προστασίᾳ τῆς ἐννόμου τάξεως διάγνωσις τῆς δικαιολογίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Ποινῆς, οὕτω δὲ ἐδόθη καὶ ἡ ἀσφαλέστερα βάσις πρὸς τὴν περαιτέρω οἰκοδόμησιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς νομοθεσίας².

III. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπέρχεται λυπηρὰ τροπὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Πολλοὶ δὲ λόγοι ἐνήργησαν ὁμοῦ, ὅπως ἐπενέγκωσι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

Πρῶτοι λόγος ἦν ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Γαλλικοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ὑπὸ τῆς Πρωσικῆς Νομοθεσίας τοῦ 1851, οὕτω δ' ἡ Πρωσία ἀποχωρίζεται ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τῶν κοινῶν — γερμανικῶν παραδόσεων. Ἡ Γερμανικὴ πρᾶξις ἐκμανθάνει τοῦτο ταχέως, ἀναλαμβάνει δὲ παραυτίκα τὴν διεύθυνσιν. Ὁ *Goltdammer* († 1872, μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου ἐν Βερολίνῳ) καὶ ὁ *Oppenhoff* († 1875, εἰσαγγελεὺς τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου ἐν Βερολίνῳ) κατορθοῦσι νὰ ἔχωσιν ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν ἐπιρροὴν ἢ πάντες

¹ *Kant* † 1804. *Kritik der praktischen Vernunft* 1788. *Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre* 1799. — *Henke* *Lehrbuch* 1815. *K. S. Zachariä* († 1843) *Anfangsgründe des philosophischen Kriminalrechts* 1805.

² Ὅρα κατωτέρω § 12.

οἱ σύγχρονοι αὐτῶν ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἡ εἰς τὴν νομολογίαν δὲ προσήλωσις ἀμαυροῖ τὴν λάμψιν τῆς ἐπιστήμης. Πρακτικὸς τις ἐπιστήμων ιδρύει τὸ Archiv des preussischen Strafrechts (1853) καὶ δραστηρίως διευθύνει αὐτὸ ἐπὶ τὰ πρόσω. Τὸ δὲ παλαιὸν ὑπὸ καθηγητῶν ιδρυθὲν καὶ διευθυνόμενον Archiv des Kriminalrechts εὕρισκει τῷ 1857 σιωπηλὸν καὶ ἄδοξον τέλος.

Τὸ χάσμα μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως εὐρύνεται καταφανῶς, ἀφ' ἧς ἡ ἐπιστήμη τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐνέπεσεν εἰς τὸν κύκλον τῆς δικαιοδοσίας τῆς τοῦ Ἐγγέλου Φιλοσοφίας¹. Οἱ σπουδαιότατοι ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν πρώστων Ποινικολόγων, *Köstlin* († 1856, Καθηγητὴς ἐν Tübingen), *Hälschner* († 1889, Καθηγητὴς ἐν Bonn) καὶ *Berner* (Καθηγητὴς ἐν Βερολίνῳ) πρεσβεύουσι, — τοῦλάχιστον κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐμφάνισιν, — τὸν ἀκρότατον ἐγελιανισμόν. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ὀφείλωμεν καὶ τινα πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀδικήματος, ἐν τούτοις ἡ τοῦ Ἐγγέλου Διαλεκτική, — δι' ἧς ἐπεζητεῖτο

¹ Κατὰ τὸν Ἐγγelon († 1831) *Grundlinien des Rechts* (VIII. Τόμος τῆς ἐκδόσεως τοῦ *Gans* § 82, 97) ἡ Ποινὴ γέγονεν ἐκ τῆς ἐννοίας, ὡς τοῦ ἀπολύτου. Ὅ,τι ὑπάρχει εἶνε στιγμή τις μόνον ἐν τῇ διαλεκτικῇ ἀναπτύξει τῆς ἐννοίας. Ἀρχικῶς τὸ νοεῖν καὶ τὸ εἶναι, ἡ ἐννοια καὶ τὸ πρᾶγμα, εἶνε κατ' οὐσίαν ἓν τι καὶ ἀχώριστον. Εἶτα χωρίζονται ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀντιτίθενται ἀλλήλοις διὰ τῆς σκέψεως ἕως οὗ ἡ φιλοσοφικὴ παρατήρησις συγκεφαλαιώσῃ ταῦτα ἐν τῇ ὑψηλοτέρᾳ ἐνότητι. Οὕτως ἐπίσης ἡ Ποινὴ εἶνε ἡ διαλεκτικὴ πραγμάτων τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου, ἡ ἐκμηδένισις τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς ἀφηρημένης δυνάμεως τοῦ Δικαίου. Δίκαιον εἶνε τὸ πραγματωθὲν κράτος τοῦ λόγου, ἡ ἐξωτερικὴ ὑπαρξίς τῆς λογικῆς οὐσίας τῆς βουλήσεως. Ἐν τῷ ἀδικήματι ἡ κατὰ μέρος βούλησις ἐξανίσταται κατὰ τῆς γενικῆς βουλήσεως. Τούτου δ' ἕνεκα διατελεῖ ἐν ἀντιφάσει πρὸς ἑαυτὴν καὶ εἶνε συνεπῶς οὐδαμινὴ καθ' ἑαυτήν. Εἶνε ἀπλῶς φαινόμενόν τι. Ἡ δ' οὐσία τοῦ φαινομένου τούτου ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἀναιρεῖ αὐτὸ ἑαυτό. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐξωτερικῇ αὐτοῦ ὑπάρξει χρήζει τῆς ἀκυρώσεως, τῆς καταδείξεως τῆς φαινομενικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως. Τοῦτο δ' ἐπισυμβαίνει διὰ τῆς Ποινῆς. Ποινὴ εἶνε ἡ φανέρωσις τῆς οὐδαμινότητος τοῦ ἀδικήματος, ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς φαινομενικῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἡ Ποινὴ εἶνε ἡ ἄρνησις τῆς ἀρνήσεως τοῦ Δικαίου (ὡς ἄρνησις τοῦ ἀδικήματος), συνεπῶς δ' εἶνε ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ Δικαίου. — Τὰ λογικὰ τοῦ συμπεράσματος τούτου σφάλματα εἶνε φανερά. Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ἔγκλημα εἶνε καθ' ἑαυτόν τι οὐδαμινόν. Εἶνε δ' ὅλως ἀναπόδεικτον καὶ ἀποδείξεως ἀνεπίδεκτον, ὅτι ὁ καθορισμὸς τῆς φαινομενικῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀδικήματος ἐπακολουθεῖ ἴσα ἴσα διὰ τῆς Ποινῆς.

§ 10. Ἡ γένεσις καὶ περαιτέρω διάπλασις τοῦ Π.Κ. τῆς Γ. Ἐπικρ. 109

ἡ ἐξήγησις παντός γενομένου καὶ ἡ δικαιολογία παντός ὄντος — ἐπέπρωτο νὰ θολώσῃ τὸ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ νομικοῦ βίου καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ποινικῆς Πολιτικῆς βλέμμα. Μοίρα πικρᾶ, ἀλλ' ἐν μέρει αὐτεπισπᾶστω, ἡ γερμανικὴ Ἐπιστήμη, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κατὰ μέρος διασπάσεως τοῦ Δικαίου διεφύλαξε καὶ ἠύξησε τὸν θησαυρὸν τῆς κοινῆς περὶ τοῦ Δικαίου πεποιθήσεως, σεσαθρω- μένη καὶ ἀσθενὴς παρίστατο ὅτε ἀνέτειλεν ὁ πρὸ πολλοῦ μετὰ πόθου ἀναμενόμενος χρόνος πρὸς δημιουργίαν κοινοῦ Ποινικοῦ Κώδικος διὰ τὰ ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν συνενωθέντα Γερμανικὰ φύλα.

§ 10. Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΗΚΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜ. ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ.

I. Αἱ προσπάθειαι πρὸς ἀπόκτησιν ἐνιαίου Γερμανικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος εἶχον ἤδη ἀρχίσει πολὺ πρότερον. Ἄλλ' ὅλαι αἱ ἀπόπει- ραι ἐναυάγησαν ἀπέναντι τῆς ὑπερβαλλούσης δυνάμεως τῶν πολι- τικῶν σχέσεων. Τὰ ὑπὸ τινων προσώπων ἐπεξεργασθέντα Νομο- σχέδια (*K. S. Zachariä* 1856, *v. Strombeck* 1829, *Krug* 1857, *v. Kräwel* 1862) μικρᾶς ἔτυχον προσοχῆς. Ἡ δ' ἀπὸ τῆς Βυρ- τεμβέργης τῷ 1847 ἐκπορευομένη κίνησις κατελήφθη ὑπὸ τῶν γεγο- νότων τοῦ ἔτους 1848. Ὁ §. 64 τοῦ Καταστατικοῦ νόμου τοῦ Κράτους τῆς 28 Μαρτίου 1849 παρεκίνησε τὸ Πρωσικὸν Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης νὰ καταρτίσῃ Νομοσχέδιον (1849), ὅπερ θῦμα πίπτον τῶν ἐν τάχει μεταλλασσομένων περιστάσεων κατεθρυμματίσθη αὐ- θις τελείως πρὶν ἢ ἔτι ἐκδοθῇ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Βαυαρίας ἐν συνδέσμῳ μετὰ πολλῶν ἄλλων κυβερνήσεων κατὰ τὸ ἔτος 1859 ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν ὁμοσπονδιακὴν βουλὴν πρότασις, ἵνα συζητηθῇ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ὠφέλιμον κοινῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς Νομοθε- σίας, οὐδὲν ἕτερον ἔσχεν ἀποτέλεσμα ἢ ὅτι ἡ ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1861 ἑκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἠρνήθη τὴν ὑπαρξίν «ἐπείγουσης ἀνάγ- κης» πρὸς ἀκόκτησιν κοινοῦ γερμανικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος. Περί- που δὲ ταῦτοχρόνως ἡ ἐν προτάσει γενομένη εὐχὴ τοῦ *Kräwel*, ἵνα τὸ I. συνέδριον γερμανῶν νομομάθων (1860) ἐκφράσῃ τὸ κατε- πείγον πρὸς ἀπόκτησιν ἐνιαίας ποινικῆς νομοθεσίας, ἔτυχε μὲν ὁμο- ψήμου ἀποδοχῆς, ἀλλὰ μικρὸν ἐνδιαφέρον ἐκίνησε.

II. Φαίνεται, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἐπεκράτει ἔτι ἐν τοῖς ἀρμοδίοις

110 § 10. Ἡ γένεσις καὶ περαιτέρω διάπλασις τοῦ Π. Κ. τῆς Γ'. Ἐπικρ.

κύκλοις, ὅτε τὸ νομοσχέδιον ὑπεβλήθη εἰς βορειογερμανικόν τι ὁμοσπονδιακὸν πολίτευμα (*Bundesverfassung*). Τὸ ἄρθρον 4. ἀριθ. 13, ὅπερ κατέταξεν εἰς τὴν κοινὴν νομοθεσίαν τὸν ὀργανισμόν τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων καὶ τὴν πτωχευτικὴν διαδικασίαν, τὸ συναλλακτικὸν καὶ ἐμπορικὸν δίκαιον, δὲν ἐμνημόνευε τὸ Ποινικὸν Δίκαιον. Αἰωνία δ' ἐκδούλευσις τοῦ *Lasker*, εἶνε, ὅτι διὰ συμπληρωτικῆς προτάσεως, ὑπ' αὐτοῦ γενομένης, — ἣν ὑπεστήριζε μὲν ὁ *u. Wächter* κατεπολέμησε δὲ ὁ *u. Schwarze* — καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀποδεκτῆς γενομένης, ἐπροκάλεσε τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς κοινῆς νομοθεσίας (ἄρθρ. 4 ἀριθ. 13 τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ πολιτεύματος τῆς 26 Ἰουλίου 1867).

Ἐν βραχεὶ χρόνῳ τὸ ζήτημα ὠρίμασεν. Ἐπὶ τῇ βάσει προτάσεως, γενομένης ὑπὸ τῶν βουλευτοῦ *Wagner* καὶ *Plank* τῇ 30 Μαρτίου 1868, ἡ βουλὴ ἀπεφάσισε τῇ 18 Ἀπριλίου 1868 «ἵνα προτρέψῃ τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Ὁμοσπονδίας, (*Bundeskanzler*), ὅπως ὡς οἶον τε ταχύτερον προπαρασκευάσῃ νομοσχέδια κοινοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ κοινῆς Ποινικῆς Δικονομίας ὡς καὶ τῶν ἀναλόγων διατάξεων τοῦ Δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ὑποβάλλῃ ταῦτα εἰς τὴν βουλήν.» Ἀφοῦ δὲ τὸ ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον προσεχώρησε τῇ 5 Ἰουνίου 1868 εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ὁμοσπονδίας παρεκάλεσε διὰ τοῦ ἐγγράφου τῆς 17 Ἰουνίου 1868 τὸν πρῶσον Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης *Dr. Leonhardt*, ὅπως προκαλέσῃ τὴν ἐπεξεργασίαν τοιοῦτου Ποινικοῦ Κώδικος.

I. Ἡ ἐπεξεργασία τούτου ἀνετέθη τῷ τότε ἀνωτέρῳ νομικῷ μυστικοσυμβούλῳ *Dr. Friedberg*, ὁ δὲ δικαστικὸς πάρεδρος *Dr. Rubo* καὶ ὁ πρωτοδίκης *Rüdorff* ἐτάχθησαν ὡς βοηθοὶ αὐτοῦ. Ὑπόμνημα τοῦ *Friedberg* πρὸς τὸ ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1868 ἀνέπτυξε τὸ πρόγραμμα. Ἢδη τῇ 31 Ἰουλίου 1869 τὸ νομοσχέδιον (Νομοσχέδιον I) ἦτον εἰς κατάστασιν, ὅπως ἐγχειρισθῇ εἰς τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς ὁμοσπονδίας συγχρόνως δὲ καὶ δημοσιευθῇ. Προσηρτήθησαν δὲ αὐτῷ καὶ ἐκτενὴς αἰτιολογία μετὰ (τεσσάρων) προσθεμάτων (παράθεσις διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐκ τῶν γερμανικῶν καὶ τῶν ἄλλοδαπῶν νομοθεσιῶν : θανατικὴ ποινὴ, ζητήματα ἐκ τῆς ἱατροδικαστικῆς, ἀνωτάτη διάρκεια τῆς προσκαίρου ποινῆς τῆς εἰρκτῆς). Ἐλαβε δὲ τὸ νομοσχέδιον ὡς

ὑπόδειγμα τὸν πρωσικὸν Π. Κ. τοῦ 1851, ὑπὸ πολλὰς ἐν τούτοις ἐπόψεις βελτιώσας αὐτόν.

2. Πρὸς ἐξέτασιν τοῦ νομοσχεδίου συνήλθεν ἐν Βερολίνῳ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1869 ἐπιτροπή, ἐκλεγείσα ὑπὸ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῇ 3. Ἰουλίου 1869.

Συνέκειτο δ' αὕτη ἐκ τοῦ Dr. *Leonhardt* ὡς προεδρεύοντος, τοῦ Dr. *Friedberg* ὡς εἰσηγητοῦ, τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου Dr. *v. Schwarze* (Dresden) ὡς ἀντιπροέδρου, τοῦ γερουσιαστοῦ Dr. *Donandt* (Remen), τοῦ δικηγόρου καὶ νομικοῦ συμβούλου Dr. *Dorn* (Berlin), τοῦ ἐφέτου *Bürger* (Köln), τοῦ ἀρειοπαγίτου Dr. *Budde* (Rostock). Οἱ δὲ Dr. *Rubo* καὶ *Rüdorff* διωρίσθησαν ὡς γραμματεῖς.

Οἱ «θεωρητικοί», ἐξ ὧν οὐδεὶς εἶχε προσληφθῇ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, συμμετέσχον εἰς τὸ ἐθνικὸν ἔργον διὰ γνωμοδοτήσεων, εἴτε ἐν χειρογράφοις ἐγχειρισθεῖσιν εἴτε καὶ ἐντύπων. Οἱ *Anschütz*, *Beseler* (ἀνακοινώσεις διὰ χειρογράφων), *Berner*, *Binding*, *Geyer*, *Häberlin*, *Hälschner*, *Heinze*, *H. Meyer* (ἐντυποι γνωμοδοτήσεις), *Merkel*, *Gessler*, *Seeger* (συζητήσεις τοῦ 9 γερμανικοῦ συνεδρίου τῶν νομομαθῶν). Ὁ *John* πρότερον ἤδη εἶχεν ἐκδηλώσει ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοῦ μετὰ αἰτιολογιῶν νομοσχεδίου αὐτοῦ πρὸς ἀπόκτησιν Π. Κ. διὰ τὴν βορειογερμανικὴν ὁμοσπονδίαν 1868.

Μετὰ 43 συνεδρίας ἐπεράτωσεν ἡ ἐπιτροπὴ τὰς ἐπὶ τοῦ Νομοσχεδίου συζητήσεις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1869 καὶ παρέδωκε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ἐντυπον νομοσχέδιον (νομοσχέδιον II.) εἰς τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς ὁμοσπονδίας (ἄνευ αἰτιολογιῶν). Τὸ νομοσχέδιον δὲν ἐδημοσιεύθη, ἀλλ' ἀπεστάλη εἰς τινὰς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας. Οἱ δὲ *Heinze*, *Vollert* καὶ *v. Wächter* ἔγραψαν πραγματείας περὶ τοῦ νομοσχεδίου.

3. Τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς καταρτισθὲν νομοσχέδιον ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου ἀπὸ τῆς 4 μέχρι τῆς 11 Φεβρουαρίου 1870 εἰς σύντομον συζήτησιν, ἐξ ἧς, παρὰ τὰς ὑπὸ τῆς Σαξωνίας καὶ τοῦ Μεκλεμβούργου ἐπιβληθείσας ἀπορίας, προῆλθεν ὡς νομοσχέδιον III μετὰ μικρῶν παραλλαγῶν (οὕτω δὲ ὁ § 2 τοῦ εἰσαγ. Ν. ἔλαβε τὴν σημερινὴν αὐτοῦ διατύπωσιν).

Κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου 1870 ὑπεβλήθη τὸ νομοσχέδιον εἰς

112 § 10. Ἡ γένεσις καὶ περαιτέρω διάπλασις τοῦ Π. Κ. τῆς Γ. Ἐπικρ.

τὴν βουλὴν. Προσηρτήθησαν αὐτῷ 4 προσθέματα τοῦ Νομοσχεδίου I καὶ ἡ ὑπὸ τῶν *Friedberg* καὶ *v. Schwarze* ἐν μέρει ἐπεξεργασθεῖσα αἰτιολογία. Οἱ δὲ *Leonhardt* καὶ *Friedberg* ἐνετάλησαν ἐκ μέρους τῶν Κυβερνήσεων, ὅπως ἐκθέσωσι τὸ νομοσχέδιον.

Ἡ πρώτη ἀνάγνωσις ἔλαβεν χώραν τῇ 22 Φεβρουαρίου. Ἡ πρότασις τοῦ *v. Schwarze*, ὅπως ἀνατεθῇ ἡ ἐξέλεγκξις τοῦ νομοσχεδίου εἰς ἐπιτροπὴν ἐξ 21 μελῶν, ἀπερρίφθη, τῇ προτάσει δὲ τοῦ βουλευτοῦ *Albrecht* ἀπεφασίσθη, ὅπως τὸ μὲν πρῶτον (γενικὸν) μέρος ὡς καὶ τὰ κεφάλαια 1—7 τοῦ δευτέρου μέρους (κυρίως τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα) συζητηθῶσιν ἐν πλήρει συνεδριάσει, τὰ δὲ λοιπὰ κεφάλαια 8—29 τοῦ δευτέρου μέρους ὑποβληθῶσιν εἰς ἐπιτροπὴν πρὸς προκαταρκτικὴν συζήτησιν.

Τῇ 28 Φεβρουαρίου ἤρξατο ἡ δευτέρα ἀνάγνωσις, ἥτις ἐπεραιώθη τῇ 8 Ἀπριλίου 1870.

Ἀξία ἰδιαιτέρου τονισμοῦ εἶνε ἡ μεγάλη συζήτησις περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἥς ἡ κατάργησις ἀπεφασίσθη τῇ 1 Μαρτίου 1870 διὰ 118 κατὰ 81 ψήφων.

Πρὸς ἑναρξιν τῆς 3 ἀναγνώσεως εἶχεν ὀρισθῇ ἡ 21 Μαΐου 1870. Κατὰ ταύτην ἐδήλωσεν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης *Leonhardt* κατ' ἐντολὴν τῶν ὁμοσπόνδων κυβερνήσεων, ὅτι αὐταὶ ἐξήρτων τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νόμου ἐκ τῆς ἀναλήξεως πολλῶν τῶν ἐν τῇ 2 ἀναγνώσει ληφθεῖσων ἀποφάσεων. Ἐν πρώτοις ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς Ἡ ὑπὸ τοῦ *Plank* ὑποβληθεῖσα πρότασις : « Ἐν ἐκείναις ταῖς ὁμοσπόνδοις πολιτείαις, ὅπου ἤδη ἡ θανατικὴ ποινὴ νομίμως ἤδη κατηργήθη, ἐξακολουθεῖ διατηρουμένη » — ἤγαγε πρὸ παντὸς εἰς ἀναβολὴν τῆς περαιτέρω συζητήσεως, εἶτα δὲ (22 Μαΐου) εἰς ἀπόφασιν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, ὅπερ ἔκρινε μὴ ἀποδεκτὴν τὴν πρότασιν τοῦ *Plank* ὡς παραβλάπτουσαν τὴν ἐνιαίαν τοῦ Δικαίου μόρφωσιν εἰς σπουδαιότατον αὐτῆς σημεῖον.

Τῇ 23 Μαΐου ἐπανελήφθησαν αἱ συζητήσεις. Ὁ *Plank* ἀνεκάλεσε τὴν πρότασιν αὐτοῦ. Μετὰ μακρὰν ἀγόρευσιν τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Ὁμοσπονδίας ἀπεφασίσθη ἡ ἀποκατάστασις τῆς θανατικῆς ποινῆς (πρότασις τοῦ *v. Luck*) διὰ ψήφων 127 κατὰ 119. Ὁ νόμος δ' αὐτὸς ἐγένετο ἀποδεκτὸς τῇ 25 Μαΐου μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου ποθουμένων μεταβολῶν, τῇ 31 Μαΐου

ἔτυχε μετὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ νόμου τῆς διεκπεραιώσεως παρὰ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμοσπονδίας ἱσταμένου καὶ τῇ 8 Ἰουνίου 1870 ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἐκδοθέντι ἀριθ. 16 τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος (BGBl.) ὡς **Ποινικὸς Νόμος τῆς Βορειογερμανικῆς Ὀμοσπονδίας**. Ὡρίσθη δ' ἡ ἑναρξίς τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1871.

III. Διὰ τῆς ιδρύσεως τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας κατέστη ἀναγκαία ἡ μεταβολὴ τοῦ Βορειογερμανικοῦ Π. Ν. εἰς Ποινικὸν Νόμον τῆς Αὐτοκρατορίας.

1. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 80 τοῦ πρὸ παντὸς μετὰ τοῦ Baden καὶ Hessen τῇ 15 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1870 συναρμοσθέντος καταστατικοῦ νόμου τῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας, ὁ **Ποινικὸς Νόμος** τῆς 31 Μαΐου 1870 μετὰ τοῦ συγχρόνως δημοσιευθέντος εἰσαγωγικοῦ Νόμου ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ α) ἐν *Baden* ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1872, β) ἐν *Hessen* (ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν εἶχε συμμετάσχει εἰς τὴν βορειογερμανικὴν Ὀμοσπονδίαν) ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1871.

2. Κατὰ τὴν μετὰ τῆς Βυρτεμβέργης τῇ 25 Νοεμβρίου συναφθεῖσαν τῇ 25 Νοεμβρίου 1870 συνθήκην ἡ ἰσχὺς τοῦ Π. Κ. ἤρξατο αὐτόθι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1872 (ἄρθρ. 2 ἀριθ. 6).

3. Ἐν Βαυαρίᾳ συμφώνως πρὸς τὴν ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1870 συνθήκην ἤρξατο ἰσχύων ὁ Π. Ν. ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1872 διὰ τοῦ Νόμου τῆς 22 Ἀπριλίου 1871, ἀφορῶντος τὴν ἐν Βαυαρίᾳ εἰσαγωγὴν νόμων τῆς βορειογερμανικῆς Ὀμοσπονδίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ § 2 τοῦ Νόμου τῆς 16 Ἀπριλίου 1871, τοῦ ἀφορῶντος τὸν καταστατικὸν Νόμον τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, ἐκήρυξε τὸν Π. Ν. ὡς Νόμον τοῦ Κράτους.

Ὁ Νόμος τῆς 15 Μαΐου 1871, ὁ ἀφορῶν τὴν σύνταξιν τοῦ διὰ τὴν βορειογερμανικὴν Ὀμοσπονδίαν Π. Ν. ὡς **Π. Ν. διὰ τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν**, ἐπεχείρησεν ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Π. Ν. (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ εἰσαγωγικοῦ Νόμου) τὰς ἔνεκα τῆς μεταβολῆς τῶν πολιτικῶν σχέσεων ἀναγκαίας καταστάσας μεταρρυθμίσεις.

4. Ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Λωρραίνῃ ὁ Π. Ν. (ἄλλ' οὐχὶ ὁ εἰσαγωγικὸς Νόμος τῆς 31 Μαΐου 1870) εἰσῆχθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς 31 Αὐγούστου 1871 (μεταβληθέντος διὰ τοῦ Νόμου τῆς 14 Ἰουλίου 1873) καὶ ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1871.

114 § 10. Ἡ γένεσις καὶ περαιτέρω διάπλασις τοῦ Π. Ν. τῆς Γ. Ἐπικρ.

Ὅθεν ἡ ἰσχὺς τοῦ Π. Ν. τῆς Αὐτοκρατορίας ἤρξατο :

α' Τῇ 1 Ἰανουαρίου 1871 ἐν ταῖς χώραις, ὅσαι ἀνῆκον εἰς τὴν προτέραν βορειογερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν καὶ ἐν Ἑσση νοτίως τοῦ Μαίνου ποταμοῦ.

β' Τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1871 ἐν Ἀλσατία καὶ Λωρραίνῃ.

γ' Τῇ 1 Ἰανουαρίου 1872 ἐν Βυρτεμβέργῃ, Βάδῃ καὶ Βαυαρίᾳ.

5. Ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1891 ὁ Π. Ν. ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ εἰς Ἑλγολάνδην (Διάτ. τῆς 22 Μαρτίου 1891).

IV. Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 10 Δεκεμβρίου 1871 ηὔξησεν ὁ Π. Ν. κατὰ τὸν ὡς § 130α παρεντεθέντα καὶ δὴ λεγόμενον *Kanzelparagraf*. Ἐπηκολούθησαν δὲ τούτῳ οἱ Νόμοι τῆς 23 Νοεμβρίου 1874 καὶ τῆς 6 Φεβρουαρίου 1875, διὰ τῶν ὁποίων κατηργήθησαν αἱ §§ 287 καὶ 337 τοῦ Π. Ν.

ΡΙΖΙΚΩΤΕΡΑ, — εἰ καὶ ἐπὶ μακρὸν ἄτονος διαμείνασα, — ὑπῆρξεν ἡ διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Φεβρουαρίου 1876 γενομένη μεταρρύθμισις τοῦ μόλις ἤδη φανέντος, ἀλλ' ὅμως συχνάκις ὡς χρήζοντος βελτιώσεων χαρακτηρισθέντος Ποινικοῦ Κώδικος.

Αἱ σπουδαιόταται διατάξεις τῆς κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου 1875 ὑποβληθείσης, μετὰ διεξοδικὰς δὲ συζητήσεις (α' ἀνάγνωσις τῇ 3 Δεκεμβρίου 1875, β' ἀνάγνωσις ἀπὸ τῆς 14 Δεκεμβρίου 1875 μέχρι τῆς 29 Ἰανουαρίου 1876, γ' ἀνάγνωσις τῇ 9 καὶ τῇ 10 Φεβρουαρίου 1876) μετὰ πολλῶν καὶ οὐσιωδῶν μεταβολῶν δεκτῆς γενομένης προτάσεως, ἀφορῶσιν εἰς τὰ ἑξῆς :

1. Διωρθώθησαν διάφορα κατὰ τὴν σύνταξιν γενόμενα σφάλματα.

2. Ἐπὶ τινων περιπτώσεων (§§ 176, 177, 240, 241, 296, 370 ἀριθ. 4) κατηργήθη ἡ ἀπαιτούμενη ἔγκλησις, ἐπὶ ἄλλων δὲ (§§ 263, 292) περιωρίσθη αὕτη καὶ ἐν γένει καθωρίσθη ὡς κανὼν τὸ ἀνέκκλητον τῆς ἐγκλήσεως (§ 64).

3. Τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῆς ποινῆς ηὔξήθη ἐν ταῖς §§ 113, 114, 117, ὁ δὲ κύκλος τῆς εὐθύνης ηὔρυνθη ἐν § 4 ἀριθ. 1.

4. Προσετέθησαν αἱ § 49α («*Duchesne—Paragraph*»), § 163α, § 223α, § 296α, § 353α («*Arnim—Paragraph*»), § 366α, § 361 ἀριθ. 9, § 130α, 2 ἑκδ.

V. Βραδύτερον γενομέναι μεταβολαὶ τοῦ Νόμου ἀφεώρων εἰς :

1. Τὴν ἀντικατάστασιν τῶν §§ 281—283 τοῦ Π. Ν. διὰ τοῦ

3 βιβλίου τῆς πτωχευτικῆς διατάξεως (Kursordg.) τῆς 10 Φεβρουρίου 1877.

2. Τὰς παρενθέσεις τῶν §§ 302a—302b διὰ τοῦ λεγομένου νόμου κατὰ τῆς τοκογλυφίας (Wuchergesetz) τῆς 24 Μαΐου 1880.

3. Τὴν προσθήκην δευτέρου ἐδαφίου εἰς τὸν § 184 διὰ τοῦ ἄρθρ. IV τοῦ Νόμου τῆς 5 Ἀπριλίου 1888 περὶ τῶν μὴ δημοσίᾳ λαμβανουσῶν χώραν δικαστικῶν συζητήσεων.

4. Τὴν μεταρρύθμισιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν §§ 276, 317, 318, 360 ἀριθ. 4, 364, 367 ἀριθ. 5 διὰ τοῦ Νόμου τῆς 13 Μαΐου 1891.

5. Τὴν μεταβολὴν τοῦ § 69 διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Μαρτίου 1893.

6. Τὴν μεταβολὴν καὶ συμπλήρωσιν τῶν περὶ τοκογλυφίας διατάξεων (§§ 303a ἐπ..) διὰ τοῦ Νόμου τῆς 19 Ἰουνίου 1893.

7. Τὴν μεταβολὴν τῶν §§ 89 καὶ 90 τοῦ Π. Ν. διὰ τοῦ Νόμου τῆς 3 Ἰουλίου 1893.

§ 11. Οἱ λοιποὶ ποινικοὶ νόμοι τοῦ κράτους.

<ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — *Hellweg* καὶ *Arndt* Die deutsche und preussische Strafgesetzgebung 1883. Ergänzungsheft 1883 μέχρι 1885. 1886. Χρήσιμος ἐπίσης ὁ τοῦ *Borchert* Kodex des deutsch — preuss. Strafrechts und Strafprozesses 1882. Nachtrag 1887. *Werner* Sammlung Kleinerer strafrechtlicher Reichsgesetze 1890. *Olshausen* Die Reichs — Straf — Nebengesetze 1893. *Stenglein* (μετὰ τῶν *Appelius* καὶ *Kleinfeller*) Die strafrechtlichen Nebengesetze des Deutschen Reichs 1893 (Kommentar). Ὅρα ἐπίσης *Felisch* Strafrecht und Strafprozess, συστηματικῶς κατατεταγμένην ἐπιθεώρησιν τῶν ἰσχυόντων σχετικῶν Νόμων καὶ Διαταγμάτων ἐν τε τῷ Γερμανικῷ Κράτει καὶ ἐν Πρωσσίᾳ ὡς καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Πρωσσίας (Kammergericht) (διὰ τὰ ἔτη 1891 καὶ 92).

Οἱ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου κανόνες, ὧν τὸ σύνολον ἀποτελεῖ τὸ ἡμέτερον Ποινικὸν Δίκαιον τῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν ἐξαντλοῦνται διὰ τῶν διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Ἐπίσης καὶ πολλοὶ ἄλλοι νόμοι τοῦ Κράτους (ἀναρμοδίως ὑπὸ τῶν ποινικολόγων «Nebengesetze» καλούμενοι), περιέχουσι σπουδαίας ποινικὰς διατάξεις, ἐν οὐδενὶ συστήματι τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου παραλειπτέας. Οἱ Νόμοι οὗτοι ἔπονται ἐνταῦθα κατὰ χρονικὴν τάξιν.

1. (1867). Νόμος περὶ εἰσπράξεως φόρου ἐπὶ τοῦ ἁλατος, τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1867

2. Νόμος περὶ τῆς ἐθνικότητος τῶν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας πλοίων, τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1867.
3. (1868). Νόμος περὶ φορολογίας τοῦ οἶνοπνεύματος κ.τ.λ. τῆς 8 Ἰουλίου 1868.
4. (1869). Νόμος περὶ φόρου ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν τῆς 10 Ἰουνίου 1869, μεταβληθεὶς διὰ Νόμου τῆς 4 Ἰουνίου 1879.
5. Ὁ περὶ ἐπαγγελμάτων νόμος τῆς 21 Ἰουνίου 1869 μετὰ πολλῶν μεταρρυθμιστικῶν νόμων. Τελευταῖον ἐξεδόθη ὁ νόμος τῆς 6 Ἰουνίου 1887 (νέα σύνταξις διὰ τῆς ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1883 δημοσιεύσεως τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Αὐτοκρατορίας). Ὅρα ἀριθ. 82.
6. Ὁμοσπονδιακὸς τελωνειακὸς νόμος (Vereinszollgesetz) τῆς 1 Ἰουλίου 1869.
7. (1870). Νόμος περὶ τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας ἐπὶ συγγραμμάτων, εἰκόνων, μουσικῶν συνθέσεων καὶ δραματικῶν ἔργων, τῆς 11 Ἰουνίου 1870.
8. (1871). Ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἐπικρατείας, τῆς 16 Ἀπριλίου 1871.
9. Νόμος περὶ τῶν ἐπὶ κέρδει ἄνωνύμων ὁμολογιῶν, τῆς 8 Ἰουνίου 1871.
10. Νόμος περὶ ταχυδρομείων, τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1871.
11. Νόμος περὶ περιορισμοῦ τῶν ιδιοκτησιῶν ἐν τοῖς πέριξ τῶν ὀχυρωμάτων, τῆς 21 Δεκεμβρίου 1871.
12. (1872). Νόμος περὶ εἰσπράξεως φόρου ἐπὶ τοῦ ζύθου, τῆς 31 Μαΐου 1872, δι' ἓν μόνον μέρος τῆς ὁμοσπόνδου χώρας ἰσχύων.
13. Ποινικὴ στρατιωτικὴ νομοθεσία τῆς 20 Ἰουνίου 1872.
14. Ἡ περὶ τῶν ναυτικῶν ἀρχῶν διάταξις τῆς 27 Δεκεμβρίου 1872.
15. Νόμος περὶ ὑποχρεώσεως τῶν τῆς γερμανικῆς ἐμπορικῆς ναυτικίας πλοίων, ὅπως παραλαμβάνωσι τοὺς δεομένους βοήθειας ναυτικούς, τῆς 27 Δεκεμβρίου 1872.
16. 1873. Νόμος περὶ τῶν πολεμικῶν ἔργων, τῆς 13 Ἰουνίου 1873.
17. Νόμος περὶ τῆς καταχωρήσεως καὶ τῆς δηλώσεως τῶν πλοίων τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, τῆς 28 Ἰουνίου 1873.
18. Νόμος περὶ νομίσματτος, τῆς 9 Ἰουλίου 1873.
19. (1874). Νόμος περὶ ἐμβολιασμοῦ, τῆς 8 Ἀπριλίου 1874.
20. Στρατιωτικὸς νόμος τοῦ Κράτους, τῆς 2 Μαΐου 1874.
21. Νόμος περὶ τύπου, τῆς 7 Μαΐου 1874.

22. Νόμος περὶ ναυαγίων καὶ ναυαγαιρέσεων, τῆς 17 Μαΐου 1874.
23. Νόμος περὶ προστασίας τῶν σημάτων, τῆς 30 Νοεμβρίου 1874.
24. (1875). Νόμος περὶ ληξιαρχικῶν βιβλίων καὶ τῆς τοῦ γάμου συνάψεως, τῆς 6 Φεβρουαρίου 1875.
25. Νόμος περὶ τραπεζῶν, τῆς 14 Μαρτίου 1875.
26. (1876). Νόμος περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ιδιοκτησίας ἐπὶ ἔργων τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, τῆς 9 Ἰανουαρίου 1876.
27. Νόμος περὶ προστασίας τῶν φωτογραφιῶν κατὰ παρανόμου ἀπομιμήσεως, τῆς 10 Ἰανουαρίου 1876.
28. Νόμος περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ιδιοκτησίας ἐπὶ ὑποδειγμάτων καὶ προτύπων τῆς 11 Ἰανουαρίου 1876.
29. Νόμος περὶ ἀπομακρύνσεως τῶν μiasματικῶν ὑλῶν ἐπὶ μεταφορᾶς ζώων διὰ σιδηροδρόμων, τῆς 25 Φεβρουαρίου 1876.
30. Κανονισμὸς τῶν σημείων τοῦ κινδύνου καὶ τοῦ πρωρέως διὰ τὰ ἐν ἀνοικτῷ πελάγει ἢ ἐν τοῖς παραλίοις εὕρισκόμενα πλοῖα, τῆς 14 Αὐγούστου 1876.
31. Διάταξις περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ναυτῶν μετὰ ἐπισυμβᾶσαν σύγκρουσιν, τῆς 15 Αὐγούστου 1876.
32. Νόμος περὶ τοῦ ἀπηγορευμένου χρόνου πρὸς ἀλιείαν τῶν φωκῶν, τῆς 4 Δεκεμβρίου 1876.
33. (1877). Ὁ περὶ πτωχεύσεως νόμος τοῦ Κράτους, τῆς 10 Φεβρουαρίου 1877.
34. (1878) Νόμος περὶ τῶν παραβάσεων τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐπιζωοτίας ἐκδεδομένων ἀπαγορεύσεων εἰσαγωγῆς ζώων, τῆς 21 Μαΐου 1878.
35. Νόμος περὶ φόρου ἐπὶ τῶν παιγνιοχάρτων, τῆς 3 Ἰουλίου 1878.
36. (1879). Νόμος περὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν τροφίμων καὶ τερπνῶν ἢ χρησίμων ἀντικειμένων, τῆς 14 Μαΐου 1879.
37. Νόμος περὶ τῆς προξενικῆς δικαιοδοσίας, τῆς 10 Ἰουλίου 1879.
38. Νόμος περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ, τῆς 16 Ἰουλίου 1879.
39. Νόμος περὶ ἀτελείας τοῦ εἰς βιομηχανικοὺς σκοποὺς ἀναγκαιοῦντος οἰνοπνεύματος, τῆς 19 Ἰουλίου 1879.
40. (1880). Διάταξις πρὸς ἀποσόβησιν συγκρούσεως τῶν ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ εὕρισκομένων πλοίων, τῆς 7 Ἰανουαρίου 1880.
41. Νόμος περὶ δηλώσεων τῶν πλοίων παρὰ τοῖς προξενείοις τῆς

Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τῆς 25 Μαρτίου 1880. (Πρὸς τούτοις διάταγμα τῆς 28 Ἰουλίου 1880).

42. Νόμος περὶ τοκογλυφίας, τῆς 24 Μαΐου 1880.

43. Νόμος περὶ προφυλάξεως ἀπὸ τῆς ἐπιζωοτίας καὶ καταστο-
λῆς αὐτῆς, τῆς 23 Ἰουνίου 1880.

44. (1881). Νόμος περὶ ἐμπορ. ἁκτοπλοΐας, τῆς 22 Μαΐου 1881.

45. Νόμος περὶ εἰσπράξεως τοῦ ἐπὶ τοῦ χαρτοσήμου φόρου, τῆς
1 Ἰουλίου 1881. Μετεβλήθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς 29 Μαΐου 1885.

46. Νόμος περὶ τιμωρήσεως τῶν παραβάσεων κατὰ τῶν αὐστρο-
οὐγγρικῶν τελωνειακῶν νόμων, τῆς 17 Ἰουλίου 1881.

47. Νόμος περὶ δηλώσεως τῆς χωρητικότητος τῶν ποτοδοχείων,
τῆς 20 Ἰουλίου 1881.

48. (1882). Νόμος περὶ μεταβολῆς τοῦ ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1879
τελωνειακοῦ γνώμονος, τῆς 23 Ἰουνίου 1882.

49. (1883). Νόμος περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἄρρώστων ἐργατῶν,
τῆς 15 Ἰουνίου 1883. Νέα σύνταξις αὐτοῦ ἐγένετο τῇ 10 Ἀπρι-
λίου 1892.

50. Νόμος περὶ τῶν πολεμικῶν λιμένων τῆς Αὐτοκρατορίας, τῆς
19 Ἰουνίου 1883.

51. Νόμος περὶ ἀποτροπῆς καὶ καταστολῆς τῆς φυλλοξήρας,
τῆς 3 Ἰουλίου 1883.

52. (1884). Νόμος περὶ τῶν διὰ τὰς δημοσίας ἐκλογὰς ψηφο-
δελτίων, τῆς 12 Μαρτίου 1884.

53. Διεθνῆς σύμβασις περὶ τοῦ ἀστυνομικοῦ διακανονισμοῦ τῆς
ἀλιείας ἐν τῇ Βορείῳ θαλάσσει ἔξω τῶν παραλίων, τῆς 6 Μαΐου
1882 (ἐπικυρ. τῇ 15 Μαρτίου 1884)

54. Νόμος πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀπὸ 6 Μαΐου 1882 διεθνοῦς συμ-
βάσεως περὶ τοῦ ἀστυνομικοῦ διακανονισμοῦ τῆς ἐν τῇ Βορείῳ θα-
λάσσει ἀλιείας, τῆς 30 Ἀπριλίου 1884.

55. Νόμος περὶ τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς φορολογίας τῶν πυρείων,
τῆς 13 Μαΐου 1884.

56. Νόμος περὶ τροποποιήσεως τοῦ νόμου περὶ τῶν καταγεγραμ-
μένων ἐταιριῶν ἀλληλοβοηθείας (7 Ἀπριλίου 1876), τῆς 1 Ἰου-
νίου 1884.

57. Νόμος περὶ τῆς ἐγκληματικῆς καὶ κοινῶς ἐπικινδύνου χρή-
σεως ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, τῆς 9 Ἰουνίου 1884.

58. Νόμος περὶ ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἀτυχημάτων, τῆς 6 Ἰουλίου 1884.

59. Νόμος περὶ τοῦ τίτλου τῶν χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων, τῆς 16 Ἰουλίου 1884.

60. Νόμος περὶ τῶν κατὰ μετοχὰς ἐτερορρύθμων καὶ τῶν ἀνω-
νύμων ἐταιριῶν, τῆς 18 Ἰουλίου 1884.

61. (1885). Νόμος περὶ προστασίας τοῦ πρὸς κατασκευὴν τῶν
τραπεζογραμματίων τοῦ Κράτους ἐν χρήσει χάρτου κατὰ παρανόμου
ἀπομιμήσεως, τῆς 26 Μαΐου 1885.

62. Διάταγμα περὶ ἀναθέσεως κυριαρχικῶν δικαιωμάτων εἰς τὸν
Διοικητὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, τῆς 28 Σεπτεμβρίου 1885.

63. Συνθήκη μετὰ τοῦ Βελγίου περὶ τιμωρήσεως τῶν ἐν ἀμφο-
τέραις ταῖς χώραις διαπραττομένων δασικῶν, ἀγροτικῶν, ἀλιευτικῶν
καὶ θηρευτικῶν ἀδικημάτων, τῆς 29 Ἀπριλίου 1885.

64. (1886). Νόμος περὶ τῶν νομικῶν σχέσεων τῶν γερμανικῶν
ἀποικιῶν, τῆς 17 Ἀπριλίου 1866, μεταβληθεὶς διὰ νόμου τῆς
15 Μαρτίου 1888 (νέα αὐτοῦ σύνταξις ἀπὸ 19 Μαρτίου 1888).

65. (1887). Νόμος περὶ τῆς φορολογίας τοῦ οἶνοπνεύματος, τῆς
24 Ἰουνίου 1887, μεταβληθεὶς διὰ Νόμου τῆς 8 Ἰουνίου 1891).

66. Νόμος περὶ τοῦ ἐμπορίου μολυβδόχων καὶ ψευδαργυρούχων
ἀντικειμένων, τῆς 25 Ἰουνίου 1887.

67. Νόμος περὶ τῆς χρήσεως ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ χρωμάτων κατὰ
τὴν κατασκευὴν τροφίμων, τερπνῶν καὶ χρησίμων ἀντικειμένων, τῆς
5 Ἰουλίου 1887.

68. Νόμος περὶ τοῦ μετ' ἀναπληρωματικῶν ὑλῶν ἐμπορίου τοῦ
βουτύρου, τῆς 12 Ἰουλίου 1887.

69. Νόμος πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διεθνοῦς συμβάσεως πρὸς προστα-
σίαν τοῦ ὑποβρυχίου τηλεγραφικοῦ καλωδίου (ἀπὸ 14 Μαρτίου
1884), τῆς 21 Νοεμβρίου 1887.

70. (1888). Νόμος περὶ προστασίας τῶν πτηνῶν, τῆς 22 Μαρ-
τίου 1888.

71. Νόμος περὶ ἐρμηνείας τοῦ ἄρθρ. 2 τοῦ ἀπὸ 30 Αὐγούστου
1871 νόμου περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ Π. Ν. τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρα-
τορίας εἰς Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, τῆς 29 Μαρτίου 1888.

72. Νόμος περὶ τῶν μὴ δημοσίᾳ γιγνομένων δικαστικῶν συζη-
τήσεων, τῆς 5 Ἀπριλίου 1888.

73. Γνωστοποιήσεις ἀφορῶσα εἰς τὴν πρὸς καταμέτρησιν τῶν πλοίων διάταξιν τῆς 20 Ἰουνίου 1888.

74. (1889). Νόμος περὶ τῶν ἐκ συμβολῆς ἐταιριῶν (Erwerbs und Wirthschaftsgenossenschaften) τῆς 1 Μαΐου 1889.

75. Νόμος περὶ τῆς ἀσφαλείας κατὰ τῆς ἐκ νόσου καὶ γήρατος ἀνικανότητος, τῆς 22 Ἰουνίου 1889.

76. Διάταγμα περὶ τῶν ἐν ταῖς νοτιοδυτικαῖς ἀφρικανικαῖς ἀποικίαις μεταλλείων, τῆς 15 Αὐγούστου 1889.

77. (1891). Διάταγμα περὶ εἰσαγωγῆς νόμων τοῦ Κράτους εἰς τὴν νῆσον Ἑλγολάνδην, τῆς 22 Μαρτίου 1891.

78. Νόμος περὶ διπλωμάτων προνομίας, τῆς 7 Ἀπριλίου 1891 (ἀντὶ τοῦ Νόμου τῆς 25 Μαΐου 1877).

79. Νόμος περὶ μεταβολῶν διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ Νόμου τῆς 13 Μαΐου 1891.

80. Νόμος περὶ ἐξετάσεως τοῦ κλείστρου τῶν ἐκηβόλων ὅπλων (des Verschlusses von Handfeuerwaffen) τῆς 19 Μαΐου 1891.

81. Νόμος περὶ τῆς φορολογίας τοῦ σακχάρου, τῆς 31 Μαΐου 1891.

82. Νόμος περὶ τροποποιήσεως τοῦ περὶ ἐπαγγελμάτων νόμου τῆς 1 Ἰουνίου 1891.

83. (1892). Νόμος περὶ προστασίας τῶν πρὸς ἐμπορικὴν χρῆσιν δειγμάτων (Gebrauchsmuster) τῆς 1 Ἰουνίου 1891.

84. Νόμος περὶ τῶν τηλεγράφων τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, τῆς 6 Ἀπριλίου 1892.

85. Νόμος περὶ τῶν μετὰ περιορισμένης εὐθύνης ἐταιριῶν, τῆς 20 Ἀπριλίου 1892.

86. Νόμος περὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ οἴνου καὶ ἄλλων ποτῶν, περιεχόντων οἶνον ἢ προσομοίων τούτῳ, τῆς 20 Ἀπριλίου 1892.

87. Γνωστοποιήσεις ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν κυριωτέρων σιδηροδρόμων τῆς Γερμανίας, τῆς 5 Ἰουλίου 1892. — Γνωστοποιήσεις περὶ τοῦ διακανονισμοῦ τῆς τροχιᾶς τῶν δευτερευόντων σιδηροδρόμων τῆς Γερμανίας, τῆς 5 Ἰουλίου 1892.

88. Γνωστοποιήσεις ἀφορῶσα εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν σιδηροδρόμων τῆς Γερμανίας, τῆς 15 Νοεμβρίου 1892.

89. (1893). Νόμος περὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ § 69 τοῦ Π. Ν. τῆς 26 Μαρτίου 1893.

90. Νόμος περὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοκογλυφίας διατάξεων, τῆς 19 Ἰουνίου 1893.

91. Νόμος κατὰ τῆς προδοσίας στρατιωτικῶν μυστικῶν, τῆς 3 Ἰουλίου 1893.

Ἐκτὸς τῶν νόμων τούτων αἱ διεθνεῖς συμβάσεις τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους (περὶ δικαστικῆς ἐπικουρίας=Rechtshilfe, ἐκδόσεως ἐγκληματιῶν, προστασίας τοῦ δικαιώματος τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας, συνθήκαι φιλικαί, ναυσιπλοίας ἢ ἐμπορικαί) περιέχουσι σπουδαίας ποινικὰς διατάξεις, αἵτινες θέλουσι τύχει μνείας ἐν τῇ καταλλήλῳ θέσει. >

III. ΑΙ ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ Π. ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

MONIMOTHS ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ. — ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — ΕΚΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΑΥΤΟΥ.

§ 16. MONIMOTHS ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ.*

I. Κατὰ τὴν σημερινὴν περὶ Δικαίου ἀντίληψιν ὁ νόμος εἶνε ἡ μόνη πηγὴ τῶν κανόνων τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ὅθεν πάντες οἱ κανόνες τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἀνήκουσιν εἰς τὸ τεθειμένον Δίκαιον¹. Ἡ σημερινὴ Ποινικὴ Νομοθεσία ἀφορμᾶται ἐκ τῆς περὶ τῆς ἀρτιότητος αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ἐπὶ ταύτης στηρίζει τὴν περὶ τῆς ἀποκλειστικότητος αὐτῆς ἀξίωσιν. Τὴν ἀξίωσιν δὲ ταύτην προβάλλει διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν φώτων (Γαλλικὸς καταστατικὸς νόμος τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1791) τακτικῶς ἐπανερχομένου καὶ ἐν τῷ Π. Κ. § 2 ἐδ. 1 ἐπαναληφθέντος κανόνος, ὅτι * * «Πρᾶξις τις τότε μόνον δύναται νὰ τιμωρηθῇ διὰ ποινῆς, ὅταν

* Σ. Μ. τὸ Κεφάλαιον II. Στοιχεῖα τῆς Ποινικῆς Πολιτικῆς (Grundzüge der Kriminalpolitik) ἀπὸ τῆς σελ. 48 μέχρι τῆς σελ. 68, ἥτοι ἀπὸ τοῦ § 12 μέχρι τοῦ § 16, πραγματεύεται τὸ ἐν τῷ Α'. ἡμετέρῳ τεύχει μέχρι τῆς σελ. 50 κατὰ τὴν ε'. ἐκδοσιν καὶ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς ἀναπτυσσόμενον σπουδαιότατον θέμα. Ὡς δὲ εἴπομεν ἐκεῖ, τὸ Κεφάλαιον τοῦτο θὰ προσθέσωμεν ἐν παραρτήματι εἰς τὸ τέλος τοῦ Α'. τόμου.

¹ Ἀσύμφωνος μόνον ὁ *Binding* I 197, 104 καὶ Z I 1.

* * Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἡμετέρου Ποινικοῦ Νόμου «Ποινὴ δὲν καταγινώσκειται πλὴν εἰς ἐκείνας μόνον τὰς πράξεις καὶ ἐλλείψεις, κατὰ τῶν ὁποίων νόμος τις ὥρισε προηγουμένως ρητὴν ποινὴν». Καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον τοῦ ἔτους 1864 Σύνταγμα, ἄρθρον 7 : «Ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος αὐτήν». Αἱ διατάξεις αὗται στηρίζονται ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος *Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*».

Κατὰ τὸν νέον τοῦ 1890 Ποινικὸν Κώδικα τῆς Ἰταλίας, ἄρθρον 1 : «Οὐδεὶς δύναται νὰ τιμωρηθῇ διὰ πρᾶξιν (*fatto*), ἥτις δὲν ἐχαρακτηρίσθη ρητῶς ὡς ἀδίκημα (*reato*) ὑπὸ τοῦ νόμου, οὔτε διὰ ποινῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσιν ὑπὸ τούτου καθορισθῇ».

ἡ Ποινὴ αὕτη τυγχάνη ὑπὸ τοῦ Νόμου ὠρισμένη πρὶν ἢ ἡ πράξις ἐκτελεσθῇ». Μόνον αἱ ἐν τῷ νόμῳ ρητῶς διὰ ποινῆς ἀπειλούμεναι πράξεις εἶνε ἀξιόποιοι καὶ μόνον τὰ ἐν τῷ νόμῳ ρητῶς καθωρισμένα ποινικὰ μέτρα εἰσὶν ἐφαρμοστέα.

Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη διατελεῖ ἐν ἀδιασπάστῳ συναφείᾳ μετὰ τοῦ ἔργου, ὅπερ τὸ ἔκπαλαι ἰσχύον Δημόσιον Δίκαιον ὑποδεικνύει εἰς τὸν ποινικὸν δικαστὴν. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο καθορίζεται καὶ προσδιορίζεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς σχέσεως τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας πρὸς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν (ὄρα ἀνωτέρῳ § 1 σημ. 1). Μόνον ὁπότεν καὶ ἐφ' ὅσον ὁ ποινικὸς Δικαστὴς ἦνε οὐ μόνον ὄργανον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Δικαίου, ἀλλὰ καὶ τῆς δημιουργίας αὐτοῦ, δὲν ὑφίστανται τεθειμένοι κανόνες τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἐνεκα τούτου ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ἐπετρέπετο εἰς τὸν δικαστὴν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀνακριτικὰ δικαστήρια ἢ τιμώρησις *ad exemplum legis* (17 § 3 D 48, 4). Διὰ τοῦτο ὁ τοῦ μεσαιῶνος «εὐρετῆς» τῆς κρίσεως (*Urteils «finder»* = δικαστῆς) ἦντλει τοὺς νομικοὺς κανόνας ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περὶ τοῦ Δικαίου πεποιθήσεως. Ἐνεκα τούτου ἐδέησεν, ἵνα τὸ Κοινὸν — Γερμανικὸν Ποινικὸν Δίκαιον στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ 105 τῆς Καρολίνης ἐπαφήσῃ εἰς τὴν συνήθειαν καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν κανόνων αὐτοῦ. Καὶ ἡ Theresiana δὲ ἐνέμεινε σταθερὰ ἐν τῇ ἀντιλήψει ταύτῃ. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν φώτων (ἥδη ἐν Αὐστρίᾳ τῷ ἔτει 1787) ὁ δικαστῆς ἦν μᾶλλον ὁ ἐξάγγελος τοῦ νόμου, ὄντινα δὲν δεσμεύει τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ κατὰ λέξιν κείμενον αὐτοῦ. Προέβησαν δὲ τότε ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσον ποτὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ, οἵανδ' ἄποτε ἐρμηνεῖαν τοῦ Νόμου ἀπαγορεύοντες¹. Τὴν σήμερον ὁμῶς ὑπεστρέψαμεν ἐκ τῶν ὑπερβολῶν τούτων καὶ ἐντελλόμεθα τῷ δικαστῇ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κατὰ τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ σύνδεσμον, ἐπιστημονικῶς δηλονότι, ἀνεγνωρισμένου Δικαίου. Ἐκ τούτου ἐπεταὶ ἐμμέσως, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ χορηγηθῇ εἰς τὴν δικαστικὴν πράξιν = *Gerichtsgebrauch* (μόνον δὲ διὰ ταύτης δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ τὸ λεγόμενον δίκαιον τῶν ἐθίμων) γενετικὴν δικαίου δύναμις, εἴτε ὅπως αὕτη θέσῃ ἐν ἰσχύϊ

¹ Ὅρα *Geib* 1 328. *Löning* Z 3 320. *Binding* 1 23 σημ. 18. *Stölzel* *Brandenburg — Preussens Rechtsverwaltung* 2 209.

νέους ποινικούς κανόνες εἴτε ὅπως ἀποτάξῃ ἰσχύοντας ἤδη τοιούτους (*desuetudo*)¹.

Ἄλλ' οὕτως ἀπαρνούμεθα καὶ τὴν γενετικὴν δικαίου δύναμιν τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τῆς ἐρμηνευτικῆς μὲν τέχνης διευκρινίζει αὕτη τὸ περιεχόμενον τῶν νομικῶν κανόνων, διὰ δὲ τῆς τῶν ἐννοιῶν ἀναπτύξεως δύναται ν' ἀποκαλύψῃ προϋπάρχοντας, ἀλλὰ μὴ ρητῶς καὶ ἀμέσως ἐκπεφρασμένους νομικούς κανόνες. Ἄλλ' οὐδέποτε δύναται αὕτη ἐξ ἰδίας δυνάμεως νὰ δημιουργῇ ἢ νὰ ἐκμηδενίσῃ νομικούς κανόνες. Μόνον τῷ Νόμῳ σύμφυτός ἐστὶν γενετικὴ Δικαίου δύναμις.

II. Ὅθεν μόνον ἡ νομοθεσία τοῦ Κράτους εἶνε πηγὴ τῶν νομικῶν κανόνων τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου αὐτοῦ. Ἄλλ' ὅμως ὑπὸ τριπλὴν μορφήν ἀπαντᾷ τὸ πρόσταγμα τοῦ Νομοθέτου: 1. Ὡς Νόμος ἐν τῇ στενοτέρᾳ, τῇ τοῦ δημοσίου Δικαίου ἐννοίᾳ. 2. Ὡς διάταξις, ἐφ' ὅσον ἐξαιρετικῶς ἔχει παραχωρηθῇ² εἰς τὰ ὄργανα τοῦ Κράτους τὸ πρὸς τοῦτο ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου δικαίωμα³. 3. Ὡς πολιτικὴ συνθήκη, ἐφ' ὅσον αὕτη ἀπέκτησε τὴν κατὰ τὸ δημόσιον Δίκαιον ὑποχρεωτικὴν ἰσχύν.

III. Νόμος εἶνε ἡ διὰ τῆς κατὰ τὸν καταστατικὸν νόμον τοῦ Κράτους συμπράξεως τῶν νομοθετικῶν παραγόντων ἐκδηλωθεῖσα καὶ κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαιτουμένην μορφήν κοινοποιηθεῖσα βούλησις τῆς ὁλότητος (πρβλ. ὀργ. τῆς Αὐτ. ἀρθρ. 2, 5, 17).

¹ Τὴν ἀντίθετον γνώμην ἀντιπροσωπεύουσι καὶ σήμερον ἀκόμη τινὲς τῶν συγγραφέων. *Binding* 1 210, *Hälschner* 1 82, v. *Meyer* 139 (ἀλλὰ: «ὡς μάλιστα ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ ἐγγωρίου Ποινικοῦ Δικαίου»), *Olshausen* § 2 5. Ἡ δικαστικὴ ἄρα πρᾶξις δύναται ἐκάστοτε ν' ἀκυρωθῇ. Ὅρα ἐπίσης τὸν Δικαστικὸν ὀργανισμὸν (GVG), § 137. — Ἡ πάντῃ πλημμελὴς ἀντίληψις περὶ τῆς δικαστικῆς κρίσεως ὡς τινος *lex specialis* ἐπήνεγκε πολλάκις σύγχυσιν.

² Ὅρα πρὸς τούτοις *Laband* 1 589, *Hänel* 1 271 καὶ ἰδίᾳ *Seuffert* SrG. 1 33 (ὅστις παραπέμπει εἰς τὸ ἐν τοῖς περὶ ἀσφαλειῶν νόμοις παραχωρηθὲν εὐρὺ δικαίωμα πρὸς ἑκδοσὶν ποινικῶν διατάξεων). — Σπουδαῖος ὁ § 4 τοῦ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν προξενείων Νόμου τῆς 10 Ἰουλίου 1879 ὡς καὶ ὁ § 3 τοῦ Νόμου τῆς 19 Μαρτίου 1888, ἀφορῶν τὰς ἐν ταῖς Γερμανικαῖς ἀποικίαις νομικὰς σχέσεις.

³ *Schütze* GA. 20 351. *Sontag* Die Redaktionsversehen 1874 v. *Wächter* GS. 29 321. *Merkel* HH. 4 76. *Wach* 1 266 *Binding* 1 460.

Νόμος εἶνε ἡ ἐκδηλωθεῖσα βούλησις τῆς ὁλότητος, οὐχὶ δὲ ἡ μὴ ἐκδηλωθεῖσα βούλησις καὶ οὐχὶ ἡ μὴ βουλευθεῖσα ἐκδήλωσις. Ἡ ἐκδήλωσις ἐπακολουθεῖ διὰ τῆς ἀποφάσεως (*Beschlussfassung*) ἐκ μέρους τῆς βουλῆς καὶ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, διὰ τῆς διεκπεραιώσεως καὶ τοῦ περὶ δημοσιεύσεως διατάγματος ἐκ μέρους τοῦ Αὐτοκράτορος.

Κατὰ ταῦτα θὰ κρίνωμεν καὶ περὶ τῶν λεγομένων ἀμαρτημάτων περὶ τὴν σύνταξιν. Περὶ ἀμαρτημάτων περὶ τὴν σύνταξιν γίνεται λόγος, ὅταν αὕτῃ ἡ ἐκδηλωθεῖσα βούλησις στηρίζεται ἐπὶ πλάνης τινός. Ἐπειδὴ τῆς δηλώσεως προηγήθη ἡ βούλησις καὶ ἠκολούθησε μετὰ τὴν βούλησιν ἡ δέλωσις, ἔνεκα τούτου ὁ νόμος δεσμεύει τοὺς κοινωνοὺς τοῦ Δικαίου. Μόνον δὲ διὰ νόμου δύναται πάλιν οὗτος νὰ καταργηθῇ, ὡς τοῦτο πραγματικῶς ἐγένετο διὰ τοῦ συμπληρωτικοῦ νόμου τῆς 26 Φεβρουαρίου 1876 ἐν σειρά περιπτώσεων (οὐχὶ ἐν ἀπάσαις). Διάφορον εἶνε, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ συμφωνία μεταξὺ τοῦ κειμένου τῆς δημοσιεύσεως καὶ τοῦ τῶν ληφθεῖσων ἀποφάσεων.

Ἡ ἐσφαλμένως δημοσιευθεῖσα ἀπόφασις δὲν εἶνε νόμος. Ἐπίσης ὅμως δὲν εἶνε νόμος καὶ ἡ ληφθεῖσα μὲν, ἀλλὰ μὴ δημοσιευθεῖσα ἀπόφασις. Ὅθεν μόνον διὰ νέας τινὸς διορθωτικῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ ἐπανορθωθῇ ἡ ἑλλειψις αὕτη¹.

Ἐκ τῶν λεχθέντων, ἔπεται, ὅτι τὰ λεγόμενα «στοιχεῖα» (*Materialien*) τῶν νόμων, ἰδίως αἱ αἰτιολογικαὶ ἐκθέσεις καὶ αἱ ἐν τῇ βουλῇ συζητήσεις μόνον μετ' ἄκρας προσοχῆς δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐρμηνευτικὰ μέσα. Δὲν ἀποτελοῦσι τὴν δηλωθεῖσαν βούλησιν τῆς ὁλότητος, ἀλλὰ δίδουσιν ἡμῖν ἐν ἐπικαίρῳ τὰ ἐλαττήρια, ἅτινα κατέπεισαν τινὰ ἐκ τῶν μελῶν ἐνὸς τῶν νομοθετικῶν παραγόντων πρὸς δέλωσιν τῆς βουλήσεως αὐτοῦ².

¹ Κατὰ τὸν *Binding* § 460 τὸ ἐσφαλμένον κείμενον διορθώτεον ἀπλούστατα ὑπὸ τῆς κριτικῆς. Τοῦτο εἶνε ἀναμφιβόλως τόσον ἀνακριβές, ὅσον ὁ πρὸς δικαιολόγησιν αὐτοῦ ἐπαχθεὶς ἰσχυρισμός, ὅτι καὶ ἡ πλημμελής δημοσίευσις ἐπαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην κατὰ τύπους γνωστοποίησιν. — Ἡ ἔκφρασις «τυπογραφικὸν σφάλμα» εἶνε πολὺ στενὴ πρὸς χαρακτηρισμὸν τοιούτων περιπτώσεων. Διδαχτικώτατον παράδειγμα ἀπαντᾷ τις ἐν τῷ Στρ. Π. Ν. § 141 («Festungsstrafe» ἀντὶ «Freiheitsstrafe»). Ὅρα ὡσαύτως Στρ. Π. Ν. § 95 *Hecker* 208.

² Οὕτω *Wächter Archiv* 1839 σελ. 345 *Schaffrath Theorie der*

IV. Αἱ νόμιμοι πηγαὶ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἶνε :

1. Ὁ Ποινικὸς Κώδων (ἀνωτέρω § 10).
2. Οἱ λεγόμενοι ποινικοὶ πρόσθετοι νόμοι = *Nebengesetze* (ἀνωτέρω § 11).

V. Ἰδιόρρυθμον τύπον ἐμφανίσεως παρουσιάζουσιν αἱ διατάξεις ἐκεῖναι τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, καθ' ἃς μόνον ἡ ἀπειλὴ τῆς ποινῆς προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἐνῶ ὁ καθορισμὸς τοῦ σώματος τοῦ ἀδικήματος ἐπαφίεται εἰς ἄλλας ἐξουσίας, εἴτε εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, τὸ ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον, τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν (*Justizverwaltung*), τὴν ἐγχωρίαν νομοθεσίαν ἢ εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀλλοδαπὴν νομοθεσίαν.

Παραδείγματα παρέχουσιν οἱ τοῦ Π. Δ. §§ 145, 327, 328, 361⁶, 366¹⁻¹⁰, 367¹⁻¹⁰, 367², ³, ⁴, 368², ὁ περὶ τῶν τροφίμων νόμος 361⁶, (*Nahrungsmittelgesetz*) §§ 6 καὶ 7 καὶ πολλοὶ ἄλλοι πρόσθετοι νόμοι. Διδακτικώτατος εἶνε ὁ νόμος ὁ ἀφορῶν τὰς παραβάσεις κατὰ τῶν αὐστρο-οὐγγρικῶν τελωνειακῶν νόμων τῆς 17 Ἰουλίου 1881 §§ 2 καὶ 3. — Τοὺς νόμους τούτους ἀποκαλοῦσι *Blanketgesetzen* * (*Binding*), «τυφλὰς» ἢ «ἀνοικτὰς» ποινικὰς ἀπειλὰς (*Heinze, Jauka*). Καθ' ἀπάσας ὁμῶς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ συνδετικὴ δύναμις τῆς μετὰ τὸ ἀδικήματος καὶ ἐννόμου συνεπείας συναφείας, ἥτοι αὐτοῦ τοῦ ποινικοῦ κανόνος, στηρίζεται ἐπὶ νομικῆς τοῦ Κράτους διατάξεως.

§ 17 ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΗΚΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΑΥΤῷ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

Ἐλλείπει πλήρης βιβλιογραφία τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ὡς πρὸς τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν ἀξιοσύστατα : *G. W. Böhm* *Handbuch der Litteratur des Kriminalrechts in seinen allge-Auslegung konstitutioneller Gesetze* 1842. Εἶνε ἤδη ἡ ἐπικρατοῦσα γνώμη τῆς ἐπιστήμης. Ὅρα *Binding* 1 471. *Wach* 1 282. *Glaser* 1 317. Τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον χρησιμοποιεῖ βεβαίως ἀκόμη πολλάκις καὶ εὐρέως τὴν «ἱστορίαν τῆς γενέσεως» τῶν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου διατάξεων καὶ ἐπιλαμβάνεται πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ Π. Ν. οὐ μόνον τῶν νομοσχεδίων τοῦ Πρωσικοῦ Π. Κ. τοῦ 1851, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Γενικοῦ ἐγχωρίου Δικαίου.

* Σ. Μ. *Blanket* γαλ. *blanc* — *seing* — ἄγραφος χάρτης, ἐνυπόγραφος μόνον.

meinen Beziehungen mit besonderer Rücksicht auf Kriminalpolitik nebst wissenschaftlichen Bemerkungen 1816. *Kappler* Handbuch der Litteratur des Kriminalrechts und dessen philosophischer und medizinischer Hilfswissenschaften 1838. — Ὡς πρὸς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν δυνατὴν τελειότητα παρουσιάζει ὁ συστηματικὸς κατ' ἀλφάβητον πίναξ τῶν πρώτων **12** τόμων τοῦ Z. εἰς δ παραπέμπομεν ἅπαξ διὰ παντός. — Περὶ τῶν προσθέτων νόμων ὄρα ἄνωτέρω § 11.

Ὡς σπουδαιότατας ἐργασίας μνημονευτέον ἐνταῦθα :

I. Ἐκδόσεις τοῦ κειμένου : *Rüddorf* 17 ἔκδ. 1894 (ὑπὸ *Appellius*). *Olshausen* 5 ἔκδ. 1893. *Daude* 5 ἔκδ. 1893. *Dalcke* 5. ἔκδ. 1893. *Rubo* 4 ἔκδ. 1893. *Staudinger* 5 ἔκδ. 1893.

II. Συστηματικαὶ ἐκθέσεις : Ἐγχειρίδια ὑπὸ *Berner* 1 ἔκδ. 1857, 16 ἔκδ. 1891. *Schütze* 2 ἔκδ. 1874. *H. v. Meyer* 4 ἔκδ. 1888. *v. Holtzendorff* († 1889) Handbuch des deutschen Strafrechts in Einzelbeiträgen von verschiedenen Verfassern. 4 τόμοι 1871/77 *v. Wächter* Deutsches Strafrecht. Vorlesungen ἐκδοθὲν ὑπὸ *O. v. Wächter* 1881. *Hälschner* Das gemeine deutsche Strafrecht, systematisch dargestellt, I. τόμ. 1881, II. τόμ. 1 μέρος 1884, 2 μέρος 1887. *v. Bar* Handbuch des deutschen Strafrechts. I. τόμ. Geschichte des deutschen Strafrechts und der Strafrechtsheorieen 1882. *Binding* Handbuch des Strafrechts I. τόμ. 1885 (περὶ οὗ διεπραγματεύθησαν οἱ *Merkel* Z **6** 496, *v. Liszt* Z **6** 663). Συνόψεις ὑπὸ *Binding* 4 ἔκδ. 1890, *Geyer* 1884/85, *Löning* 1885, *Birkmeyer* 2 ἔκδ. 1892, *v. Lilienthal* 1892. Σύντομοι ἐκθέσεις ὑπὸ *Merkel* 1889. *Geyer* ἐν τῇ τοῦ *v. Holtzendorff* Encyklopädie (3 ἔκδ. 1879, 5 ἔκδ. ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ *Merkel* 1890 ἐπ.), *Kobner* 2 ἔκδ. 1891, *Ziebarth* Forstrecht 2 μέρος καὶ *Olshausen* ἐν τῷ 3 τεύχει τῆς συνόψεως τῶν ἐν τῇ δασονομικῇ σχολῇ τοῦ Eberswald νομικῶν ἀναγνωσμάτων αὐτοῦ. 1891. — Πολυτιμοτάτη εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ *Seuffert* ἐκθεσις ἐν τῇ Strafgesetzgebung der Gegenwart I. 1894.

III. Ἐκ τῶν ὑπομνημάτων (*Kommentaren*) πρὸς τοῖς τοῦ *Meyer* (*Thorn*), *Kirchmann*, *Blum*, *Hahn*, *Puchelt*, *Rubo* ἄξια σημειώσεως εἶνε τὰ τῶν : *Oppenhoff* 12 ἔκδ. 1891, ἐκδοθὲν ὑπὸ

128 § 16. Φιλολ. τοῦ Π. Κ. τῆς Ἐπικρ. καὶ τῶν βοηθῶν αὐτῷ ἐπισ.

Th. F. Oppenhoff, Rüdorf 4 ἔκδ. ἐκδοθεῖσα ὑπὸ *Stenglein* 1892, *v. Schwarze* 5 ἔκδ. 1883, *Olshausen* 1 ἔκδ. 1879 μέχρι 1883, 4 ἔκδ. (2 τόμοι) 1882, τὸ ἐκτενέστερον, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως τὸ ἐπιστημονικῶς σπουδαιότερον ὄλων τῶν ὑπομνημάτων. — *Binding* Die gemeinen deutschen Strafgesetzbücher. Kommentar. I. Einleitung 2 ἔκδ. 1877.

IV. Πραγματεῖαι γενικωτέρου περιεχομένου : *Seeger* Abhandlungen aus dem Strafrechte 1858. *Köstlin* Abhandlungen aus dem Strafrecht, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ συγγραφέως ἐκδοθὲν ὑπὸ *Gessler* 1858. *Glaser* († 1885) Abhandlungen aus dem österreichischen Strafrecht I. 1858. Τοῦ αὐτοῦ Kleine Schriften über Strafrecht und Strafprozess 2 ἔκδ. 1883. *Merkel* Kriminalistische Abhandlungen 1867. *Wahlberg* Gesammelte kleinere Schriften und Bruchstücke über Strafrecht u. s. w. I 1875, II 1877, III 1882. *Binding* Die Normen und ihre Übertretung. Eine Untersuchung über die rechtmässige Handlung und die Arten des Delikts I 1872 (2 ἔκδ. 1890), II 1877. *Hertz* Das Unrecht und die allgemeinen Lehren des Strafrechts I 1880. *Hrehorowicz* Grundbegriffe des Strafrechts 2 ἔκδ. 1882. *Büniger* Über Vorstellung, Wille und Handlung als Elemente der Lehre vom Verbrechen und von der Strafe 1888. *Geyer* Kleinere Schriften strafrechtlichen Inhalts ἔκδ. ὑπὸ *Harburger* 1889. *Kohler* Studien aus dem Strafrecht I 1890.

V. **Περιοδικά**: *Archiv des preussischen Strafrechts*, τῷ μὲν 1853 ὑπὸ τοῦ *Goltdammer* ἰδρυθὲν, διευθυνόμενον δὲ τῷ μὲν 1872 ὑπὸ *Mager*, ἀπὸ τοῦ 1873 μέχρι τοῦ 1880 ὑπὸ *Hahn*, ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1886 ὑπὸ *Backoffner*, ἔκτοτε ὑπὸ *Meves* καὶ ἀπὸ τοῦ 37 τόμου ὑπὸ τῶν *Meves*, *Dalcke* καὶ *Mugdan*. Τίτλος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1871 εἶνε ὁ ἐξῆς : Archiv für gemeines deutsches und für preussisches Strafrecht. *Der Gerichtssaal*, ἰδρυθὲν μὲν τῷ 1849 ὑπὸ *Jagemann*, ἀπὸ δὲ τοῦ 1872 ὑπὸ *v. Schwarze*, μετὰ τὸν κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἐπισυμβάντα θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ *v. Holtzendorff* καὶ ἀπὸ τοῦ 42 τόμου ὑπὸ *Stenglein* ἐκδιδόμενον. *Allgemeine deutsche Strafrechtszeitung*, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ *v. Holtzendorff* ἀπὸ τοῦ ἔτους 1861 μέχρι τοῦ 1873. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1874

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000008511

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

- Ἐν σελ. 73 ἀντὶ : Γλωσσογράφοι καὶ μεταγλωσσογράφοι ἀνάγνωθι:
 = Γλωσσογράφοι καὶ οἱ μετὰ τοὺς Γλωσσογράφους (Postglossatoren)
- » » 95 ἀντὶ : Διὰ τῆς εὐαρέστου διεξοδικότητος αὐτοῦ ἀνάγνωθι: = Διὰ τῆς εὐαρέστου διεξοδικότητος αὐτῆς
- » » 102 στίχ. 10 : ὁ πρωσσικὸς Π. Κ. προσθετέον = (ἐν Frankfurt α/Μ. τὸ τρίτον αὐτοῦ μέρος
- » » 120 ἀντὶ : τοῦ κλείστρου τῶν ἐκηθόλων ὅπλων ἀνάγνωθι:
 = τοῦ κλείστρου τῶν ἐκηθόλων φορητῶν ὅπλων

Κ. Α. ΚΥΠΡΙΑΔΟΥ

PAUL LEROY-BEAULIEU: Ἐγχειρίδιον Πλουτολογίας ἢ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης (Précis d'Économie Politique). Μετάφρασις ἀδεία τοῦ Συγγραφέως. **Δραχμ. 5.**

FR. V. LISZT. Ἐγχειρίδιον τοῦ Γερμ. Ποινικοῦ Δικαίου. Τὸ ὅλον ἔργον ἐκ δύο τόμων ἀπαρτισθησόμενον θὰ σύγκηται ἐξ ἐξήκοντα περίπου τυπογραφικῶν φύλλων. Ἐν ἰδιαιτέρῳ δὲ τομίδίῳ θὰ ἐπακολουθήσωσι τὰ **Ζητήματα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου.**

Ἐκαστον τεῦχος ἐκ 4 τυπογραφικῶν φύλλων συνιστάμενον καὶ κατὰ εἰκοσαήμερον περίπου ἐκδιδόμενον θὰ τιμᾶται ἀντὶ **Δραχ. 2.** Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δὲ ἀντὶ **Φρ. 2.**

Διὰ πᾶσαν πληρωμὴν συνδρομῆς καὶ διὰ πᾶσαν ἐν γένει παραγγελίαν παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ ὥς καὶ οἱ κρατήσαντες ἤδη τὸ Α'. τεῦχος ν' ἀπευθυνθῶσιν ἐγκαίρως πρὸς τὸν κ. **Κάρολον Βέλμπεργ** εἰς Ἀθήνας.

Οἱ ἀλλάσσοντες τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν παρακαλοῦνται νὰ γνωστοποιῶσι τοῦτο ἐγκαίρως εἰς τὸν κ. Βέλμπεργ πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως.

Ἐν τῷ γ'. τεύχει περατοῦται ἡ Εἰσαγωγή καὶ ἄρχεται τὸ πρῶτον Βιβλίον τοῦ Γενικοῦ Μέρους «**Περὶ ἀδικήματος.**»

Τεῦχος Β'.